Antiek toerisme

Louis Couperus

bron
Louis Couperus, *Antiek toerisme*. Van Holkema & Warendorf, Amsterdam 1911

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/coup002anti01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

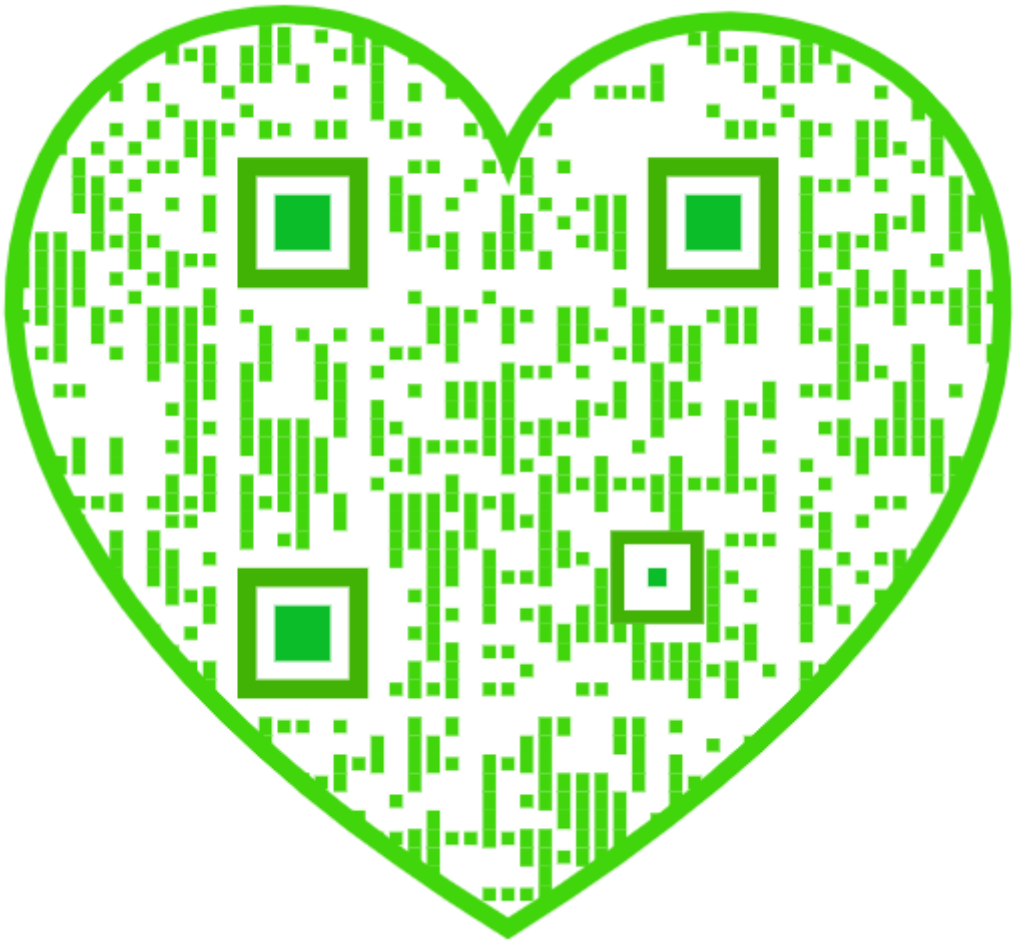

I.

De nacht over de zee was windstille en zaliglijk zilverlouter na den gloeienden gloor van den dag en de groote quadrireem gleed gelijkmatig zacht voort, als over een meer, onder een wijd firmament van sterren. Rondom de ovale zee was de ijle einder zuiver getrokken, en op deze wijde wereld waren alleen de sterren en was het schip.

Maar het schip weêrklonk van muziek. Er was de telkens herhaalde melodische fraze der driehonderd roeiers, zacht en eentonig, weemoedig mineur, met immer den zelfden uithaal, waarna de hortator inzette, waarna als een koor, gedempt, de roeiers weêr òpgalmden, hunne lange fraze van weemoed, de zacht eentonige begeleiding van het moeizame werk, de muzikale zelfaansporing tot weêr het zelfde gebaar van armen en buiging van bovenlijf over lendenen.

Die muziek weemoedigde van onder uit het schip, en samen stemde met haar de zachte golfslag der spanen, die waren als gelijkmatige pooten van het gracelijke zeedier, dat het schip geleek, met zwane-achtig hoog opgerichten voorsteven: sierlijk monster, zwemmende door de meerkalme wateren van die

zilverig lichte nachtwereld, monster met zwanehals en honderde slanke, gelijkmatig bewegende pooten, en gewiekt met twee éven nu en dan nauwelijks wendende rozig-gelige zeilen, die alleen bolden van de eigene vaart des schips, maar niet zwollen, omdat de wind stille lag.

Terwijl het sierlijk monster, het groot, gevleugeld navigium voort gleed op die samenstemming van slavenzang en spanenslag, klonk blijder, van de achterplecht, het lied der na arbeid luierende matrozen. Het klonk onbezorgd en vòl klank van diepe, donkere, bassige mannenstemmen, zonder der roeiers melancholie, en er was één matroos, die voorzong met hoogere stem, want wèl mochten de zeelieden zingen, maar hunne zang moest kunstig worden geleid, omdat muziek, die wèl luidde, voorspoedig was aan de vaart, en de booze kansen weerde, en de helle stem der sirenen niet door liet klinken van onder de wateren, en omdat zuivere klank van menschestem de drijvende, onderzeesche rotsen verre hield, en den zeeslang terug in de diepte deed duiken.

En door deze twee koren heen, door het weemoedige roeierslied en den juichenden zeeluizang, druppelde, solo, een fijne vrouwestem liefde smachtende, heldere klanken, met telkens behaagziek darteleren slotzin. Het was, terwijl als goudene kralen neértinkelden, van getokkelde harpsnaren - de heel helle goudene kralen, die tinkelen van de snaren der kleine Lesbische vierkoordige harp -

een hymne aan de godin Afrodite, wier naam telkens terug klonk, smachtend en dartel, in het Grieksche lied van de zangster, exotiesch zacht aanklinkend tegen den harderen Latijnschen woordklank van der mannen jubelzang en onderschipsche melodische weemoedfraze....

Op de voorplecht, in een pavillioen van Tyriesch rood zijden gordijnen, lag Publius Sabinus Lucius en luisterde. De muziek, die uit zijn schip opklonk in de zilverloutere nacht van windstilte, door zaliglijk wijdzuivere, stardoorpoeierde lucht, koelde hem even zijn smart. Hij lag kalmer nu, verzadigd van wanhoop, zijn smartziel als gebet en gebaad in de muziek, die wèl luidde. Hij staarde, als zonder gedachte, bijna zònder smart nu, naar het zilveren beeld van Afrodite, patronesse van zijn schip, en voor welk een lamp van albast brandde, terwijl uit een wierookvaas een lichte spiraal van nardos de godin haren voet omkronkelde.

Het was niet mogelijk altijd, altijd door, de zelfde hevigheid van smart te voelen. Morgen.... o, over een ùur zoû de smart weêr hevig zijn; nu.... in deze nacht van koelte en welluidendheid, was er even een korte rust, een niet-bestaan, bijna een weemoedige weldadigheid.... En, in deze kalmere stemming, gevoelde Lucius behoefte zijn ouden vriend en paedagoog een vriendelijk woord te zeggen: iets, waarmede hij hem sedert de reis nog niet begunstigd had.

Hij sloeg op de gong bij zijn bedde, en een zwart slaafje verscheen.

- Tarrar, zeide Lucius; zoek mij Thrasyllus, en zeg hem, dat ik hem wacht.

Het Libysche slaafje, als een aapje in rokje bont, maakte een kluchtig ernstige beweging van eerbied, kroop achteruit en verdween. Het duurde niet lang of hij hief den voorhang en Thrasyllus trad voor zijn jongen meester, Publius Sabinus Lucius.

De paedagoog was een vrijgelatene van ouderen leeftijd, groot, mager, ernstig, grauw gelokt en gebaard. Zijne oogen stonden welwillend, zijn mond glimlachte vaderlijk.

Lucius, liggende, reikte hem de hand.

- Thrasyllus, zeide hij; vergeef mij, zoo ik onvriendelijk was....

Het was alles wat hij zeide. Zijn stem klonk diep, mannelijk en bewogen. De oude paedagoog was gaan zitten op een schabel, naast het bedde zijns meesters.

En hij sprak, met diens hand, een oogenblik, in de zijne:

- Lucius, ik dank je voor dat woord. Maar ik heb je niets te vergeven, kind. Jij bent de meester, ik ben je slaaf, je slaaf nòg steeds, al schonk je mij brieven van vrijlating. Ik ben je dienaar, mijn jongen, maar een dienaar, die vaderlijk voor je voelt. Ik voel voor je de liefde van een vader, en je hebt dat gevoel wel geduld. Zoo is het mij goed. Zoo ben ik tevreden. Zoo dien ik je en heb ik je lief. Maar ik dank je voor je edelmoedig woord. Zoo ben je: edelmoedig, rechtvaardig. Alle trotschheid

is ver van je. Je kunt ongelijk bekennen. En ik, van mijn kant, zoo je die meent te behoeven, schenk je volgaarne vergeving, al is dit woord in mijn mond ongepast. Je was bitter en je leedt: de smart maakte je krankzinnig. Je natuur is hevig, in alles; in je liefde, in je smart, in je haat, in al je hartstochten en je driften....

- Ik was niet edelmoedig en niet rechtvaardig, Thrasyllus, en ik heb mijn hand tegen je opgericht. Vergeef me.

De oude paedagoog haalde de schouders op.

- Ik vergeef je, mijn jongen. Ik vergeef je. Je bloed vloeit hevig en de roode wolk somtijds verblindt je. Zeker, je moet je beheerschen en vermeesteren. Maar ik, ik ben je slaaf, al voel ik voor je vaderlijk, en dat je de hand tegen mij hebt opgericht, tel ik niet. Het was een beweging van drift. Je bent vurig als een jong paard. En de smart maakte je krankzinnig.

- Zij maakt het mij nog. Soms.... soms is het of ik.... hier.... in mij.... in mijn borst.... voel een furie van razernij! Dan WIL ik haar hebben, haar terug hebben, haar hèbben, hier, hier bij mij, in mijn armen, aan mijn borst, aan mijn lippen.... O goden, goden, goden!

Hij haalde diep adem, hij kreunde, en snikte.

- Stil, kind, zei de paedagoog. Poog te vergeten en poog te berusten. Zij is weg. Zij blijft onvindbaar. Wij hebben overal heen doen zoeken. Je hebt te vergeefs schatten gespild om haar weêr te vinden.

Ilia is weg. Zij is nu sedert drie maanden weg. Vermoedelijk hebben piraten haar geschaakt, toen zij baadde. Zij baadde dikwijls in zee, tusschen de rotsen....

- Is de villa te Bajae verkocht: ik WIL er niet meer heen, sedert zij daar niet meer is.... Sedert zij is verdwenen, verdwenen! Zij is verdwenen! Zij is zonder spoor verdwenen.... Alleen eén sandaal vonden wij op het strand.... Het was een kalme zee.... Zij kàn niet verdronken zijn! In mijn huis was zij de koningin! Mijn Ilia: zij was de koningin in mijn huis, al was zij een slavin! Alles was voor haar en om haar! Zij was mijn slavin, maar zij had zelve slaven, slavinnen: zij had de juweelen van een keizerin, zij had de gewaden van een godin! Ik aanbad haar als Afrodite zelve! En zij is verdwenen: zij is spoorloos, spoorloos verdwenen! Niets is van haar gevonden, dan een sandaal, dan eén sandaal! Waar kan zij zijn? Is zij dood, is zij levend? Is zij gevlucht, is zij geschaakt, is zij vermoord? Zal ik haar nooit meer, nooit meer terug zien? Hier.... hier....

Hij rees plotseling op.

- Hier.... in mijn ziedende borst.... voel ik ze nu opwellen: de furie van razernij.... Ik wil haar hebben: ik wil haar.... Ilia! Ilia! Ilia!!!

En hij slaakte een radeloozen kreet, een schreeuw van smart, en snikte....

In de nacht, over het schip, waren zijn kreet, zijn schreeuw gehoord.

En plotseling, om zijn smart, was alle muziek verstomd.

Het weemoedige lied van de roeiers; de jubelzang der matrozen en de hymme aan de godin, bij getokkelde Lesbische harp.

Alleen de spanen klotssloegen....

Verder stilte, stilte, stilte.... over geheel het navigium, onder der starren dom....

Toen klonk òp de stem des hortators....

Der roeiers melodische fraze weemoedigde weêr, immer de zelfde.

En de hoogstemmige matroos, die voorzong zette in....

De zeelieden zongen na....

En hèlle, goudene kralen van vierkoordige harp vielen als klare droppelen door de nacht, en het Grieksche lied der zangster smachtte weg van liefde en teederheid, om plotseling uit te galmen, smeekend:

- Afrodite....! Afrodite....!!

II.

In zijn kussens snikte Lucius als een kind.

Naast hem zat de oude Thrasyllus, de hand op den schokkenden schouder van zijn meester. En hij zeide:

- Lucius, beheersch je. Overmeester je, en schik je vroom onder het Noodlot. Ilia is weg, zij is weg.... Vermoedelijk is zij weg.... voor altijd. Zij is verdwenen. Piraten hebben haar geschaakt, terwijl zij

baadde.... Denk niet meer over haar. Het leven is rijk. De fortuin begunstigde je, niet alleen met ontelbare schatten. Ook met geest en ziel. Je bemint de schoonheid en de studie, alle kunst en alle wetenschap. Je hebt goed gedaan eindelijk mijn raad te volgen, niet te blijven wegkwijnen van smart in de villa te Bajae. Ja, zij is verkocht. Wij komen daar nooit meer terug. Zij is verkocht aan den keizer. Bijna voor niets. Tiberius moge haar beschouwen als een geschenk! Wat doet het er toe. Vergeet de villa en.... vergeet Ilia.... Wij varen thans naar Egypte, bakermat van alle wijsheid, wieg van de menschheid. Je hebt goed gedaan mijn raad te volgen: verstrooiïng, kind, hadt je noodig, en deze verstrooiïng zal heilzaam zijn voor je zieke ziel.... Morgen bereiken wij Alexandrië.... De vaart is gelukkig en zal vermoedelijk stormeloos worden voltooid. Poog nu te slapen en nogmaals: dank voor je vriendelijk woord. Je bent edelmoedig. Ik had niets te vergeven, maar ben dankbaar, dat je meer mij lief hebt dan je enkel een trouwen slaaf zoû doen. Goeden nacht. Goeden nacht, Lucius.

De paedagoog verliet het pavillioen.

- Schuif de gordijnen dicht, Tarrar, beval hij het Libysche knaapje. Geluidloos.

- Ja, Thrasyllus, zeide het kind.

De paedagoog liep over het lange dek. Der matrozen zang was verstomd, de hymne was verstomd; alleen, heel zacht, gedempt in ondertoon, klonk de weemoedfraze der roeiers.

De oude man stond stil. Op kussens, lag, dikbuikig als een Sileen, en kaal glimmende van schedel, Catullus, Lucius' fortuinlooze oom, en op lagen stoel zat Kora, de Grieksche slavin uit Kos. Hare harp stond, als een ronde boog, bij haar en zij leunde het hoofd er tegen.

- Wel Thrasyllus, mummelde Catullus slaperig; hoe is het met mijn neef?

- Hij heeft mij een vriendelijk woord gezegd, antwoordde de paedagoog verheugd.

- Een vriendelijk woord? riep Catullus, zich richtende en de handen nog achter zijn grauw omkransden schedel. Ik word jaloersch! Ik heb er geen mogen hooren, sedert die meid er van door is....

- St.... wees stil, waardige Catullus, zei Thrasyllus. Hij gelooft, dat zij geschaakt is door zeeroovers. Laat hem dat geloof.

- En iedereen weet - de gubernator vertelde het mij zelve - dat zij weg geloopen is met Carus den Cyprioot, den matroos! Iedereen weet het, alle matrozen en roeiers....

- Stt! herhaalde Thrasyllus. Zeg het hem nooit! Hij aanbad die vrouw, en zij was het niet waard! Zij was de koningin in zijn huis en.... zij liep weg, weg met Carus, den Cyprioot! Een meester als Lucius, verliet zij voor een schurk, als Carus!

- En Lucius gelooft nog, dat Afrodite over hem waakt!

- Waarom zoû de godin niet over hem waken, heer Catullus? Ilia was Lucius niet waard: de godin

waakte juist over Lucius, toen zij in Ilia dien dollen hartstocht opwekte. Wie weet welk grooter en hooger geluk de godin hem in de toekomst bergt?

- Ik geloof niet in de goden, zelfs niet in Bacchus, Thrasyllus, zei Catullus; dat weet je! Sedert de goden beschikten, dat IK arm als een rat in den kelder, maar mijn neef, omringd van alle aardsche schatten, geboren moest worden, sedert - dat is sinds ik een zuigeling was! - geloof ik niet in de goden! En het minst van allen aan Afrodite.... al zoû ik BIJNA aan haar gaan gelooven, wanneer Kora haar toezingt als zij gedaan heeft.

De Grieksche slavin hief het hoofd op van de harp, waar tegen zij leunde.

- Heb ik goed gezongen? vroeg zij. Thrasyllus, heb ik goed gezongen?
- Heel goed, Kora, zeide Thrasyllus.
- Heeft HIJ iets van mijn lied gezegd?
- Neen, zeide Thrasyllus; dat niet....
- Heeft hij NOOIT nog iets over mijn zang gezegd?
- Neen Kora; hij lijdt te veel, om er op te letten.
- Arme Kora! zeide Catullus. Ze zingt, al drie maanden lang, hymnen aan Afrodite - sedert Ilia weg is, en sedert jij, Thrasyllus, Kora kocht om haar mooie stem, om Lucius wat te verstrooien.... en ik geloof, dat Lucius nog zelfs niet gehóord heeft, dat Kora zingt.... en veel minder beseft, dat zij bestaat!
- Het doet er niet toe, zei de Grieksche slavin; en leunde weêr het hoofd tegen de harp.

Catullus gaapte en bombeerde zijn buik.

- Ik blijf hier slapen, in mijn kussens, zeide hij; en zoek niet mijn pavillioen op. Ik blijf slapen, onder de sterren. Morgen zijn wij te Alexandrië! Alexandrië! De stad van de fijnste keuken, zegt men! Ik ben moê van Rome en Bajae; ik ben waarlijk moê van pauwbraad en oesters! Altijd Rome met pauwbraad en altijd Bajae, met oesters: ik werd zelf pauw en oester! Verandering van spijs is het geheim van een goede gezondheid. Pauwen en oesters maken melancholiek. Ik verloor mijn vroolijkheid en wist geen kwinkslag meer, om Lucius eens te doen lachen. Hij hoorde zelfs niet meer naar MIJ, o Kora, wanneer ik geestig was,.... en je zoû wenschen, dat hij hoorde naar je lied! Hij hoort naar niets en niemand meer, sedert Ilia weg is....

- Was zij zóo mooi? vroeg Kora.

- Zij was héel mooi, zei, ernstig waardeerend, Thrasyllus.

- Zij was mooi, prees Catullus luchtig na; maar zij was te zwaar en te groot. Hare enkels waren niet fijn. Hare polsen waren dik als van een man.

- Zij was héel mooi, herhaalde Thrasyllus; zij was mooi als een godin.

- Dat is juist, riep Catullus levendig; wat ik nooit eens ben geweest noch met jou, noch met mijn neef. Jullie beweerden, dat zij leek op een godin....

- Op de Knidysche Afrodite, van Praxiteles.... bleef volhouden Thrasyllus.

- Ik heb het nooit kunnen vinden! bleef op zijne beurt levendig Catullus volhouden. Ik heb het noóit kunnen vinden. Misschien was er in de lijnen van haar lichaam iets.... iets, maar veel grover.... van Praxiteles' Afrodite, maar zeer zeker miste haar gelaat de bekoring, de glimlach van dat goddelijke beeld. Maar al geloof ik niet in de goden, en al geloof ik niet in Afrodite, ik geloof in mijn juisten, wel eens nuchteren, blik! Ik was niet op Ilia verliefd als Thrasyllus en Lucius waren! En eigenlijk, onder ons gezegd, kan ik mij begrijpen, dat Ilia er van door is gegaan, al was zij de koningin in huis. Zij werd TE veel bewonderd om hare godinne-enkels en -polsen, en om hare groote voeten en handen! Moest zij niet soms een uur lang, terwijl Lucius naar haar lag te kijken, rond draaien op een beweegbaar voetstuk, dat onder den vloer twee slaven in beweging brachten, en werd Lucius dan niet driftig als zij bewoog? ‘Dàt hoû ik niet úit, oom!’ heeft zij mij dikwijls verklaard, en ik kàn het begrijpen. Levende statue te spelen komt mij vermoeiend voor, en IK zoû er ook voor bedanken, als mijn neef het soms in zijn zin kreeg mij, omdat de natuur mij ten minste gezegend heeft met vrij volmaakte vormen, rond te draaien op een beweegbaar voetstuk, als Eros met pijl en boog, of als Ganymedes met een drinkschaal in de hand! Wat zeg jij, droomerige Kora?

- Ik weet het niet, zei droomerig Kora. Mij zal niemand vragen de Knidysche Afrodite uit te

beelden. Ik heb niet meer dan mijn stem....

- En ik niet minder dan vreéslijke slaap, geeuwde Catullus. Ik blijf hier slapen, onder de sterren....

Hij rekte zich en draaide zijn buik om; twee slaven naderden hem, en dekten hem zorgzaam toe met vele zijden en wollen dekens, en schoven hem kussens onder het hoofd, in de lendenen, en onder de voeten. Hij liet zich verzorgen als een kind. En toen hij zich omdraaide, sliep hij dadelijk als een kind, effene zorgeloosheid over zijn kale voorhoofd, dat glom als ivoor in den sterrenschijn.

Kora was opgerezen.

- Goeden nacht, Thrasyllus, zeide zij.

- Goeden nacht, Kora, zei de paedagoog, vaderlijk welwillend.

De Grieksche slavin, hare harp in den arm, verwijderde zich langzaam. Zij hief den voorhang op van een hut, die zij bovendeks deelde met andere slavinnen. Deze sliepen, op zes, zeven smalle bedden dicht naast elkaâr. Een rooskleurige lantaren verspreidde een vagen schijn, hier over in den slaap rondende heup, daar over in zwarte haren en blanke, opgeslagene armen omlijst, ooggeloken gelaat.

De slavin, stille, ontkleedde zich. Hare met gouden bloemen doorwevene mousseline peplos viel neêr. Zij stond naakt. Zij bezag hare polsen, die fijn waren, als van een patricische vrouw. Zij boog zich en bezag hare enkels. Zij spande de wreef van haar heel klein, smal, zuiver gevormd voetje. En zij streek met de fijne vingers langs hare heupen, die waren

als van een maagd, langs haar leest, in twee handen bijna te omspannen. Toen nam zij een metalen handspiegel op en bezag zich bij de rooskleurige lantaren. Zij sloot half hare héel groote oogen toe, die waren als saffieren in schulpen van parelmoêr, heel zacht, heel glanzend, heel groot, met den streep antimonium, die ze verlengde tot naar de slapen. En toen glimlachte zij....

Maar zuchtte heel diep na. Zij legde zich op haar klein, nauw bedde tusschen twee andere bedden; eene slavin had even in den slaap bewogen, gemurmeld. Kora trok een dek over zich heen, en hare groote oogen staarden, zonder te zien, in de rooskleurige lantaren....

In windstille nacht gleed over de meerkalme zee het navigium, en er was alleen de klotsslag der spanen, en de wiegende melodische fraze der roeiers....

Soms.... een zangerig bevel van den gubernator, boven op zijn toren van uitkijk.

En dan een gekraak van zware koorden over groote katrollen heen....

III.

Dien volgenden morgen ging de effene klaarte van een theeroosteedere dageraad op over een tooverachtig schouwspel, zoo schoon als een wondere droom, zoo ijl als een vizoen, zoo verrukkende als een glorie.... De quadrireem was, langs den monu-

mentalen, marmeren, negen verdiepingen hoogen vuurtoren van Faros den grooten Haven binnen gegleden, en Alexandrië lag voor de verrukte oogen der reizigers - Lucius, Thrasyllus, Catullus - te rozigen door diafane, parelmoêrige glanzen heen en zilverigen nevel, die optrok, als een stad uit sproke en tooververtelling. Een lange, lange rij witte paleizen, onregelmatig van gevelenkarteling, doomde door dien mist en dien glans.

Links, op de rotsen van Lochias, zuilde, sprokeen tooverachtig, het vroegere koninklijke Paleis in den zilverigen nevel omhoog, en Thrasyllus wist, dat, sedert Egypte een Romeinsche provincie was, de Legaat daar toefde, met koninklijke eer omgeven. Onder het Paleis teekende de kleine paleishaven zich af, vierkant bekken, vroolijk van de puperen zeilen der triremen van den Lagaat, met het kleine eiland Antirrhodos, waar achter, zuilen en steeds meer zuilen, duidelijker en duidelijker blank uitlijnden het Theater, met de bocht van het Pozidium, waarop de Tempel van Poseidoon en het immense Emporium, de immense hallen der koopvaardij, terwijl een pier uitstak in de Haven, waarop, sierlijk als een marmeren juweel, de villa verrees van het Timoneum, door Marcus Antonius gebouwd. Een wemeling van òpgroenende tuinen, met de statiekronen van palmen, de doezelfijne kruinen van tamarisken, wierp als weldadig donkere ruikers tusschen al die helblanke gebouwen, die òp begonnen te blinken in den aànfellenden zonneschijn....

Thrasyllus wees met den vinger, den Haven langs, langs de lange rij paleizen van het Caezareum, de immense dokken en marine-werkplaatsen, die bont krioelden van volk en bedrijvigheid, naar het Heptastadium: het lange wandelhoofd, dat de stad vereende aan het eiland Faros, waarnaar de vuurtoren heette. Ter andere zijde dier pier, met rostra en beelden op marmeren hekwerk en balustrade, - de haven Eunostus en de marinehaven Cibotus.

Alle die havens waren overvol gewriemeld van vaartuigen: biremen en triremen; oorlogsliburnen en koopvaardijschepen; de masten rezen als bosch van rechte boomen en de zeilen kleurden als zachtbonte wieken van vogel tegen vogel en zoodra de quadrireem binnen gleed, omringden tal van sloepen, vol kooplui, schreeuwende Arabieren en Nubiërs, het impozante navigium. De ‘Afrodite’ lag stil; een loods kwam aan boord; toen gleed het schip weêr voort tusschen het gedrang der sloepen, het geschreeuw der kooplui, en zwane-achtig sierlijk wendde zij hare flanken en lag bij de groote kade aan, ter plaatse waar zij verwacht werd, en die voor haar was open gehouden.

Ter kade, tusschen de obelisken, was een verbijsterend volksgewoel: matrozen en kooplui, vruchtenhandelaars, waterverkoopers, groenteventers, babbelende vrouwen, schreeuwende kinderen, Ethiopische bedelaars, Grieksche studenten, Serapis- en Isis-priesters, Romeinsche soldaten, en allen wezen naar het navigium en zij stroomden samen om het aan

te gapen en wijd aan te oogen. Want al kwamen er iederen dag tal van schepen den Grooten Haven van Alexandrië binnen, niet iederen dag gleed er ter kade aan een indrukwekkende quadrireem als deze, en het schoone schip verwekte nieuwsgierigheid.

De drie reizigers stonden ter voorplecht bij het zilveren Afrodite-beeld en Catullus zeide, waardeerend:

- Het is lang niet min....: kijk eens die rij van paleizen! Het is of Alexandrië één paleis is, aan zijn haven! En wat een volk, blank, donker en zwart door elkaâr! En wat schreeuwen ze, wat schreeuwen ze! Wij zijn in Italië wèl kalmer! Kijk toch eens, Lucius, wat een ibissen loopen er rond over de kâ! Rustig en tam, hier te pikken en daar te pikken, waarachtig als of ze thuis zijn! Zie je Thrasyllus, de ibissen? Ik dacht, dat ze alleen droomden op één steltpoot aan den Nijl, als heel poëtische vogels.... en ik zie ze dadelijk, bij heele troepen, zakelijk wandelen aan de kâ van Alexandrië's haven! Witte ibissen, zwarte ibissen, witteen-zwarte ibissen! Wat een ibissen! Wat een ibissen! En zoo deftig, deftiger zelfs dan de menschen! Goden, wat zijn de Alexandrijnen rumoerig!

Van de quadrireem naar de kâ was de schipbrug geslagen, en de magister ontving de haven-autoriteiten, wien hij zijne papieren vertoonen moest, toen zich haastten over de brug, die een wacht van matrozen afsloot en beveiligde tegen opdrang van het aangapend gepeupel, twee mannen: de een klaarblij-

kelijk een Latijn, de ander een donkere Sabaëer.

- Wel zoo, Vettius! verwelkomde Lucius den Latijn, die zijn intendant was. Het doet mij genoegen je weêr te zien en ik hoop, dat je reis zoo voorspoedig was als de onze!

De intendant Vettius boog diep voor zijn jongen meester, met plichtpleging ook voor dikbuikigen oom Catullus. Hij was vóor zijn meester afgereisd om gevoegelijk logies te zoeken in Alexandrië, en hij scheen wèl tevreden te zijn over wat hij gevonden had, want hij wees verheugd met de hand naar den donkeren Sabaëer, die zich achteraf hield en nu neêrknakte in salamaleks en eerbiedige betuigingen, ge-uit in een taal, die weifelde tusschen Latijn, Grieksch, Foeniciesch, Arabiesch.

- Dit is meester Ghizla uit Saba, heer, stelde Vettius voor: eigenaar van het grootste Vreemdenhuis te Alexandrië, en hij heeft te uwer beschikking een rij van drie pavillioenen, in tuinen, met ruime bijgebouwen, gelegen bij het eigenlijke Vreemdenhuis, en ik geloof wel, dat, als wij die zelve gemeubeld hebben, met onze eigene meubelen, zij een voegzame woning u en den eerwaardigen Catullus bieden kunnen, zoo wij niet vergeten, dat op de reis alle gemakken slechts tijdelijk zijn en nooit te vergelijken bij die van uwe insula te Rome, of van uwe villa te Bajae, thans in eigendom van onzen genadigen keizer Tiberius.

- Het is goed, het is goed, Vettius, zeide Lucius:

wij zullen niet al te veeleischend zijn. Zijn er badzalen bij?

- Er zijn gerieflijke badzalen bij, vorstelijke Heer, betuigde meester Ghizla knakkende in twee, drie salamaleks; en er zijn kranen met heel koud en kranen met heel warm water. Het zijn pavillioenen, die ik alleen verhuur aan vorstelijke Heeren, als gij, en ik heb er de eer gehad te huisvesten den Perzischen prins Kardusi, u zeker wel bekend, en Baäbab, den satraap van Mezopotamië, u zeker ook wel bekend als vorstelijke heeren, vorstelijke Heer.

- Zeker, zeker, antwoordde Lucius, met een poging tot scherts; Kardusi en Baäbab, ik ken ze heel goed.

- We zijn nog verwant aan hen, en noemen hen bij den naam, viel-in oom Catullus luchtiglijk en neêrbuigend en bombeerende zijn buik: maar alleen, meester Ghizla, iets wat IK vragen wilde en wat zoo wel heer Lucius als meester Vettius niet zóo zullen achten: zijn er.... KEUKENS bij de pavillioenen, waar onze trouwe kok ons het een en ander eenvoudig voedsel zoû kunnen bereiden?

- Er zijn gerieflijke keukens bij de vorstelijke vertrekken, vorstelijk Heer, verzekerde meester Ghizla; zijne Vorstelijkheid, de satraap Baäbab, gaf dikwijls zeer kostbare banketten en noodigde om den anderen dag Zijne Vorstelijkheid den Legaat bij zich aan tafel, en er is bij de keukens een zuivere kristalwaterheldere put.

- Ik drink weinig water, zei oom Catullus.

- Wij hebben in onze kelders ouden Mareotischen wijn, vorstelijke Heer, die zoo dik is als inkt, zoo donker purper als gesmolten vorstelijk zegellak, en zoo geurig als de eigene lotos van de godin Isis, heilig haar naam! Wij hebben ook den rooskleurigen dadelwijn van Meroë, en de fijne topaasgele likeur van Napata: wij hebben àlle Ethiopische likeuren....

- Dat is beter dan water, zei oom Catullus, zich likkende de lip; wat zeg jij er van, beste Lucius?

Lucius had zich dien morgen geweld aan gedaan zijn smart in zich te toomen; hij had met zijn oom en den paedagoog vol belang gestaard naar het prachtige panorama, dat zich voor hunne blikken ontrold had bij de binnenkomst van den Grooten Haven: hij had zijn intendant Vettius met een vriendelijk woord verwelkomd.... hij had belang gesteld in zijn aanstaande appartementen.... Nu echter, mat en somber, was hij neêr gezonken op een zetel, bij het zilveren beeld der godin en keek troosteloos voor zich uit. Hij was een groote, mooie kerel, athletiesch ontwikkeld door worsteloefening en zijn donkere oogen tintelden, hoewel nu omfloersd van weemoed en verlangen, met een diepe vonk van verstandelijkheid: schatten rijk, eenige erfgenaam van verschillende kinderloos gestorven verwanten, had hij slechts korten tijd de dolle orgie mede gemaakt der jonge Romeinen van zijn stand, en zich weldra gewijd aan vele wetenschap, astronomie vooral, filozofie, magie: de hartstocht dier dagen; hij boetseerde en beeldhouwde; verzamelaar, beminde

hij alles wat schoon was, schilderwerken en beeldhouwwerken, antieke munten en antiek glaswerk, en was in Rome zijne verzameling Etruskische oudheden beroemd. Zeker, hij had altijd verlangd Egypte te zien, door Egypte te reizen en de aanblik van Alexandrië's marmeren paleizen had hem reeds één oogenblik geboeid.... Maar dadelijk, na dat oogenblik, gevoelde hij weêr zijn smart, zijn verlangen en waakte door dat smartelijk verlangen de roode drift bij hem op, de machtelooze razernij.... omdat Ilia, zijn meest geliefde slavin, spoorloos, op een morgen van onheil, uit zijn villa te Bajae verdwenen was....

- Kom Lucius, zei nu Catullus; wij gaan aan wal, beste kerel.... Daar staan reeds onze draagstoelen te wachten, door meester Ghizla's zorg bereid....

- Met uitstekende, krachtige Libysche dragers, vorstelijke Heer, dragers, die ik alléen voor vorstelijke Heeren, als gij, bewaar....

- En als gij dan wellicht eerst een wandeling wilt doen door de stad, Heer, ried de intendant Vettius aan; zal ik zorg dragen, dat de meubelen en de bagage uit het navigium over worden gebracht naar uwe vertrekken, zoo dat ge ten tijde des noenmaals ze geheel in orde zult vinden....

In der daad, hoewel Lucius reisde met eigene draagstoelen en eigene dragers, hadden Ghizla en Vettius gemeend, dat twee Alexandrijnsche draagstoelen met twaalf Libysche dragers in Alexandrië beter zouden voldoen, vooral omdat in Alexandrië

de dragers gewoon waren vlugger te loopen, op een drafje, dan te Rome, waar hun rythme aan statiger kalmte gewoon was. Meester Ghizla dus, die niet zoû verzuimen de draagstoelen en de dragers dubbel en dwars te vermelden op zijne rekening, had vlug en sluw zijn draagstoelen reeds vóor de schipbrug op doen stellen, voor aan boord de onderintendant Rufus nog gedàcht had de eigene draagstoelen zijns meesters te doen bereiden.

- Heel goed, Vettius, zeide Lucius, die zich geweld aan deed en was opgestaan; ik zie twee draagstoelen.... die zijn dus voor oom Catullus en mij. En hoe zal onze trouwe Thrasyllus ons vergezellen? Want zonder hem, die de stad reeds uit de geschriften van Eratosthenes en Strabo kent, en die ons zeker veel belangwekkends onderweg kan vertellen, zoû de wandeling ons zeker veel minder genoegen verschaffen....

- Ik heb voor meester Thrasyllus een goed ezelebeest doen zadelen, zeide met salamalek meester Ghizla, en, in der daad, achter de draagstoelen, tusschen het aangapende gepeupel, stond een getuigde ezel te wachten, die een knaap hield aan den toom. En zoo ik dan, ging smedig de Sabaeër voort; de vorstelijke Heeren zoû mogen overlaten aan de leiding van mijn jongeren broeder Kaleb, zal deze voorgaan, en de vorstelijke Heeren een gids zijn, over wien zij zeker niet minder tevreden zullen zijn dan hunne Vorstelijkheden, de prins van Perzië en de satraap van Mezopotamië waren.

- Kardusi en Baäbab, vulde ondeugend oom Catullus aan; twee goede, eenvoudige jongens: het spijt me, dat ze al weg zijn....

Ghizla echter wees naar Kaleb, die nu in zwier van salamaleks aankwam en boog. Was Ghizla lang, mager en deftig, Kaleb, jeugdiger, was levendig en schitterend van donkere oogen en blinkende tanden in vroolijk glimlachenden mond; hij droeg een gestreepte, wijde, bontkleurige broek, een witte burnous, een ronde tulband, groote ringen aan zijne ooren, en hij sprak beter Latijn dan zijn broeder en nu en dan enkele zinnen Grieksch.

Lucius nam Kaleb als gids aan, en zij gingen aan wal en Lucius en oom Catullus namen plaats in hunne draagstoelen; Thrasyllus besteeg zijn rustig ezelebeest, maar Kaleb slingerde zich met zwier op een gitzwarte, bont opgetuigde Sabaeësche merrie, die hinnikte, toen zij Kalebs roode sandaalhielen voelde in de flanken. En voort ging de tocht: eerst drie ebbenzwarte voorloopers, met zweepen, waarmede zij klakten, recht en links, om plaats te maken, blaffende honden weg te jagen, bedelaars ter zijde te houden; dan Kaleb, fier te paard als een jeugdige veroveraar, altijd glimlachend en schitterend van zwarte oogen en blanke tanden; dan de twee draagstoelen, ter zijde Thrasyllus op rustigen ezel, en rondom de drie toeristen tal van wachten, gewapend met stokken en zwepen.

En nu ging het voort door het volksgedrang langs de kade, waar allen keken en wezen naar de voor-

name, vreemde reizigers: voort ging het op een vlug drafje, want de zweepklakkende voorloopers draafden; Kaleb, te Sabaeësche merrie, pronkte met zijn rijkunst en danste met zijn paard als het ware in sierlijke evolutie vooruit; de dragers der draagstoelen draafden op een kort, regelmatig, vlug drafje; zelfs het ezelebeest van Thrasyllus, waardig hijzelve als een wijsgeer, draafde hossende meê en draafden mede, achter, de met stokken dreigende en lange zweepen uitslingerende wachten. Het draafde in het midden der breede straat over het groote plaveisel, en het scheen, àlles draafde, vlug van rythme; ook àlle andere draagstoelen, karren, ruiters, die met hunne voorloopers en -rijders vloekende, schreeuwende, baan door de drukte poogden te maken.

Voort ging het dus, dravende en de straatjongens stoven weg, de ibissen stoven weg, hals gestrekt en klapperend de vleugels wijd.

- Wat een ibissen! riep nu Catullus. Thrasyllus, is het niet belachelijk zoo veel ibissen er rond wandelen en fladderen door Alexandrië's straten??

- Heer, riep Thrasyllus af van zijn hossende ezelebeest; de ibissen vormen de reinigingsdienst van Alexandrië; zij verslinden àllen afval....

- Maar zij laten toch ook hunne eigene onzindelijkheid na! riep oom Catullus verbaasd; het plaveisel is er als wit van gekalkt! En die onzindelijke reinigers behooren dan nog tot de heilige dieren! Hoesch! Hoesch! joeg oom Catullus ze weg met armbeweging uit draagstoel, want de zweepen der

dravende achterloopers cirkelden wel om de straatjongens, maar spaarden steeds de weldoende en gewijde ibissen, en soms klapperde er een, verloren, vleugeldol tusschen de dragers der stoelen.

Onderwijl voerde Kaleb op zijn brieschende merrie een bevallige hooge-school uit ter zijde van Lucius' draagstoel.

- Vorstelijke Heer! riep Kaleb. Ziet gij het Heptastadium? De groote Brug, die voert naar den Vuurtoren? Ziet ge, dat er hoogmastige schepen onder door zeilen! Des avonds is het daar een belangwekkende wandeling, vorstelijke Heer; er komen alle mooie vrouwen van Alexandrië, en een prins als gij zal maar voor het kiezen hebben en àlle hetaeren van Alexandrië vallen voor hem te voet! Dit is de Maanpoort, vorstelijk Heer! En dit is de Groote-Straat - daar achter ligt de wijk Rhakotis, heel interessant in de nacht, heer, heel interessant voor vorsten, om, vermomd, door heen te dwalen. Maar nu gaan wij door de Groote-Straat, en hier, ziet u, is het Plein, waar de Groote-Straat kruist met de Muzeumstraat en de Zuilenganglaan....

Lucius, vermaakt, keek om zich rond.... Steeds ging het op een drafje, een draf van merrie en en loopers, en dragers en ezelebeest, een luidruchtig gedraaf tusschen schreeuwende, joelende stemmen, klakkende zweepen, terwijl ook op straat en plein de venters schreeuwden en joelden en vloekten, terwijl de straatjongens juichten en gilden om een obool, terwijl de ibissen, vleugelklapperend, weg-

stoven om ergens anders weêr neêr te strijken en op te pikken alle Alexandrië's afval.

- Het is al héel anders dan in Rome, dacht Lucius. Het is het Oosten....

Ja, het was het Oosten. Het was Egypte, het was Alexandrië.... Nooit, op het toch zoo druk bewogen Forum te Rome, nooit in de Bazilieken, had Lucius deze haastige, altijd dravende, zich altijd reppende herrie aanschouwd. Het was of iedereen haast had en koortsig zich repte. Stoeten van priesters repten zich; de Romeinsche wachten, die, afgelost, kwamen van het Paleis, marcheerden zelfs als met een versnelde pas; en nooit botsten er toch de talrijke draagstoelen tegen elkaâr; allen gleden op het gedraaf hunner dragers, links, rechts, ter zijde langs elkaâr heen; er was alleen een geschreeuw, een rumoer, een gevloek, een geklak, om doof en dol van te worden.... Hier was een twist, heftige gebaren, schelle stemmen; daar was een luidruchtige vroolijkheid om kibbelende groentewijven en lawaaiende watermeloenverkoopers: plotseling, razend, gooiden de wijven de verkoopers met kolen, en de verkoopers keilden watermeloenen de wijven toe; de kolen en meloenen rolden over straat, en het zich samen pakkende volk gilde van de jool, terwijl voorname, maar toch dravende, stoeten van Aanzienlijken in draagstoelen of te paard zich baan maakten.... De kolen en watermeloenen rolden voor de voeten van Lucius' dragers, en Kaleb, zich richtende in de stijgbeugels, met fladderende burnous

en opgeheven armen, de teugels ter nauw in de vingers en de merrie steigerende op achterhoeven, stortte een stroom van vervloekingen uit over de wijven en venters.... en lachte daarna genoegelijk Lucius toe, als of al dit laweide de gewoonste morgenzaak was in Alexandrië's straten.... Ja, zoo was wel het Egyptische karakter.... Herrie, laweide, lawaai, geschreeuw, gevloek, om het minste.... Twist, om het minste.... En dan weêr alles gewoon.... of er niets was gebeurd. Dit alles in een bonte wemeling van kleuren.... Rome was er blank eentonig en kleureloos bij, meende Lucius.... Hier felden de kleuren heftiger op; de citroenen, oranje-appelen, meloenen geelden en goudden over de markten, en er waren ook vreemde vruchten, die scharlaakten en vermillioenden.... Hier was de Ververswijk. Bakken gebruikte kleurstof liepen uit in goten de straat langs: er waren beken van indigo, er waren kleine watervallen van oker.... De dragers plasten door purper heen, en draafden verder met purperzwarte voeten.... Een gulden stofwemeling in de morgenzon poeierde over die bonten kleuren heen als met handenvol glinsterend, heel fijn zand. Hooge gebouwen zuilden omhoog in die glinstering, schenen te trillen, te bewegen in die trilling van licht.

Daar wees Kaleb den Akropool, forteres-achtig, beschermend vierkant zwaar de stad overheerschend, en daar was de Zonnepoort. Er was buiten de stadsmuur een kanaal, er was langs het kanaal een

allee van hooge sycomoren, een plotse weldadigheid van kalmte en koelte en zilvergroene schaduwen.... En nu wees Kaleb het beroemde meer, het meer Mareotis: het lag uit als een zee, maar landtongen verdeelden het in kleinere binnenmeren; op eilanden verrees vaak een kleine tempel, aan Afrodite, en langs de boorden des meers zuilde villa naast villa: een vorstelijke pracht van marmerzuilende villa's, die neêrspiegelden in het klare water....

- Daar wonen de rijke hetaeren, verklaarde Kaleb knipoogende; de hetaeren voor prinsen als gij; een prins als gij kunt ze àllen hebben....

Hooge papyrus stengelde op aan den meerzoom... Er waren papyrus-eilandjes; de halmen ruischelden bij het minste briesje, en op de eilandjes woonden de mandemakers; er waren families van mandemakers, en de kinderen vlochten korven en manden en keken nu op en schreeuwden om een obool... Er bloeiden blanke lotos en rozige nymfea, en kleine vergulde gondels voeren over het meer, bespannen met kleurige zonnezeilen. Ibissen en kraanvogels wiekten op uit de halmen....

- Hier moet ge des avonds terug komen, vorstelijke Heer, ried Kaleb aan met tal van knipoogjes; hier is het het voorname pleizier, in Rhakotis zijn het maar de straatmeiden en matrozenbordeelen.... Maar véle vorstelijke heeren willen àlles van Alexandrië zien....

De stoet draafde terug door de Zonnepoort, die in de muren der stad wijde opening maakte, wel-

vende boog over Corinthische zuilen, en Kaleb zeide:

- Nu naderen wij de Zuilengang en het Muzeum.

Daar was weêr de herrie, de drukte, het laweide en het lawaai, het geschreeuw en het gejoel en gevloek, de menigte, draagstoelen, ruiters, voetgangers: onder de Zuilengang wriemelde het ook, vooral van studenten, filozofen, en meiden. De zon, midden op straat, gloorde brandende neêr: er waren gouden lichtvakken en blauw-paarsche schaduwneêrslag. En er was steeds de gulden stofglinstering, als van door de lucht wemelend, heel fijn zand. Daar waren de kappers en de barbiers, daar waren de Thermen, daar waren de bonte kleêrwinkels en daar de flonkere juwelierswinkels, en daar, achter tafels, stonden de wisselaars. Tuinen groenden; en achter de tuinen schemerden de arkaden van het Muzeum. Daar naast het Gymnazium en de Athletenschool.

- Wilt uw vorstelijk Heerschap het Muzeum bezichtigen? vroeg Kaleb, steeds pronkende van hooge-schoolevolutie op de Sabaëesche merrie. Ook Thrasyllus meende, dat het interessant zoû zijn het Muzeum te bezichtigen en de toeristen stegen uit en af. Er was groote toeloop om hen te zien. Oom Catulles wierp obolen tusschen de straatjongens, die rolden over elkaâr, vechtende. Bedelaars naderden, grijsaards als profeten, sibylle-achtige oude wijven, en Lucius, hier en daar, wierp een geldstuk.

De loopers en wachters schaarden zich om de twee draagstoelen, de merrie en den ezel, maar

Kaleb ging de reizigers voor, zwierig dandineerende op de punt zijner roode rijlaarzen, burnousslip in de slingerende hand. Het was of hij altijd danste, of hij te paard reed of dat hij liep.

- Het Muzeum, legde Kaleb uit; is, zoo als de vorstelijke Heerschappen weten, de Akademie van Alexandrië, die de schoone Cleopatra stichtte.

- Dat is niet waar, fluisterde Thrasyllus zijn jongen meester in. Het werd gesticht door Ptolemeus den Eerste.

- Wijsgeeren en geleerden in alle wetenschap wijden er zich aan de studie, en zij zijn door duizenden discipelen uit alle landen omringd, maar zij zijn, zoo wel meesters als leerlingen, arm als de mieren, en bezitten allen met elkaâr.... nog niet zóo veel! knipte Kaleb minachtend met vinger en duim.

- Groote geleerden zijn uit het Muzeum voort gekomen, lichtte waardeerender Thrasyllus in: Euklides, Erasistratos, Diofantes; dan de dichters Theokritos, Aratos, Kallimachos; onder de beoordeelaars Aristarchos; onder de wijsgeeren Ammonias Saceas, de vader van het Alexandrijnsche eklektisme....

- En omdat zij zoo arm zijn, al die wijze heeren, lachte Kaleb en wees, terwijl zij binnen traden door een portiek in de tuinen van het Muzeum, naar wijd, wit gemantelde deftige gestalten, die wandelden op en neêr; leven zij van een fonds van Staatswege: het zijn doodeters, die wijze heeren, maar ze zijn wel knap, vorstelijke Heeren, dat wel: ge vindt ze

nergens zoo knap als hier. En boeken dat ze verzamelen! Hun Bibliotheek is dan ook beroemd.... Kijk, wees Kaleb; het is juist het uur, dat zij middagmalen: het schijnt wijsgeerig, dat vroeg te doen, vroeger dan vorstelijke Heeren gewend zijn: het zal u, als vreemdelingen, zeker belang inboezemen, zoo veel doodarme, heel wijze geleerden en filozofen te samen hun zwarte soep te zien eten.

De arkaden van het Muzeum zuilden op; er verrezen eerebeelden aan tal van wijze beroemdheden, en er rondde zich een immense exedra, van waar voordrachten vaak werden gehouden. En de reizigers liepen het Cenaculum in, de eetzaal, wijd, hoog en zeer lang; aan lange tafelen zaten de geleerden en wijsgeeren, en aten: het trof Lucius, dat zij zaten en niet aanlagen.

- Het zijn maar eenvoudige kerels, legde Kaleb uit; ze zitten maar een oogenblik en slikken hun soep naar binnen; fijneters zijn het niet, ze zijn alleen maar knap: het zit hun in de koppen, ziet u, vorstelijke heeren, en niet in den zak. Maar in de koppen, daar zit het hun wel.

Er naderde een filozoof de vreemdelingen. Hij was heel oud, tenger, grijs, als een knakkend riet in zijn toga. Hij glimlachte en mummelde eerst onverstaanbare woorden. Uit de plooien van zijn gewaad schoof hij zijn klauwige hand naar voren. Hij bedelde en Lucius gaf hem wat geld.

- De hoogste wijsbegeerte is.... met weinig tevreden te zijn, zeide hij toen, duidelijk, in zuiver

Grieksch, en hij boog, sarkastiesch, en knakkelde voort, rietmager in zijn vuilen mantel.

- De onbeschaamde vlerk! riep oom Catullus verontwaardigd.

Maar Lucius lachte, en overzag de lange tafelen, aan welke de geleerden aten. Soms naderde hen een bedelaar, en zij gaven hem hun brood en ooft. Ook snuffelden er honden om, en de geleerden wierpen hun afval, waaraan zich de honden gulzig verslikten. Ook twee ibissen wandelden belachlijk statig op hooge pooten het Cenaculum door, en pikten hier en pikten daar, en hielden den vloer schoon, hoewel zij dien wit bekalkten met eigen, onophoudelijk vuil.

De reizigers gingen terug naar hunne draagstoelen en te midden van geschreeuw en gevloek en gescheld tegen straatjongens en geklap van zweepen tegen bedelaars, zette zich de stoet in beweging, terwijl Kaleb onnoodig zijn merrie liet steigeren en schuin over de straat deed dansen met sierlijk voorpootenbeweeg.

Maar nu, glimlachend met zwarte oogen en met blanke tanden, boog hij zich ter zijde, als zoû hij bijna glijden af van zijn paard en vroeg hij Lucius:

- Wenscht uw vorstelijk Heerschap nu het Sôma te zien?

Ja, dat wenschte Lucius wel. En door de Publieke Tuinen van Bruchium, langs het Paneum, - een kunstmatig bergje van rots opgebouwd in den vorm van een tol of een pijnappel, draafde de stoet naar het Sôma.

Het was de begraafplaats der Ptolomeeën en er was een koele schaduw van sycomoren en tamarisken. Een lange allee van liggende sfinxen, mannelijke, gesikt, en vrouwlijke, hoog geborst, voerde naar de pyramide-achtige graven. De reizigers stegen uit en af, en de oude priester-bewaarder naderde....

- Deze voorname vreemdelingen wenschen de begraafplaatsen der Ptolomeeën te zien, zeide Kaleb; het zijn vorstelijke heeren, en zij zullen ook zeker belang stellen in het Graf van Alexander den Groote....

- De dood is slechts een sluimering en schemerende overgang naar de Hallen van het Eeuwige Licht, antwoordde de priesterbewaarder. De grootheid der aarde is de vergankelijke trede naar het onvergankelijke paleis van Osiris, waar om Hèm onze doode vorsten nu tronen, gekroond met den PSCHENT, en geschepterd met den scarabeus-staf.... En de groote Isis is hun verschenen als de glans van de Waarheid, want Zij heeft voor hunne verrukkingen haar sluier gebeurd, zoo dat zij Haar zàgen.... Het Leven is niet meer dan een Droom, de Dood is een Brug, en de Eeuwigheid is het Leven....

Kaleb dandineerde op roode rijlaarspunten vooruit, en wees, terwijl de oude priester voort ging, als in zichzelven, op te zeggen de eeuwige waarheden. Graniet en porfier en marmer, verhieven zich tempelachtig, pyramide-vormig, de graven, beteekend met hiëroglyf.... De priester ging nu de reizigers

voor, daalde enkele treden af; binnen, in het onderaardsche gewelf, onzichtbaar, rustten de mummies in hare beschilderde sarkofagen; staande drievoetlampen brandden, geuren wolkten uit vazen en schalen en op bronzene, lage tafels vulden olie, honig en ooft fijnkleurig glazen vaatwerk, terwijl in amforen het gewijde water wachtte de ure der Wederopstanding, wanneer de herleefde zoû worden gedoopt, in het ware, nieuwe Leven, dat de Eeuwigheid is. Er was een bedwelmende atmosfeer van als reeds làng verzoete aromaten en in den nevel der geuren blikten groot-wijd spookachtig, vergeestelijkt, de oogen der geschilderde beeltenissen op de deksels der sarkofagen, recht voor zich uit, in de òplichtende Toekomst. Het waren beeltenissen van gesikte vorsten en portretten van ibis-gekroonde vorstinnen; soms waren het beeltenissen van kinderen.

Door den nevel der aromaten schitterden de goudene, gevleugelde zonneschijven tusschen de omhelzingen der zich omkronkelende slangen, den staart in den bek. De heilige Horus, zoon van Osiris en Isis, de stralende Verlosser der Menschheid, neêr gedaald uit erbarmen op zondige wereld, bestreed Tyfon, den grijnzenden Geest des Kwaads. Er waren de beeltenissen van den god Apis, van den god Râ, van Thoth en Anubis, met ibiskop, stierekop, hondekop.

Buiten de graven was daarna de zilvergroene, koele schaduw der sycomoren en tamarisken en de zuivere lucht van den zonnigen morgen was

vreemd, na de geurzwoele, aromaatzoete atmosfeer in de ondergrondsche sepulkers. Voor een blankenden, marmeren, pyramide-achtigen tempel bleef de priester-bewaarder staan. De nauwe, naar de hoogte versmalde, bronzene deur hing tusschen pilasters met lotoskapiteelen gebeeldhouwd.

- Het Graf van Alexander van Macedonië, verklaarde de bewaarder plechtig.

Zij traden in. Altijd brandende lampen geurden. Er was zwoele nevel van nardos. Achter een bronzen hekwerk op voetstuk van bazalt, rustte een sarkofaag van doorzichtig kristal, geslepen en gegraveerd. En door dat dikke kristal, in een groen waterig schijnsel, waar de lampevlam spiegelde door het glas, lag een zichtbare mummie. Zij lag als de pop van een reusachtigen vlinder. Het gelaat was houtkleurig verbruind van balsem en zalf, en staarde met oogen van star beryl. Het haar en de korte baard waren goud geverfd. Bonte windselen omgaven het lichaam in een nauwen koker, en de beenen waren ook nauw aan elkander gesloten in een schacht van goudfiligraan.

De mummie lag ter neêr op een matras van gestreept byssos, het hoofd op een kussen van byssos. Het was of de scharlaken lippen in den gouden kroesbaard grijnsden en of de beryllen oogen verwonderd waren over wat zij zagen in de Eeuwigheid.

- Dit is het heilige overblijfsel van den Grooten Alexander, verklaarde de priester-bewaarder. Ons leert de Geschiedenis, dat Ptolomeus, zoon van

Lagus, het lijk van den Held en van den Veroveraar, ontnam aan Perdiccas, die het terug voerde van Babylon naar Macedonië, maar zijn weg door Egypte genomen had, in de hoop ons heilige land te veroveren. Ptolomeus trok hem te gemoet; ter nauwer nood in Egypte, kwam Perdiccas om door de hand zijner eigen soldaten op een eiland, dat Ptolomeus' troepen hadden omsingeld. Met Perdiccas was de vorstelijke familie: Alexanders zwangere weduwe Roxane en hun jeugdige kinderen: hen werd vergund zich in te schepen naar Macedonië, maar het lijk des Grooten Alexanders werd naar Alexandrië vervoerd en met statie begraven in een massief gouden sarkofaag. Deze sarkofaag werd geroofd door Ptolemeus Parisactos, pretendent op den Egyptischen troon, die uit Syrië binnen viel met vele troepen; Alexanders lijk echter werd uit zijne handen gered en bijgezet in deze kristallen kist.... Hier ligt hij....

De reizigers staarden, Lucius vooral, zeer ontroerd door dit bijna drie eeuwen oude, gebalsemde, omwindselde lijk, de voeten in schacht van goudfiligraan, de oogen, beryl, starende vòl verwondering.... Was deze vlinderpop alles wat over was van den Grooten Alexander, dien het Orakel van Ammon verklaard had te zijn zoon van Ammon-Râ, zoon van de Zon?

Alleen Kaleb bleef onverschillig, dandineerende, met een ongeloovig lachje om de authenticiteit van Alexanders lijk, waar hij al zoo vele ‘vorstelijke

heeren' heen had gevoerd: Kardusi van Perzië, en Baâbab van Mezopotamië....

- Hier ligt hij.... de Groote Alexander.... ging de priester-bewaarder voort. De veldheer, de veroveraar, de koning der koningen, de op de aarde neêr gedaalde zoon van de heilige Zon, Ammon-Râ.... Hij werd drie-en-dertig jaren in dit aardsche leven. Maar dit Leven is een Droom, en de Dood is de Brug naar het Leven, dat de eeuwige Werkelijkheid is. De ziel is héen uit deze, met kostbare zalf gebalsemde, huls....

Toen voegde hij er bij, met een andere stem:

- Voor aanzienlijke heeren als u is het toch niet méer dan een gouden stater de persoon....

- Ik schiet voor, vorstelijk Heer! glimlachte Kaleb, en boog met zwier naar Lucius, en hij betaalde den priester, die hernam, steeds ophoudende de palm, waarin reeds de goudstukken fonkelden:

- Weldadigheid is een gròote deugd: wie meer geeft, dan hem gevraagd wordt, verdient de genade van Toth, die de goede kansen van de fortuin over de aarde zaait....

Kaleb grinnikte begrijpelijk met blinkende tanden en liet nog een halven stater vallen in des priesters opgehouden palm.

De reizigers traden uit het sepulker. Buiten was vréemd de zonnige morgen, die schaduwzilverde door tamariskengewemel en bruischend sycomorengeloovert.

Lucius was bleek. En hij zeide tot Thrasyllus en oom Catullus:

- De Dood.... De Dood...! Zij is misschien dood.... Zij is verdronken, misschien, in zee.... en nooit zullen wij haar heerlijk lichaam vinden, om het te balsemen....

- Zij is in alle gevalle verdwenen, neef Lucius, poogde oom Catullus te troosten; laten wij niet meer aan haar denken; bij alle goden, poog haar te vergeten: zij had dikke polsen en groote voeten.... Lucius, wees èindelijk verstandig! Geniet.... gedurende deze belangwekkende reis! Wij hadden een morgen, zoo belangwekkend als nooit in Rome! Wij zagen een ideale stadsreiniging, wij hoorden filozofische en godsdienstige waarheden en wij zagen de mummie van Alexander! Mijn hersenen zijn een spons gelijk overvol gedrenkt in al te veel nieuwe indrukken: zij kunnen van morgen niet méer bevatten. De overvolte van mijn hersenen doet mij de maag leêg voelen, zoo leêg als mijn zak, wanneer je weldadigheid vergeet je ouden oom dien te spekken. Beste Lucius, op reis moet men spaarzaam te werk gaan.... met zijn krachten. Ik stel onzen onvermoeiden gids voor naar huis te gaan, en te zien of onze trouwe kok in onze afwezigheid wel gedacht heeft, dat, ofschoon het Leven een Droom is, zelfs de dooden, en des te meer dus zij die nog leven, gevoed moeten worden. De dooden doen het met olie, honig en ooft; ik ben zeer verlangend te zien wat de vrome gedachte van

onzen kok den levenden heden heeft toegedacht.

Door de tuinen van Bruchium, de paleiswijk, langs het Hippodroom, draafde de stoet naar huis, naar het groote Diversorium of Vreemdenhuis van meester Ghizla. Het lag bij de Canopische Poort in een ovalen tuin, achter een heg van hooge agaven en cactus: tusschen twee hermen gaf de poort toegang. Daar zat de janitor, of portier en het trof de reizigers, dat een gevleugelde Hermeshoed, in marmer, de marmeren architraaf van de poort bekroonde: caduceeën, of Hermesstaven, met kronkelende slangen, waren gebeeldhouwd op de pilasters der poort, want het Diversorium was aan Hermes gewijd en werd in de wijk genaamd het Hermes-huis.

De janitor was opgerezen en groette, met de handen gestrekt ter aarde. Ook meester Ghizla, in het midden van zijn tuin, staande bij een Hermesbeeld, groette zoo, diep buigend, de handen ter aarde gestrekt.

De stoet draafde binnen, de reizigers stegen uit en af maar Kaleb groette zwierig en fluisterde, te paard nog, aan Lucius' oor zich hellende:

- Na de siësta, vorstelijk Heer, breng ik u wáarheen ge wilt.... bezorg ik u wat ge ook wilt.... voor uw vorstelijk genoegen en welbehagen.... Waar heen ge ook wilt en wat ge ook wilt.... Ik wensch u gunstige fortuin bij het maal toe....

Toen steigerde hij, stond in de beugels, zwaaide met zijn burnous, gaf een kreet en reed weg, in een zwierige fantazia.

Het Diversorium bestond uit verschillende lage gebouwen. Er vertoefden Arabische, Foenicische kooplui, die uitzagen, nieuwsgierig, gehurkt op matten of liggende aan hun maal, dat zwarte slaven dienden. Maar meester Ghizla leidde zijn ‘vorstelijke gasten’ naar hunne eigene pavillioenen en Vettius en Rufus ontvingen de reizigers op den drempel. Zij hadden zich wèl geweerd. Zij hadden zich gehaast met op kameelen en muilen meubelen en koffers en kisten over te doen brengen. Er was Babyloniesch tapijt gespreid, er stonden der reizigers eigene bedden gereed; in de hoeken van Lucius' slaapvertrek waren bronzen en marmeren beelden, want geen aanzienlijk Romein van smaak reisde zonder kunstvoorwerpen, en voor de beelden brandde geurwerk. Er waren aan ringen gordijnen gehangen en kleederen lagen, vierkant gevouwen, met geurige bloemen bestrooid, gereed op lage, lange tafels van sycomorenhout. Er waren metalen spiegels op bronzene voetstukken; er lagen op bronzene tafels, in goud met agathen versierd, alle de borstels, tangen en staafjes, er stonden alle de kruikjes, vaasjes en vaatjes, gevuld met kosmetieken en zalven en geuren, die onmisbaar waren voor het toilet. Alle deze meubelen en stoffen, kunstvoorwerpen en nuttige dingen waren uit het navigium over gebracht, want aanzienlijke reizigers meubelden in de vreemdenhuizen hunne kamers met de eigene zaken.

- Mijn Diversorium heeft alle mogelijke gemakken en de allerlaatste geriefelijkheid, vorstelijke

Heer, pochte Ghizla; die tegenwoordig àlle vorstelijke heeren eischen, voltooide hij; hij hief ter zij van Lucius' bedde een gordijn op: er was in der daad een marmeren bekken met kranen, onder een velum.

- En, vorstelijke Heer.... zoo ik uw aandacht mag wekken op de àllerlaatste geriefelijkheid....

Lucius, nieuwsgierig, naderde; ook oom Catullus en de paedagoog.... Trotsch, hief meester Ghizla weêr een gordijn en wees.... Hij wees op een kleinen, marmeren troon, een open ronden zetel tusschen twee Ionische zuiltjes, en toen wenkte hij, en wees in den troon....

De reizigers keken: onder den troon spoelde murmelend het klare beekje van de goot.

- Wat zegt ge dáarvan, vorstelijke Heeren! Bij den Legaat is het zelfs niet zoo....! Geen kwade reuken, als in zoo vele rijke woningen: het is stróomend water en verder-op.... vloeit het Canopiesch kanaal....

- Het is zoo mooi als het maar kan, meester Ghizla, zei oom Catullus: en het is waar, in stede van kwade reuken, treft een aangename damp mij het reukorgaan....

- Die stijgt uit de keukens op, vorstelijk Heer, zei meester Ghizla; en hier is uw Triclinium....

Wat meester Ghizla met zoo weidschen naam noemde, was des niet te min een aangenaam, ruim, luchtig vertrek, met zonnezeilen tusschen zuilen, en toen Lucius binnen trad, klonk er muziek van

harpen.... Want geheel de ‘familie’ van den jeugdigen, rijken Romein was aldaar op twee rijen geschaard om hem af te wachten: Vettius en Rufus en het zwarte slaafje Tarrar, alle zijne slavinnen en slaven, zonder wier omslachtige huishouding geen aanzienlijk Romein het mogelijk dacht te leven, zelfs, vooral niet op reis. En in het midden van de slavinnen stond de Grieksche slavin uit Kos, Kora, met twee andere harpspeelsters, en zij ontwikkelden lange, droppelende gamma's aan hare koorden, terwijl Kora een kort lied zong van welkom aan den genadigen Meester. Wierook brandde op schalen; twee aanligbedden, in den vorm van een S, kronkelden om een ronde, lage tafel, gedekt met een geel- en wit laken en reeds beladen met geel-en-wit glaswerk, en goudglanzend aardewerk. Een klein fonteintje van verbena-geur spoot op tusschen een bak vol blauwe lotos.

Lucius betuigde aan Vettius en Rufus, dat hij wèl tevreden was; in der daad was het als ware hij thuis. Daar oom Catullus zeide te sterven van den honger, noodde hij zijn oom en paraziet, die hem zoo dikwijls met een vroolijk woord vermaakt had, aan te liggen, lag zelve aan, en wees Thrasyllus, zijn vriend en paedagoog-vrijgelatene, een schabel aan zijne zijde, want hoewel Thrasyllus zijns leerlings malen deelde, bleef hij de mindere, en zat. Tarrar en drie slavinnen bedienden, terwijl Kora en de twee harpspeelsters zachte melodie aftokkelden, of zich bewogen in een rytmiesch gebaren-

spel, een korten sluierdans, kleine pantomime.

Oom Catullus was blijde, dat hij geen oesters kreeg en geen pauwbraad: Lucius' kok had zichzelven aan dit eerste uitheemsche maal overtroffen met een voorgerecht van gepeperde watermeloen in geglaceerde wijnsaus, waarbij Egyptische broodkoek, 'CACES' genaamd; met, daarna jonge tonijnen, in een rand van gefarceerde eieren, gevulde olijven, en fijn gehakte hanekammen; met daarna een speenvarkentje tusschen gevulde broodvruchten en komkommers, en een honigtaart, overdekt met een vlade van room, waarin pitlooze dadels en cinnamoom. Er was de beroemde Mareotis-wijn, zoo dik als inkt en zoo purper als smeltend lak, dien meester Ghizla zèlve schonk uit zonnelauwe amfoor en er was de topaasgele Ethiopische likeur van Napata, die hij voordruppelde in bekers met sneeuw gevuld, en die een aroom verspreidde als van rozen gedrenkt in silfium.

Oom Catullus was wèl voldaan, en ook Lucius deed eere het maal aan, hoe zeer zijn hart ook leed en verlangde, terwijl Thrasyllus matig was als steeds; toen omving een geoorloofde slaperigheid de drie reizigers en trokken zij zich achter hunne gordijnen terug, om te rusten.

IV.

Maar Lucius sliep niet. Alleen, voelde hij zijn leed en smartelijke verdrietelijkheid. Uit een kistje

nam hij een sandaal te voorschijn: een, wat oom Catullus ook zeide, tòch kleine, blauwlederen vrouwesandaal met gouden reliëfwerk: het eenige spoor, dat Ilia had achter gelaten. En hij kuste de sandaal, en hij kreunde, en machteloos strekte hij zich uit en balde de vuisten, en bleef zoo strak, roerloos staren....

Hij dacht na. En plotseling sloeg hij op den gong en beval Tarrar, die kluchtig eerbiedig binnen kwam:

- Zoek mij Kaleb, en leid hem hier voor mij....

Het slaafje, na eenigen tijd, keerde terug, en leidde Kaleb binnen, die met zwierige salamaleks naderde. Tarrar liet zijn meester met den Sabaeër alleen.

- Kaleb, zeide Lucius: zet je en hoor toe.... Ik heb je raad noodig.

- Uw trouwe dienaar luistert, heer, zeide Kaleb, die zich zette op een schabel.

- Kaleb, ging Lucius voort; ik ben niet alleen naar Egypte gekomen om de belangrijkheden van dit land te beschouwen. Ik ben ook gekomen met een ander doel. Er zijn in Egypte geheimzinnige orakels; er wonen in de woestijnen profeten en sibyllen, zegt men. Ik wensch iets te weten. Ik wensch te weten waar zich iemand bevindt, die mij dierbaar is en die ver van mij is. Ik wil de orakels raadplegen en de profeten en de sibyllen. Je moet mij leiden. En geen woord hiervan zeggen aan mijn oom en mijn paedagoog, daar ZIJ het toch niet eens zijn met de pogingen, die ik wil doen, om die dierbare persoon weêr te vinden. Wees mijn gids, Kaleb, en ik zal je beloonen.

- Ik zal uw gids zijn, heer, antwoordde Kaleb; en deze nacht reeds zal ik u leiden....

- Waarheen....

- Naar de sibylle van Rhakotis, een oude tooverkol, die alles weet....

- Wij gaan met ons beiden, en in het geheim....

- Goed heer; niemand zal ons vergezellen.... Wat dunkt u: zoudt ge niet, na uwe siësta, een koele sorbet willen gebruiken....? En u vermaken met te aanschouwen wat de reizende kooplui, die juist heden vertoeven in het Diversorium, te koop aanbieden uit allerlei vreemde, verre landen? Ik zal den sorbet doen bereiden en de kooplieden waarschuwen, heer.... En van nacht leid ik u door Rhakotis: wij gaan alleen, heer, en niemand zal iets van onze nachtwandeling weten.

Kaleb verdween; Tarrar trok de gordijnen ter zijde. Voor het slaapvertrek was een zuilenportiek en er viel nog binnen de groene schaduw van den palmentuin voor. Oom Catullus sliep nog, maar Thrasyllus zat reeds te lezen aan een tafel, onder een palm, in zijne gidsboeken over Egypte: de wonderlijke, fantastische verhalen van Herodotos boeiden de naar het fantastische wel geneigden geest van den ouden paedagoog, maar de zakelijkere beschrijvingen van den geleerden Eratosthenes, den bibliothekaris van Ptolomeus Evergetus, die drie eeuwen geleden geleefd had, en astronoom, filozoof en aardrijkskundige was geweest, raadpleegden Thrasyllus gaarne ook om zijn prachtige kaarten, die

nog niet waren verbeterd, en die vóor hem over de tafel in zwaar perkament lagen uitgespreid; den met cinnaber geteekenden Nijl volgde de paedagoog op die kaarten tot in Ethiopië en tot de geheimzinnige bronnen van den heiligen vloed....

Ja, Eratosthenes was wel de meest eerbiedwaardige gids.... Toen hij blind was geworden, twee-en-tachtig jaar, had hij zich van honger doen omkomen.... Thrasyllus vereerde hem als een martelaar van de wetenschap. Maar ook Artemidores en Hypsikrates raadpleegde de paedagoog, die zich goèd op de hoogte wilde stellen van het land, dat hij bezoeken ging, dat geheimzinnige land van eeuwenoude historie en verbluffend kolossale kunst, terwijl hij ook de geheel moderne geschriften van zijn tijdgenoot Strabo niet minachtte: wat een tijdgenoot vertelde van een land, dat hij doorreisd had, was misschien nog wel het allerbelangrijkste om het praktische nut en ook om de frischheid der nieuwe indrukken....

Thrasyllus zat dus onder zijn palmboom aan een tafel, bezaaid met opengerolde papyrus, en naast hem in een koker stonden ook de rollen op, en zijn vinger volgde den met cinnaber geteekenden Nijl. Lucius, in den portiek, lachte hem goedmoedig, goedkeurend toe. Door den tuin echter, kwamen, door Kaleb geleid, de reizende kooplui aan. Het waren Indiërs, Sabaeërs, Arabieren, Foeniciërs, en hunne slaven zeulden aan buigzame stokken over den schouder hunner koopwaren zware balen. De

kooplieden, voor den rijken Romein, hurkten neêr in salamaleks, bogen tot de aarde, kusten den grond, over welken zijn voet had getreden, allen tuk om zoo aanzienlijken reiziger hun exotische waar te verkoopen met meer dan gewone winst. De Foeniciërs deden door hunne slaven tapijtwerk van Damaskus uitspreiden, maar Lucius bezag het met minachting, en de Foeniciërs rolden dadelijk hun minderwaardig tapijtwerk op. Toen toonden zij echter borduursels van Nineve en van Tyr, en Lucius werd een beetje bleek, omdat hij dacht aan Ilia. Het was alles heel mooi van tint en heel vreemd van patroon.

- Roep oom Catullus hier, beval Lucius Tarrar, die bij hem hurkte als een trouw aapje.

Tarrar spoedde zich naar Catullus, die daarop aankwam, zich slaperig de oogen uitwrijvende, in een wijden, zijden huissamaar: om zijn kalen schedel stonden zijn grijze haren verward.

- Oom, zeide Lucius ter zijde; kijk eens.... die borduursels van Tyr en van Nineve.... Die wil ik hebben.... Ding er op....

Want oom Catullus kòn dingen. Hij begon met zijn neus op te trekken voor de borduursels, en de kooplui slaakten kreten en hieven de handen en riepen alle goden aan. Maar oom Catullus schudde minachtend het hoofd, en zeide:

- Neen, ik wil die vodden niet koopen. Toon mij andere dingen....

Daarop toonden de Foeniciërs gouden vazen van

Tartessus, maar de Arabieren boden geurwerk aan en aromaten van Dschidda en Zebid. De Sabaeërs vertoonden wonderbare amuletten, die geluk aanbrengen en zalig doen droomen; de Indiërs toonden tamme, gedresseerde slangen, als huisdiertjes; de slangen waren in den kop geïncrusteerd met een kleine sardonix, welke steen vergroeid was in hun schubbevel, en zij dansten op de punten van hare staartjes, terwijl de Indiërs fluit speelden. Het waren aardige beestjes en zij kostten niet meer dan één stater het stuk, mèt het ebbenhouten kistje, waarin ze bewaard werden en Lucius, ongeduldig, kòcht ze dadelijk, ook omdat Tarrar ze zoo aardig vond en gehurkt, grinnekend, toe zag, terwijl de slangen dansten en kronkelden om elkaâr.

Maar eindelijk was er een Mongoolsche koopman aangekomen, met een bleekgeel gelaat en weg gespleten oogen, als dicht getrokken, en zijn haar, om geschoren schedel, eindigend in een vlecht van purperen zijde, met een kwast. De koopman bood zwarte balletjes aan, om te rooken in bizondere pijpen: hij verzocht Lucius een pijp en een paar zwarte balletjes in geel zijden sachet te willen aannemen, zonder betaling, en ze te rooken bij gelegenheid. De bedwelming van die rookbare zwarte balletjes was heel bizonder, zeide de koopman....

Intusschen had oom Catullus, bejoegd en wel, de borduursels van Tyr en Nineve weten te verkrijgen voor een waarlijk belachlijke prijs en bood ze zijn neef aan, die ze natuurlijk in zijn plaats betaalde.

Maar toen Lucius ze in handen had - het waren Assyrische leeuwen en vreemde eenhoornen op smalle banden gestikt - werd hij treurig en zeide:

- Wat doe ik er eigenlijk meê.... Vroeger had ik ze Ilia gegeven als een rand voor haar stola.... Tarrar, leg de mooie borduursels weg.... met de Mongoolsche balletjes.... en al die andere rommel, die ik gekocht heb, zonder te willen: de gouden vaasjes en de Sabaeësche amuletten....

- En de aardige slangetjes, heer? vroeg Tarrar met fonkelende oogjes.

- Die mag jij houden.... om meê te spelen, zeide Lucius onverschillig.

Intusschen had Kaleb de bekers sorbet doen rond dienen; oom Catullus vond die bizònder fijn, en meende dat Lucius' kok dat Egyptische recept toch moest opschrijven, maar Lucius gaf zijn beker aan Tarrar, die de sorbet gulzig met zijn zwart vingertje oplikte.

V.

De nacht was over de stad gezonken, een donkere nacht zonder sterren. In kleinen, onaanzienlijken draagstoel - om geen opzien te wekken - stegen achter het Diversorium Lucius en Kaleb in: Kaleb zat aan Lucius' voeten en zijn eigene beenen bengelden uit den draagstoel, dien vier krachtige Libyers ophieven, om er op een drafje meê weg te loopen.

- Heeft u uw dolk, heer? vroeg Kaleb.

Ja, Lucius had een dolk in zijn gordel.

- En heeft u de Sabaëesche amuletten aan?

Ja, Lucius had de amuletten, die hij gekocht had, zich om den hals gehangen, want Kaleb was vol vertrouwen in die toovermiddelen van zijn land: de amuletten weerden alle onheil af: Kaleb zelve droeg overal zulke amuletten, op zijn borst en om zijn middel en zelfs aan een smallen gouden band om zijn enkel.

De dragers repten door Bruchium en langs het Gymnazium, en langs het Muzeum, als of zij op de hielen werden gezeten. Op een plein, hooger dan den Haven gelegen, zag Lucius over de kaden heen, òver de verschillende havens, en er schitterden roode en gele en groene lichten en seinen over een bont gedrang en gevlak van booten en schepen en wriemelend volk. Maar een wonder scheen Lucius de vuurtoren van Faros. De negen verdiepingen van het hooge, marmeren monument, als zoo vele zich versmallende kubieken gestapeld op elkaâr, eindigden in een soort koepel, waar een hoop brandende steenkool zich weêrspiegelde in immense spiegels en reflektoren, die wendden en wendden telkens weêr. Zoo dat er helle, breede stralen van den top van den toren van Faros neêrschoten over de havens, die zij telkens verlichtten, voor zij uit gingen, vèr in de zwarte nacht.... Soms streken de breede straalbundels over de hooge, marmeren brug van het Heptastadium, die leidde naar de vuurtoren zelven, en die wriemelde op dit uur van vrouwen en wandelaren...

- Heer, fluisterde Kaleb. Wilt ge niet uitstappen....? Dáár wandelen....? De mooiste vrouwen van Alexandrië gaan daar op en neêr, en gij.... gij kunt ze àllen hebben!

Lucius schudde het hoofd.

- Ik wil naar de Sibylle, zeide hij.

- Mijn Heer is ziek, zeide Kaleb. Mijn Heer is ziek van verlangen en te vergeefsche smachting... De mooie vrouwen van Alexandrië zouden mijn Heer genezen.... Zij hebben mij vaak genezen, heer, als IK ziek van verlangen was en van smachting....

- Verlangen en smachting waar naar toe, Kaleb?

- Naar mijn land;... naar Saba.... Heer, naar Saba: het mooiste en zoetste land van de wereld, Heer, dat ik heb moeten verlaten.... voor de zaken, Heer.... Voor de zaken, want in Saba doen we geen zaken....

De vier dragers draafden voort.... Zij draafden nu langs den eeuwenouden tempel van Serapis, het Serapeum; somber en grauw lag het met zijne terrassen onder aan den Akropool, en tal van andere heiligdommen, somber ook, grauw, geheimzinnig, rijden zich met de spitsen hunner obelisken om den immensen tempel.

Die heiligdommen zijn verlaten, Heer, zeide Kaleb: en niet meer geacht.... Zelfs het Serapeum is verlaten.... voor den Serapistempel te Canope.... En geheel deze heilige wijk achten de tegenwoordige Alexandrijnen maar weinig sedert in Nikopolis

de vijfjarige spelen zijn ingesteld.... Allen, die Serapis willen vereeren, trekken naar Nikopolis en Canope.... Wij zullen er ook heen gaan, Heer, en ge zult de beteekenisvolle droomen er droomen, boven op het tempeldak.... Zie, hier komen wij in Rhakotis, heer....

De dravende dragers hadden de voorname wijken verlaten.... Zij repten zich nu door een nauwere, sombere straat.

- Het is beter hier uit te stappen, Heer, en te loopen, zeide Kaleb. Wij vinden onzen draagstoel hier later terug.

Zij stegen uit, Lucius en Kaleb. De sombere straat was nauwlijks verlicht, maar groezelde toch vol volk. Er waren dronken matrozen en vechtende wijven.

- Hier is het wat anders, Heer, dan op het Heptastadium en aan het meer Mareotis. Hier is het pleizier voor het volk, voor soldaten en matrozen. Hier wordt een mes getrokken voor niets. Hier zijn niets dan krotten en kroegen. Maar iedere vreemdeling, die Alexandrië wil kennen, komt hier.... Kijk, hier is het, Heer, hier.... zeide Kaleb.

Zij waren door een netwerk van slopjes en steegjes gekomen op een plein. Op een hoek stond een oude, arme filozoof te redeneeren en te preêken.

Rondom hem verzamelden soldaten, matrozen en meiden, aandachtig om te luisteren naar wat hij vertelde van de ware wijsheid. Toen hij de hand uitstak om zijn aalmoes, gaven twee soldaten hem

wat kopergeld maar de anderen gooiden hem lachende met rotte groente. Hij vluchtte en verdween, door blaffende honden na gejaagd, die hem beten in den slip van zijn scheurende toga.

- Wilt ge niet de Syrische jongens zien dansen, Heer? zeide Kaleb met fonkelende oogen.

- Ik wil naar de Sibylle, zei Lucius.

- Maar Heer! drong Kaleb aan. Alle vreemdelingen gaan toch de Syrische jongens zien dansen! En ook alle Alexandrijnen zijn dòl op de Syrische jongens.... Hier is het, Heer, en de entrée is maar twee obool de persoon....

Met zacht geweld drong Kaleb den jongen Romein door de dichte, groezelige menigte, die binnen stroomde in een laag lokaal, waar een walm hing van vele dwalmende olielampen en van knoflook wasemenden menschenasem. Het verdrong er zich stamp- en stampvol, van soldaten, matrozen en dokwerkers, van Grieksche en Arabische vrouwen, die dadelijk om Kaleb en Lucius zwermden en ze mede trachten te lokken. Op een estrade, bij een geklapper van krotalen en een luid gesnerp van fluiten, dansten de Syrische jongens....

- Wij zijn juist bij tijds, Heer, zei Kaleb en zijn gitten oogen flonkerden van pleizier.

Op de estrade mimeerden de Syrische jongens de mythe van Adonis. Eén, die Adonis vertolkte, lag er op een soort katafalk, met een bloed stroomende wond in de flank. Een andere, als Venus gepruikt, slank en soupel, mimeerde de wanhoop der

godin in schokkend, hiëratisch gebaar en beweeg. Andere jongens vertoonden de vrouwen van Byblos, die weeklaagden om het lijk van Adonis. Zij rekten de ranke armen, zij schenen Adonis' leden te balsemen met weldadige zalven, helaas, te vergeefs. In den lampen- en asemwalm was hunne vertooning van een akute perversiteit en vreemd bedwelmende schoonheid; op de snerpend klagende, falsetachtig gillende treurmuziek, verbloeide de dans van die, in nauwe netten omgeven, rank jonge, dubbelseksige ledemalen tot een levend, bewegend en ademend Syriesch tempelreliëf, terwijl Adonis zelve roerloos bleef, dood, achter over gestrekt in een prachtige overgave van zijn jong spierig gelijnde jagerslichaam, het bloed overdadig steeds stroomend uit de flank.... De toeschouwers kreunden van pleizier om het schouwspel....

- Mooi! Mooi! Mooi! kreunde Kaleb meê.

Ook Lucius was onder den indruk van wat hij hier zag, in een achterbuurt van Alexandrië: een schoonheid voor enkele obolen gegeven aan het laagste volk, schoonheid van verdorvenheid, maar een schoonheid van lijn en beweging, waardig het theater des keizers. Plotseling bloeiden hooge anemonen op: er was een soort apotheoze: in Olympos herleefde Adonis en Venus omhelsde hem, juichdansende: er was gesnerp van fluiten en geransel op bronzene gongs....

De apotheoze voldeed Lucius minder, omdat het schouwspel van brutalere zinnelijkheid werd,

en HIJ was het, die Kaleb nu meê sleepte....

- Ik wil naar de Sibylle, herhaalde Lucius ongeduldig....

- Wij zijn vlak bij haar woning, Heer, betuigde Kaleb, die nog steeds omzag en kreunde:

- Mooi! Mooi! Mooi!

Zij vochten bijna om door de volte te komen. De mannen vloekten omdat zij drongen, en de vrouwen wierpen zich aan hunne halzen. Kaleb trok zijn dolk en dreigde. Andere messen, dadelijk, werden getrokken. Er was helsch geschreeuw en laweide. Maar zij bereikten den uitgang, zonder dat er bloed was vergoten. Daar een tweede mythe vertoond werd: een klucht, Jupiter bij Alkmene, pakte het volk zich nu samen en stond, kijkende met wijde, gretige oogen....

- Ik wil naar de Sibylle, herhaalde Lucius, op straat, hijgende, en hij ranselde met gesloten vuisten twee vrouwen weg, die zich krampten aan zijn armen.

Zij haastten zich nu beiden, Lucius en Kaleb, langs de opene bordeel en en van korenwijn stinkende taveernen. Voor een kleine, nauwe deur hield Kaleb stil en klopte. Een klein Grieksch meisje opende, mooi fijn als een Tanagra-beeldje, met heel groote, zwarte oogen.

- Is Herofile daar? vroeg Kaleb. Een aanzienlijk vreemdeling wenscht haar te raadplegen.

- Ik zal haar waarschuwen, zeide het meisje.

Zij kwamen binnen. Het was een heel nauw kamertje, met een gordijn. Achter het gordijn kwam

een vrouw uit, zij was in een witten sluier omwemeld, als een spook: zij beurde een aarden olielampje; men zag niet of zij oud of jong was.

- Wenscht ge de Toekomst te weten? vroeg zij met een holle stem.

- Neen, zeide Lucius. Ik wensch te weten het Verleden en het Heden. Ik wensch te weten waar Ilia is, en hoe zij verdwenen is uit mijn huis. Zie hier de sandaal, die zij achter liet: haar eenige spoor.... Zoo zij.... dood is.... kunt ge haar voor mij doen verschijnen, opdat ik haar vraag?

- Ja, zeide de Sibylle. Dat kan ik. Want ik ben de afstammelinge van de tooveres van En-Dor....

- Wie was zij? vroeg Lucius.

- .... die Samuel deed verschijnen voor Saül....

- Ik weet niet van hen af, zeide Lucius.

- En ook voormoeder was mij mijn eerwaarde naamgenoote, Herofile van Erythrea....

- Wie was zij? vroeg Lucius.

- .... die de hoedster was van het heiligdom van den Smyntischen Apollo, den godlijken Muizendooder,.... en aan Hebuka het onheil voorspelde, dat haar heur zoon zoû berokkenen, Paris, dien zij in haar schoot droeg....

- Ik wist niet van haar af, herhaalde Lucius. Zèg mij.... of Ilia dóod is....

De Sibylle drukte zich het blauw leêren schoeisel tegen het hart, en haar andere hand drukte Lucius' voorhoofd.

- Zij is NIET dood! riep zij uit met verrukte stem.

- Is zij NIET dood?

- Neen, Ilia leeft!

- Waar....? Waar is zij?

De Sybille, in transe, murmelde onverstaanbaar.

- Zij verschijnt.... zij verschijnt.... stamelde zij.

Plotseling, achter haar, week het gordijn. Er was niets dan een drievoet, die walmde. Een dikke smook vulde daar het vertrek, rolde omhoog als een zwaar gordijn....

- Zij verschijnt.... zij verschijnt.... stamelde steeds de Sibylle.

Lucius staarde ademloos....

Plotseling, in den smook, zwevende, teekende zich af een gestalte.... Als van een fijne vrouw, ijl en dun, een schim, die heen en weêr bewoog....

- Ik zie haar! riep Lucius. Ilia! Ilia! Zeg mij één woord! Kom terug tot mij! Ik kán niet leven zonder je!!

Het vizioen was verdwenen. De damp verwolkte. De gordijnen schoven dicht.

- Het is moeilijk, zei de Sibylle mat; het astrale lichaam van levenden langer te weêrhouden dan één oogenblik van verschijning. De dooden kan ik lànger voor u oproepen. Maar Ilia is niet dood!

- Wáar is zij dan? riep Lucius.

De Sibylle drukte nu de sandaal tegen het voorhoofd en hare andere hand lag op Lucius' hart.

- Ik zie haar, zei de Sibylle. Zij ligt in een boot, bezwijmd.... De zee stormt.... Ruwe, baardige mannen dragen haar nu haastig heen....

- Zij is geschaakt!! riep Lucius. Door zeeroovers?

- Ja.... riep de Sibylle, en zij viel flauw.

Het fijne, Grieksche meisje kwam te voorschijn, en zij zeide:

- Het is een halve ptolomee, een gouden....

Kaleb betaalde.

Lucius, wanhopig, zag neêr op de bezwijmde Sibylle.

- Morgen nacht, heer, zeide zangerig het Grieksche meisje; zal Herofile u verder kunnen vertellen.... wáar Ilia door de zeeroovers is gebracht....

Maar Lucius balde de vuisten; hij schuimbrulde van plotselinge drift en hij riep razend:

- Zij heeft alleen MIJN EIGEN GEDACHTE gelezen!! Niet meer!!! Niet meer!!!

Hij zag om zich rond als een razende. Hij trok zijn dolk en wilde zich storten op het bezwijmde lichaam van de Sibylle.

- Heer! Heer!!! schreeuwde Kaleb en omarmde hem, tegenhoudende, in stevige armen.

Het Grieksche meisje, vóor de bezijmde vrouw, breidde de armen en riep:

- Vermoord niet een heilige vrouw, heer! Vermoord niet een arme, heilige vrouw!

En terwijl zij zóo stond, zag Lucius, dat zij geleek op de schimme van Ilia.... en hij barstte in snikken uit.

VI.

Het waren treurige dagen. Lucius lag op zijn bedde, snikte als een kind, rees dan plotseling op, in razende driften, scheurde zijn kleederen, hief een schabel op en wierp dien tegen een marmeren beeld, dat neêrviel in gruis. Hij wees Thrasyllus de deur, en oom Catullus hield zich schuil. Lucius had eindelijk Tarrar gekwakt tegen een tafel en het slaafje had zich in zijn voorhoofd een diepe wonde gevallen. Kaleb, die goed dokterde, had Tarrar zelve verbonden.

In den palmentuin, angstig, fluisterden de reizende kooplui over den rijken Romein, die ziek was van smart, en oom Catullus fluisterde met hen. Thrasyllus troostte zich met naar de boekerijen te gaan van het Muzeum en het Serapeum. Muziek wilde Lucius niet hooren. En hij kwam niet van zijn bedde. En at niet. En sliep niet. En ongeschoren zag hij er uit, mager van wangen en hol van oogen, als één, die heel ziek was.

Het waren treurige dagen. Het eerste belang van Alexandrië was voorbij en Lucius vloekte zijn reis, het geheele leven en iedereen. In zijn machtelooze versmachting kreunde hij, snikte hij, raasde hij. Om zijne kamers beval meester Ghizla stilzwijgen en rust. Geen sandaal kraakte er, geen stem weêrklonk....

Lucius luisterde uit naar die stilte. Het was na de CENA, die oom Catullus alleen met Thrasyllus genut

had. En in die brandende zonnestilte van de òpgloeiende zomermaand, plots, hoorde Lucius een kind, dat snikte.

Hij stond op. De snik kwam uit den achtertuin en Lucius hief het gordijn en zag uit. Daar, gehoorig naar den gongslag zijns meesters, zat Tarrar gehurkt, als een aapje, in een bont rokje. Hij had een doek om zijn hoofd als verband. En hij huilde, met snikjes, als of hij een groot verdriet had.

- Tarrar! riep Lucius.

Het slaafje schrikte op.

- Heer! riep hij, en rees en naderde met kluchtigen eerbied en snikte.

- Tarrar, zeide Lucius. Waarom huil je? Huil je, omdat je pijn hebt?

- Neen, heer, zeide Tarrar. Ik vraag vergeving, heer, dat ik huil. Ik mag niet huilen in uw geëerbiedigde prezentie. Ik vraag u wèl vergeving, heer. Maar ik huil, omdat ik.... omdat ik.... zoo heel veel verdriet heb....

- En waarom heb je verdriet? Omdat ik je heb geslagen? Omdat je pijn hebt? Omdat je je een gat in je hoofd hebt gevallen?

- Neen, heer, zeide Tarrar, die zich poogde te vermeesteren. Niet omdat u mij heeft geslagen. Ik ben uw slaafje, heer, en u mag mij slaan. Ook niet omdat ik pijn heb, heer....: het is maar een beetje, dat het nog gloeit, want Kaleb heeft mij van morgen met koele zalf verbonden.... Het gat is ook niet zoo heél diep en als het genezen

is, zal het litteeken mij herinneren, die ik u toehoor, heer, en uw slaafje ben....

- Maar waarom huil je dan, Tarrar, en waarom heb je verdriet? vroeg Lucius.

- Ik huil, heer.... begon Tarrar; omdat....

En toen kon hij zich niet meer, kluchtig eerbiedig trouw aapje, vermeesteren, en snikte het uit.

Lucius legde hem de hand op zijn kroesbol.

- Waarom huil je, kind? vroeg Lucius.

- Omdat de slangetjes niet meer hebben willen dansen!! snikte Tarrar het uit, radeloos. Omdat nu het éene slangetje dood is, en het andere verdwenen, want het is uit zijn velletje gekropen, en het heeft zijn velletje achter gelaten! Omdat, hoe ik ook, op het fluitje, achter in den tuin, om geen leven te maken en ù niet te storen, heer, het tooverwijsje gefloten heb.... de slangetjes nièt meer hebben willen dansen.... zoo, als toen de koopman floot! En omdat nù.... heer, het eene slangetje dòod is, en het andere weg gekropen is in zijn velletje....!

En Tarrar, door wanhoop overmeesterd, snikte het uit en toonde zijn meester het slangetje en het ebbenhouten kistje, waaruit, als een lintje, een velletje hing, met op den kophuid een stukje vierkant glas geplakt.

Lucius glimlachte weemoedig. Was, als Tarrar, hij niet zelve wanhopig, omdat ook hem zijn speelgoed verstoord was? En hij zeide:

- Kom meê, Tarrar....

En bij de hand nam hij het slaafje mede naar zijn vertrek.

Hij zette zich en Tarrar stond voor hem.

Toen zeide Lucius:

- Tarrar, ik heb berouw, dat ik je zoo een pijn heb gedaan. Vergeef me, Tarrar....

Maar Tarrar schudde het hoofd, van neen.

- Ik heb u niet te vergeven, heer, zei Tarrar ernstig, met groote, natte oogen. U is de meester...

- Tarrar, ging Lucius voort. Als wij terug zijn in Rome.... zal je vrij zijn. Zal ik je brieven van vrijlating geven. En zal je geen slaafje meer zijn. Maar op de school gaan: het paedagogium voor vrijgelatenen. En van allerlei leeren. Knap worden als Thrasyllus is. En ik zal je geld geven. En je zal kunnen doen, wat je wilt.

Tarrar was een beetje ontsteld.

- Het is heel vriendelijk, heer, zei Tarrar. Maar als ik op school ga, wie zal dan uw kleederen vouwen? En luisteren naar den gong? U jaagt me toch niet weg, heer, omdat ik zoo een verdriet had?? Ik blijf liever maar dicht bij u, heer, ik blijf liever maar uw slaafje.... en ik zal nooit meer zoo oneerbiedig zijn om te huilen.... Ik blijf liever maar uw dom slaafje....

- Je zal vrij zijn, Tarrar.... Maar je zal me tòch mogen bedienen....

- Ik wil maar liever niet vrij zijn, heer. Wat zoû ik doen met mijn vrijheid. Ik ben uw slaafje. Ik zoû toch altijd uw slaafje zijn.

- Vraag mij dan iets anders, Tarrar. Iets, wat je héél gaarne zoû hebben....

Tarrar grijnslachte met witte tanden door tranen heen.

- Mag ik het zeggen, heer?

- Ja.

Tarrar aarzelde.... Toen zeide hij schuchter:

- Twee andere dansende slangetjes, heer....

Lucius lachte zacht.

- Kind! zeide hij. Ik zal je twee andere slangetjes geven.... Maar ik vrees, dat ook diè niet zullen willen dansen, zoo als alleen de Indische koopman ze kan laten dansen.

- Ik vrees het ook, heer, zei Tarrar nadenkend. Het nog levende slangetje is zeker naar den koopman terug gekropen, uit zijn velletje, dat hij achter liet. Ik vrees ook, dat de nieuwe slangetjes niet zouden willen dansen.... Dan heb ik maar liever niets, heer. Ik heb niets noodig. Als ik u alleen maar dienen mag....

- Bereid dan alles om mij te scheren.... en zeg de slaven het bad te bereiden.

- Ja, heer, zei Tarrar verheugd.

VII.

‘Afrodite, almachtige, goudene aan het schuim ontstegene!
Lust van goden en menschen, onbluschbare glorie der heemlen!
En eeuwige Zomer op Aarde!

Maak mij het stof, waarover drukt de zool van zijn sandaal,
Als hij voort schrijdt,
Zoo dat ik hem voel over mij....
En hem beminnen kan, o Afrodite!

Afrodite, o heerscheresse, die mij bezielde, in mijn aadren
Vloeien doende het juichende vuur van uw verlangen,
En mij brak in de smart, die de vreugd is!

Afrodite, o stralende Moeder van Eros!
Wend naàr mij.... zoo niet zijn hand, zoo niet zijn blik....
Toch den druk van zijn voet, dat ik sterve door hèm, in wellust....
Maak mij het stof, waar over hij schrijdt:
O Afrodite!
Maak mij het stof voor zijn voet!'

In de vallende nacht klonk Kora's lied. Hare klare, als met gouden klokjes opklinkende, stem, eerst zacht, gedempt, steeg, zwol, klaterende in hartstocht, brak toen als een kristallen straal, en versmolt weg in weemoed en smachtend gebed.

Er stapelden onder de palmen de schaduwen. Voor de deuren hunner vertrekken, daar ginds, in de galerijen van het Diversorium, zaten de reizende kooplui, hurkten neêr op mat of tapijtje, en luisterden. Oom Catullus lag in hangmat, en Thrasyllus zat naast hem, en zag op naar de sterren, die be-

gonnen te ontluiken als zilveren madelieven in wijde, blauwe velden.

- Je hebt mooi gezongen, Kora, zei oom Catullus tot de slavin uit Kos, die op den grond zat, vóor haar de vierkoordige harp.

- Dank, heer, voor uw goedkeuring, zei de slavin.

- Noem mij maar oom, zei Catullus goedmoedig.

- Ik zoû niet durven, zei Kora glimlachend.

- Ilia noemde mij oom....

- Ik ben niet Ilia, heer....

In den zuilenportiek verscheen Tarrar.

Maar zijne verschijning was een verrassing. Want Tarrar, niet meer verbonden, zag er uit als een kleine wilde: hij droeg zijn Libysch feestgewaad; een gordel van vederen hing hem van het middel, een hoofdtooi van vederen bekroonde hem. En hij grinnikte, blij.

- Groote goden, Tarrar! schrikte oom Catullus op. Wat zie JIJ er uit! Je lijkt wel een kleine menscheneter! Ik word bang van je! Wat gebeurt er?!

- Wij gaan naar Canope, heer, van nacht! juichte Tarrar. Heer Lucius laat u waarschuwen, dat wij allen naar Canope gaan, heden nacht! Daar is heer Lucius zelve!

En Tarrar wees, zegevierend, op Lucius, die te voorschijn trad. De slavin was opgestaan, en neeg toen, tot de aarde toe, met de armen uitgestrekt.

Lucius zag er uit als een jonge Egyptische god. Hij droeg een Egyptische tuniek, van gestreept byssos, met een rand van hiëroglyfen gewerkt in zwaar

borduursel en kostbare steenen; zijn beenen omgaven hozen van goudweefsel; om zijn hoofd was een Egyptiesch kapsel als van een sfinx, met uitstaande, gestreepte, breede banden, die neêr vielen tot op zijn schouders; hij schitterde van vreemde juweelen en geheel, van het hoofd tot de voeten, was hij omhuld in een fijn, gouden net als in een doorzichtigen mantel, als in een immaterieelen goden-sluier. En glimlachend, schitterend, onwaarschijnlijk schoon, naderde hij.

- Groote, heilige goden! Groote, heilige goden! riep oom Catullus uit en rees op en Thrasyllus rees op, en de kooplieden verzamelden rondom en bewonderden in salamalek op salamalek den schitterenden vreemdeling.

- Lucius, wat bezielt je? Wat gebeurt er? Ben je Serapis zelve geworden?

- Neen, oom, glimlachte Lucius. Ik ben alleen maar in plechtgewaad gedost, omdat ik wil gaan droomen op het tempeldak van Serapis' tempel te Canope. Het is het groote Feest, en Kaleb - hij wees op Kaleb, die verscheen - heeft mij overgehaald heden nacht in statie te gaan naar Canope. Gij gaat meê, oom, jij ook Thrasyllus, en àllen gaan, al mijn vrijgelatenen en slaven. Kaleb zal voor den gondel zorgen....

Er was als een koorts en een heftige aandoening. Van alle kanten van het Diversorium stroomden de slaven, de slavinnen toe en juichten en sloegen in bewondering de handen samen.

- ....Want, legde Kaleb uit; als een vorstelijk heer, zoo als déze prins, naar Canope gaat, naar het Feest van Serapis - driemaal heilig! - dan gaat hij in de grootste statie, en geheel zijn familia vergezelt hem dan.

- En dus ik ook, daar ik tot de familia behoor? riep oom Catullus uit. Alleen.... moet ik mij oòk zoo dossen? En waar vind ik zoo een prachtkleedij?

- Heer, zeide Kaleb; gij zult alles gereed vinden in uw vertrek. Gij ook, meester Thrasyllus....

Oom Catullus, de beide handen aan zijn dikken buik, ijlde weg.... Je wist het toch nooit met dien Lucius. Dagen lang had hij getreurd en gesnikt en geweeklaagd, was onzichtbaar gebleven, had niet gegeten.... en dáar, daar verscheen hij, als een jonge god gedost, en wilde naar Canope, om te droomen op het tempeldak!

- En ik had juist gerekend op een rustigen avond, omdat ik mijn maag overladen voel! klaagde oom Catullus. Egypte zal mij mijn dood zijn!

Overal lichten, flambouwen, fakkels, overal koorts en blijdschap, omdat die nacht àllen meê trokken naar Canope. Wat een verrassing! De meester was niet meer ziek! Het was het groote Feest! Het was het feest van Serapis! Het Feest der Droomen! Het Waterfeest en het Gondelfeest! Het was het Zomerfeest van Canope!

Vettius en Rufus, de twee intendanten, bevalen hier en bevalen daar. Iedereen, bevalen zij, zoû zich dossen in feestkleedij. Ione, de oude slavin, die

toezicht voerde over de harpspeelsters en danseressen, werd vergund van de kooplieden te koopen, wàt zij noodig had: sluiers en sieradiën....

- Wij gaan naar Canope, wij gaan naar Canope! gilden de vrouwen juichend blijde door elkander. Fluks, Ione, geef mij het papaverrood! Hier, een antimoniumstift! Ik wil een blauwen sluier, Ione, en blauwe lotos aan mijn slapen! Fluks, fluks, de meester is al gereed!

- Wij gaan naar Canope, wij gaan naar Canope! juichte Kora jubelend mede. De meester was als een jonge god, de meester geleek Serapis zelve! Ione, ik wil een net van gouddraad en een droomensluier van gouddraad en roze nymfea's aan mijn slapen! Ik wil een krans van roze nymfea's....

In de portieken van het slavinnengebouw ontplooiden de kooplui de stoffen, deden zij de sieradiën schitteren. Vettius, Rufus kochten.... Ione, de oude slavin, beval de bloemen te plukken in de rivier achter, de lotos en de nymfeeën....

Van verre zag Lucius die ontroering aan, in de nacht, in den lampen- en fakkelenweêrschijn, met het gedraaf van slaven hier, en het opgestel van draagstoelen daar. Hij dacht slechts aan Ilia. Hij wilde op het tempeldak, gehuld in den droomensluier, droomen.... waar Ilia was, waar zij héen was gevoerd.... door de zeeroovers.... En hij stond, hiëratiesch, plechtig, en staarde.

VIII.

Die avonden van het Zomerfeest was Alexandrië meer verlicht dan Rome zelve: van honderde lichten, luchters, flambouwen, fakkels schitterde de stad, schitterde zij aan hare havens, waarover streken de verblindende stralenbundels licht uit den vuurtorenkoepel, schitterde zij aan hare twee hoofdstraten, die elkander sneden, schitterde zij aan de Zuilengang van Muzeum en van Gymnazium: zuilengang, stadiën lang en druk woelig van zich òp naar het Feest makende menigte. Maar vooral schitterde zij over het Mareotis-meer en het kanaal van Canope. De prachtige villa's om het meer straalden van veelkleurige lantarens en gloeiende ballen; de tempel van Afrodite, op het eilandje, was aangeteekend als met lijnen van vuur, en over het goudwaterige meer zelve verdrongen zich de geïllumineerde gondels, vol zang, vol dans, vol kleuren en blijdschap en vreugde; wimpelen fladderden en tapijt slierde over den gondelboord tot in het water.

Door de verlichte straten repten de dragers met de draagstoelen in éen drang naar het Mareotis-meer. Zij repten zich van het Diversorium af, de draagstoelen met de harpspeelsters en de danseressen, en een grooten stoet slaven, feestelijk gedost, waar tusschen tal van vrijgelatenen, te muil of te paard. En de voorbijgangers wezen naar den aanzienlijken stoet, klaarblijklijk de familia van een

schatrijk Romein, die zich begaf naar Canope, om te droomen.

De stoet bereikte een aanlegplaats van het meer. Daar lag een groote gondel gemeerd, een thalamegus, die op dit laatste oogenblik Kaleb voor veel geld had kunnen huren. De thalamegus was blauw geschilderd, verguld, met blauw-vergulde spanen, die uitstaken als zoo vele pooten van een sierlijk waterdier. Kaleb had haar doen bedekken met tapijtwerk, haar doen versieren met bloemenkransen en bladerenfestoen. Het zilveren beeld van Afrodite rees ter voorplecht, bewierookt. De stoet der slaven en slavinnen en vrijgelatenen, met Vettius en Rufus, haastte aan boord, om den meester op te wachten.

Dichte menigte verdrong zich om gretig te zien. Daar naderde een Romeinsche draagstoel, kenbaar aan den vierkanten vorm; nog één, en de meester trad uit, door zijne slaven en slavinnen gediend. Hem vergezelde een oudere, zwaarlijvige bloedverwant, en een deftige paedagoog.

- Hij gaat droomen! Hij gaat droomen! riep het volk uit. Kijk, hij heeft al zijn droomsluier om!! Hij ziet er uit als een god! Hij lijkt op Serapis zelven!

Bedelaars verdrongen om de reizigers:

- Goddelijke Heer en verheven Prins! Gij, die Horus gelijkt, zoon van Osiris! Moge Serapis u de goede Droomen zenden! Moge Serapis u overstelpen met zegeningen! Moge hij verre van u in de Onderwereld terug houden de booze Droomen!

De intendanten verdeelden klein geld onder de bedelaars. Lucius was aan boord gestegen. De slavinnen strooiden bloemen voor zijn schrijdenden voet.

De zang der roeiers klonk op. De knarsende koorden werden afgerold, de gondel gleed naar het wijde des meers. Zij schitterde van blauwe, groene en gele lichten. Zij liet een spoor van licht, om haar was het water licht. Aan de boorden verrezen, in de tuinen van licht, de villa's en paleizen van licht.

Honderde gondels gleden langzaam mede, allen in de zelfde richting. Boven den eentonigen ondertoon van der roeiers gezang klaterden liederen en hymnen. Kythara's droppelden gamma's af; vierkoordige harpen zongen op; dubbelfluiten trilden de avondlucht door. Een dronkenschap rilde in de lucht.

De wateren van het meer stonden hoog. Het was de maand, dat de Nijl weldadiglijk trad buiten zijn boorden met vochtigen voet en de Delta overstroomde. Het goudlichte water des meers spoelde tot over de marmertrappen der villa's, langs welke de schitterende hetaeren afdaalden, den slip harer sluiers ter hand, om plaats te nemen in de kussens van hare gondels.

Over het water vielen de bloemen, te gelijk met de gesprenkelde klanken van hymne en van lied. In zachten drang stuwden alle de gondels, honderden, honderden, groote, kleine, thalamegen en sloepen, vierkante vlotten en kano's, naar den ingang van het Canopiesch kanaal. Aan de boorden de duizende

wandelaars en toeschouwers, àl het volk van Alexandrië....

Op de harmonie der getokkelde snaren gleden de vaartuigen het breede kanaal in. Het stond vòl water: de boorden waren gedrenkt. Menschenhoog riet - BYBLUS en CYAMUS - stengelde omhoog, in deze maand bloeiende met duizende wuivende kwasten: de bladeren der BYBLUS lang en overbuigende, allen als sierlijk geknakt; die der CYAMUS rond als schalen en bekerdiep, zich stapelend als vaatwerk, de steelen langs[1]. Om al het licht der gondels gloeiden er als plassen van goud tusschen de stengels, bloeiden de halmen en biezen omhoog als uit gesmolten goud.

Daar was de Canopische poort. Daar was de voorstad Eleuzis en het kanaal verdeelde zich in twee takken; het smallere kanaal voerde naar Schedia aan den Nijl; het breedere langs Nikopolis naar Canope.

Dáar breidde, wijd en blauw, de zee. Slechts een smalle reep lands scheidde haar van het kanaal en zij veroneindigde als onder duizende trillende sterren.

- Lucius, zeide Trasyllus vol belang - hij was gezeten aan Lucius' voeten, die op een verhevenen troon zat en voor zich staarde, hieratiesch en vòl verlangen naar zijn Droom van die nacht; heer Catullus, zie! Wij zijn Nikopolis voorbij, met haar

1) In der daad werden deze cyamus-bladeren ook gebruikt voor vaatwerk door het volk van Alexandrië en leverde hunne verkoop een broodwinning op.

nieuwe amfitheater en stadium en dáar ligt Taposiris, met kaap Zefyrium, en op een hoogte zie ik den tempel van Afrodite Arsinoë....

- Ik zie, zeide Lucius, wendend den blik naar den tempel, die verlicht was met lijnen van vuur, en als een Olympische woning rees boven de zee.

- Ik zie, herhaalde oom Catullus, aan Lucius' zijde gezeten.

- Ik las, lichtte Trasyllus in: dat op de zelfde plaats, waar deze tempel nu rijst, de stad Thonis eenmaal rees, genoemd naar den koning, die Menelaos en Helena gastvrij ontving. Homeros vermeldt het en spreekt van de geheime geneesmiddelen en kostelijke balsems, die Helena er ontving van de koningin Poludamna, gemalinne van Thôn....

- Je weet alles, Thrasyllus en het is een genoegen met je te reizen, waardeerde oom Catullus.

- Zeg de slavin uit Kos, dat zij de hymne zingt aan Afrodite, daar wij den tempel van den godin voorbij varen, beval Lucius.

Thrasyllus naderde Kora en bracht over het bevel des meesters. Aanstonds rees een groep der zangeressen en danseressen. Kora zelve sloeg de klaterende akkoorden aan. En zij zong:

- Afrodite, almachtige, goudene aan het Schuim onstegene!
Lust van goden en menschen! Onbluschbare glorie der heemlen!
En eeuwige Zomer op Aarde!

O stralende Moeder van Eros!
Wees GIJ het, die zegt uw Eroten de Droomen mijn Meester te brengen!
Als vlinderen, die dansen zullen
Rondom zijn, in heilige sluimering straks vereffend, godengelaat....

Zij stond bezield, terwijl zij zong, de vingers in de koorden, gewend naar den tempel toe. Om haar mimeerden de danseressen het lied: iedere wending harer soupele lichamen, als sjerpen, die ommevielen, beeldde het woord van de gezongene ode. De stem der zangeres, kristalzuiver, zwol. Van den boord des kanaals, uit de opene huizen, op de treden des tempels hoorde men uit naar haar lied. In het hooge riet lagen kleinere sloepen, waarin paren, die elkaâr omhelsden in liefde. Hunne handen deden wijken de gewillige halmen, en hunne glimlach glansde Kora toe.

- Wees GIJ het, die zegt uw Eroten de
Droomen mijn Meester te brengen....

zongen de andere zangeressen na....

- Zij zingt goed, zeide Lucius.

Kora hoorde hem. Zij bloosde heel rood tusschen de groote, rooskleurige bloemen aan hare slapen. Maar eerbiedig deed zij of zij niets gehoord had. En zij zette zich rustig neêr aan den voet van het zilveren Afrodite-beeld, tusschen hare gezellinnen.

De gondel gleed langzaam voort, met de andere vaartuigen mede. Van allen klonk muziek, om beurten. Het spiegelende water van het overstroomde kanaal scheen een breede vlakte van goud. Aan den boord, tusschen de halmen van het hooge riet, rezen de opene taveernen en huizen-van-pleizier, bloembekransd, op als uit een toovermeer. De vrouwen wenkten en wuifden er met lange lotosstengels.

Maar de gondelen gleden verder, naar Canope. Allen gingen ten Serapis-tempel. Eerst na de Droomen zouden de pleizierhuizen en taveernen worden bezocht. De Orgie zoû zijn na den Droom.

IX.

In den vreemden zomernacht van glans - sterrenglans en lampenglans - rees op de stad Canope met de slankheden harer obelisken en de baldakijnen harer palmen. Aan de lange kade lagen de gondels aan, de eene naast den andere. De eene panegyrie na de andere - optochten van pelgrims naar den Serapis-tempel - vloeide de lange straat door. De stad ruischte van muziek en gloeide van illuminatie.

Het was middernacht. Van af den Serapis-tempel klonken zware gongslagen, als een goddelijke, gouden donder, die regelmatig rolde onder de sterren. De zingende stoeten, in flambouwenschijn, stroomden naar den tempel toe.

Er was een breede laan, geplaveid met groote, vierkante steenen. Deze laan, of DROMOS, geleidde

naar het heilige, het TEMENOS, langs een dubbele rij immense, bazalten sfinxen, half vrouw, half leeuwin; half man, half stier. Zij schaarden zich als versteende, goddelijke wachters en hunne groote mannen- en vrouwengezichten staarden hiëratiesch de nacht in. Tusschen de sfinxen bloeiden in lotosvormen, gloeiend, blauw, rood, geel, de kleurige lantarens en lampen.

De panegyrieën, met pelgrimspas, stroomden den DROMOS in. Door den DROMOS bereikten zij de eerste propylaeus, de tweede, de derde, de vierde. Het waren immense rijen van zware pylonen, hiëroglyf-beschilderd: een woud van pylonenstammen, lanen van ontzaglijke zuilen, die zware architraven droegen, waarop als scheen te rusten de sterrendom van de zomernacht zelve. Door deze eindelooze zuilelanen ging de dichte, dichte, hymne zingende menigte der droom zoekende pelgrims. Zij ging steeds met haar zelfden langzamen, regelmatigen, godsdienstigen tred. En eentonig als het rythme van haren gang, was de melodie harer hymne, gedragen door steeds de zelfde harpakkoorden.

Ook Lucius' stoet ging mede. Hij liep ernstig, Catullus aan zijn zijde; Thrasyllus volgde; de slaven en slavinnen volgden. Vóor hem schreden zijn muzikanten, zangeressen en danseressen. En Kora's stem verhief zich slechts even hooger in de altijd herhaalde hymne aan den god Serapis.

Er was als een immensiteit: de tempel zelve; de NEÔS. Een immense voorhof of PRONAOS zuilde omhoog, woud van pylonen, torsende het hiëroglyf-beschilderde

dak. De PRONAOS gaf toegang tot den sêcos, het heiligdom, het Zeer-Heilige, een leêge onmetelijke ruimte, zonder beeld, zonder altaar, zonder iets. Toch daalde als een geheimzinnige wijding hier neêr, om de ontzaglijke ruimte, om de hoogte, de indrukwekkende, kolossale afmetingen. De 'vleugels' of PTEREN, - de twee zijmuren - gebeeldhouwd met symboliesch bas-reliëf, beschilderd met goud, azuur en scharlaken, naderden elkaâr met schuinende lijnen in een geheimzinnig mystiek perspectief, waar als een brand walmde een nevel van geuren. Daar achter verloor zich het Allerheiligste, de woonplaats van den god, Serapis, onzichtbaar het beeld. Een zwerm van dienpriesters, ZAKOREN en NEOKOREN, officieerde daar over opgaande treden, in eeredienst voor dicht geschoven hyacinthen gordijnen.

De panegyrieën verdeelden zich langs de 'vleugels', de zijmuren, volgens de stafbeweging der tempelwachters. Het was of een breede vloed zich verdeelde in twee rivieren. Aan het einde der PTEREN, achter het Allerheiligste, breidden zich, in de open nacht, vluchten van trappen, die voerden naar onoverzienbare terrassen, het eene steeds hooger dan het andere. De gouden gongslagen donderrolden er plechtig, hevig, en zwaar weêrechoënd.

Over de terrassen, in steeds dezelfde ommegang, op, neêr, ging de processie der hoogere priesters, de HIEROPSALTEN, de HIEROSKOPEN, de HIEROGRAMMATEN, de PASTOFOREN, de SFAGISTEN, en de STOLISTEN. De HIEROPSALTEN zongen de hymnen op de heilige

harpen; de HIEROSKOPEN voorspelden uit het ingewand van slachtoffers, de HIEROGRAMMATEN bewaarden de geheimen van de Hermetische Wijsheid; de PASTOFOREN droegen in zilveren booten de Anubis-beelden, met den hondekop; de SFAGISTEN waren de offer-priesters; de STOLISTEN bedienden de heilige beelden, versierden ze, onderhielden ze met altijd reine, geurige handen. Maar tusschen de HIEROGRAMMATEN schreden de PROFETEN. Zij hadden de Godheid gezien van aangezicht tot aangezicht; zij wisten het Verleden, de Toekomst, en de Beteekenis der heilige Droomen. Zij waren zeer-heilig, en de oudsten waren allerheiligst. Waar zij naderden, zeeg het volk ter aarde, en kuste het plaveisel, de handen geheven.

Het heilige uur naderde. Het uur, dat Serapis de heilige Droomen zenden zoû uit den hemel, uit de zon zelve. Dat alle panegyrieën waren binnen gevloeid. Dat de poorten van den DROMOS zouden toe dreunen met hare centenaar-zware monoliethdeuren. Dat de laatste gongslag weg klateren zoû in de heilige nacht....

Van de terrassen af waren de stad, het kanaal, het meer, te zien als éene gulden tinteling van lichten. Maar op de terrassen zelve was plotseling een onwaarschijnlijke stilte. Uit die Menigte van duizenden klonk geen stemgeluid, geen ritseling. En op het granieten plaveisel strekten de pelgrims zich uit, de een naast den ander....

Tusschen hunne rijen gingen de dienpriesters, de Neokoren. En zij bogen telkens over de pelgrims

en bedekten hen met de droomnetten en sluiers, terwijl ZAKOREN de wierookvaten slingerden. Een zware, bedwelmende geur walmde van bijna verstikkenden aromatendamp.

Plotseling klonk, door de stilte, van de harpen der HIEROPSALTEN het heilige akkoord.

Er was een korte hymne, één enkele fraze, die weg smolt....

Over de immense terrassen lag roerloos onder netten en sluiers de Menigte der duizende pelgrims, de oogen toe. Van de verlichte stad kwam geen enkel geluid. De heilige Stilte heerschte als een wijde mystiek, huivervol, over de zee, langs de starrelucht, over de stad en den tempel. Want Serapis, onzichtbaar, steeg op uit de Onderaarde, om de Droomen te brengen.

Hij steeg in een wolk van Droomen, uit de Amenthi, de heilige, onderwereldsche Hel, waar hij heerscht, zoo als Osiris heerscht in den bovenwereldschen Hemel. Hij is Osiris zelve: er is tusschen hem en Osiris geen onderscheid. Hij is Twee. Is Osiris de weldadige Almacht van Boven, hij is de weldadige Almacht Beneden. Hij weêrstreeft Tyfon, zooals Osiris Tyfon bekampte. De zege is hem aan het einde, als zij Osiris was.

Nu stijgt hij op, in den wolk van Droomen. Want het is zijn Feest, het Feest zijner weldoende wateren, die hij zelve uitgiet in zomerregens uit de heilige water-vazen - de CANOPE's - die de hondekop kroont van Anubis, zijn wachter, dienaar en makker. De

wateren, die hij giet in den Heiligen Stroom, opdat hij Heilig Egypte bevloeie. Nu stijgt hij op in den wolk van Droomen....

De aarde splijt, en uit de Amenthi stijgt Serapis. Hij is alles, als Osiris is. Hij is, vrouwelijk, Neith, het Begin, en, mannelijk, Ammon, de Eeuwigheid. Hij is wat het Laatste zal zijn. En hij kan niet anders dan de weldoener zijn. Hij doet, als vlinders, de Droomen zweven om de slapen van wie in hem gelooven. Zijne heilzaamheid geneest zieken. Dienaren van kranken, die droomen zullen in hunner meesters plaats, giet hij in den geest het geheim van dier genezing. Zijne Droomen raden wat men doen of laten moet, om te komen tot voorspoed, fortuin, aanzien, geluk en liefde....

En Lucius zal hij doen droomen, waar een beminde vrouw, die verdween, zich bevindt....

In de Stilte ligt de jonge Romein, goud-netwerk overdekt, als een kostbare mummie, recht uit, de armen het lijf langs, de oogen toe. Naast hem liggen alle de zijnen, die hem vergezelden.

De nevel der geuren verijlt over hunne vroom gesloten oogen, onder de sluiers.

De heilige Stilte heerscht voort.... Uren lang, niet onderbroken....

X.

Had Lucius geslapen? Had hij gedroomd? Had

de geurnevel hem bezwijmeld? Had een vreemde mystieke macht zich uitgespreid over hem? Was Serapis over hem neder gedaald? Had de Droom hem omzweefd?

Het scheen hem, dat een gouden donder hem wekte uit de zware lethargie zijn roerloosheid. Hij voelde zijn sluier nat van overvloedigen dauw.... De gongslagen rolden over den tempel, weg, in de sterrenacht. Harpakkoorden klonken, hymne zong op....

Rondom de terrassen, zingende, bewoog de lange theorie der priesters. Het was nòg nacht. Overal, rondom Lucius, verrezen de droomers, slaap- en droomdronken. In den fakkelen- en lampenweêrschijn spookten hunne gezichten, vergeestelijkt, als na een lang gebed, na een langdurige vroomheid, een extaze, waarin zich verfijnd had hunne gedachte, hun verlangen en hunne ziel.

Op het hoogste terras, van waaromme de geheele stad zichtbaar lichttinkelde - ter eene zijde de nachtblauwte der zee en ter andere de zilveren vertakking der Nijlmonden door de Delta - ginds, vaag, ver, de wijdte der Libysche zanden - zaten op tronen de wijze HIEROGRAMMATEN. Zij hielden in handen uitgerold de gewijde rollen, wier hiëroglyfen overal antwoord op gaven. Tempelslaven achter hen, hieven de kleurige lantaarnen op. Voor hen verdrongen zich de talrijke Droomers.

Want er was een gedrang. De Droomers wenschten de beteekenis te weten van hunne droomen.

Maar er waren er zóo velen, die hadden gedroomd, dat de priesters niets anders dan met enkele woorden antwoordden, vol dubbelzinnigheid.

Velen, te leur gesteld, daalden de terrassen af. De Orgie wachtte in de taveernen, de lusthuizen, langs het kanaal....

Lucius was opgerezen, te midden van alle de zijnen. Hij stond stijf, roerloos, gehuld in het gouden net, als een god, in transe.

- Lucius, vroeg hem Thrasyllus. Mijn dierbaar kind en mijn meester.... zeg mij: heb je gedroomd...?

- Ja, antwoordde, in transe, Lucius.

- Ik ook, zei oom Catullus. Het was een nachtmerrie, héel onaangenaam! Ik had te zwaar gegeten. Mijn maag was overladen. En nu ril ik van dien killen dauw. Egypte is héel belangwekkend, maar Egypte is zeer zeker MIJN dood!

Maar Kaleb was nader getreden.

- Vorstelijke heer, zei Kaleb. Uw Sabaëesche amuletten hebben zeer zeker u gunstigen droom ingegeven. Ge moet u uw droom doen verklaren. Maar niet door de HIEROGRAMMATEN.... Zie, de droomers verdringen zich voor hen. Er is niet bij hen te komen. Ge moet u uw droom doen verklaren door een allerheiligsten Profeet. Door Amfris, de honderdjarige.... Kom meê: laat mij u leiden....

Hij nam Lucius bij de hand.

- Het kost een hàlf talent, niet minder, zeide Kaleb. Dertig mina, heer. Maar dan verklaart u ook Amfris uw droom, de heilige Amfris. Aan de hiero-

grammaten betaalt men tien, twintig drachmen. Maar zij weten het nooit te zeggen, als de heilige Amfris het weet, de Profeet. Hier troont hij, heer....

Zij stonden voor een kleine pyramide, op een der hoogste terrassen. Twee sfinxen schenen aan de smalle deur geheimzinnige, versteende wachters. Dienpriesters waakten ter poort.

- De allerheiligste Amfris, vroeg Kaleb.
- Veertig mina, zei een der priesters.
- Waarom maar niet een talent, bromde Kaleb.
- Veertig mina, herhaalde de priester.

Kaleb, uit zijn langen gordelbeurs, schoof de goudstukken in 's priesters palm.

- Treed binnen, heer.... wees Kaleb naar de opene deur.

Lucius trad binnen. Op een troon zat een grijsaard en scheen een god van ouderdom en van wijsheid. Lucius zelve was schoon als een jeugdige god. Er was een vreemd licht van blauwe globen, als van zachte manen. Lucius neeg ter aarde, zonk op de knieën, en kuste den vloer. Hij bleef zoo.

- Was Serapis òver u, zoon?
- Ja, heilige vader.
- Wat deed hij u zien, in den Droom?
- De vrouw, die ik lief heb....

De Profeet had zijn ijle, lange, onstoffelijke hand gelegd op het hoofd van den Droomer.

- Maar die u niet lief had, zei de Profeet zacht en kalm.

- Hoe weet gij, heilige vader....? Ik zag de zeeroovers, die haar schaakten....
- Maar door wie zij niet geschaakt werd....
- Hoe wéet gij, heilige vader....?
- En door wie zij niet verkocht werd, als slavin....
- Waàr is zij dan, o vader?
- Wat deed Serapis u zien, in den Droom....

Lucius snikte.

- Ik weet niet, vader.... Ik zag haàr en.... wie haar schaakten.
- Hoe velen waren zij?
- Velen.
- Ouden en jongen?
- Neen, zij geleken op elkaâr als broeders. Als dubbelgangers.
- Omdat zij niet velen waren.
- Niet velen?
- Neen.
- Hoe veel waren zij, vader?
- Zij waren.... één.
- Niet meer?
- Zij waren één, herhaalde de profeet. Zoon, uw ziel is krank. Zij is krank van smart en van liefde. De liefde is machtig, maar de wijsheid is machtiger. Zamel de wijsheid, zoon. Kind, ik zie in uw ziel. Ik zie haar lillend, gemarteld liggen.
- Er is geen troost, als ik haàr niet vind!
- Er is troost. Isis zocht Osiris en zij vond alle deelen zijns lichaams. Maar zij vond niet het deel, dat haar bevruchtte. En tòch vond zij troost, in het einde.

- Geef mij troost, heilige vader.

- Ik ben de Wijsheid, kind en gij zijt jong. Dien de Wijsheid, maar eer de Liefde.

- Vader, waarom geleken de zeeroovers op elkaâr?

- Omdat zij één waren.

- Eén roover?

- Eén roover.

- Waar is Ilia, vader?

- Zoon, zelfs mijn wijsheid zegt mij niet voor wat gij niet gedroomd hebt. Ge hebt gedroomd de vele roovers, die geleken als dubbelgangers. Er was één roover, kind.

- Wie was het?

- Heeft Serapis u zijn beeld voor getooverd?

- Ik zie het niet meer....

- Ga dàn in vrede.... En laat de Liefde en de Wijsheid u troosten....

Lucius ging. Op den drempel der pyramide trof hij een hetaere. Zij schitterde, als een afgodsbeeld, in haar juweelbezaaid plechtgewaad. Zij zag hem aan, met geschilderde oogen.

- Het is Tamyris, heer, zeide Kaleb. Zij wil Amfris raadplegen. Zij heeft een talent betaald! Heeft Amfris u uw droom verklaard? Mij heeft zijn deurwachter, die ook wijs is, den mijne verklaard! Voor vijf drachmen slechts.

- .... Eén roover! Eén roover! murmelde Lucius.

Hij balde de vuisten, machteloos.

Langs de terrassen stroomde de menigte weg.

Over het kanaal, in de nacht, gleden de gondels terug.

En telkens, bij de lusthuizen en taveernen, hielden de vaartuigen stil en stegen de droomers uit.

Daar stroomden hydromel, schuimend gouden bier, en de zware Mareotische wijnen en de bedwelmende likeuren van Napata. Daar wrongen zich in den dans de naakte vrouwen, die lokten met lotosstengels.

- Terug! Naar Alexandrië terug! beval Lucius.

De thalamegus hield aan geen lusthuis op, aan geen taveerne. De meester snikte, het hoofd omwikkeld in zijn gouden droomsluier. Er was geen muziek.

Alleen de zang der roeiers weemoedigde van onderen op. Achter, in het Oosten, bleekte de dageraad: een lange rozige lijn, boven de zee....

Terwijl de feestlampen doofden.

XI.

Serapis had de hemelsluizen geopend en het regende.

De eerste voorzomerregens reeds waren in zware watervloeden gedaald; de watergoden, uit hunne canope's of waterurnen hadden reeds de weldadige stroomen gegoten in den zwellenden Nijl; de rivier-opzichters, die overal de nilometers[1)] hadden ge-

1) Steenen putten aan den Nijlboord, waarin het water steeg en daalde als in de rivier zelve; streepen gaven aan het maximum, minimum en middelpeil. Inspekteuren deelden van te voren de bevolking mede, hoe hoog de Nijl zoû stijgen en wanneer de stroom vermoedelijk uit zijn boorden zoû treden.

raadpleegd, verklaarden, dat de heilige stroom steeds wassende was en het maximum van peil zoû worden bereikt dezen zomer.

In blanke gordijnen van stortende wateren ruischten de regens neêr.

De palmentuin van het Diversorium was overstroomd. Meester Ghizla deed zijne slaven kleine kanalen aanleggen, om het water te voeren naar bewaarbekkens.

Er was een vroolijkheid en een blijdschap om zoó veel water. De lucht was frisch; hoewel midzomer naderde, temperde een steeds gelijkmatige koelte de atmosfeer om Alexandrië; geene miasmen verspreidden kiemen van ziekte, en de groote vochtigheid zelfs was weldadig aan dezen, in den winter uitgedroogden, grond en verzengde atmosfeer.

De reizigers bleven te huis. Na de droomnacht van Canope was Lucius thuis gekomen in een zijner machtelooze razernijen en had zich in wanhoop opgesloten en wilde niemand, niemand zien.

Oom Catullus gaf zich over aan lange siësta's; Thrasyllus bestudeerde boeken, kaarten en globen.

In den portiek van het slavinnengebouw zat Kora. Daar zij niet mocht zingen en spelen, hurkte zij neêr, sloeg de armen om hare knieën en zag wee-

moedig uit naar den regen. Des meesters ziekte verspreidde weemoed onder allen van zijn gezin.

Bij Kora hurkte Kaleb. Hij zat als zij, de armen om zijne knieën en hij glimlachte met zijn flonkeroogen en tanden, en hij zeide:

- Kora, ik heb je héel lief.

Kora bewoog niet; zij antwoordde alleen zacht:

- Ik ben niet vrij; ik behoor aan den meester.

- Ik zoû je willen koopen, Kora, zei Kaleb; en je zoû vrij zijn.

Kora antwoordde niet: de regen ruischte blank neêr en in den palmentuin, onder een regenscherm, drilde meester Ghizla de druipende slaven.

- Je zoû vrij zijn, herhaalde Kaleb. Je zoû niet zijn mijn slavin, maar mijn vrouw. Ik ben rijk: wij zijn rijk, Ghizla en ik. Wij doen heel goede zaken. Ons Diversorium is het voornaamste van Alexandrië. Wij maken véel geld, omdat alle vorstelijke heeren afstappen bij òns. Kora, je zoû zijn meesteresse des huizes hier. Je zoû slavinnen hebben en slaven. Ik zoû je aan je meester betalen wàt hij vroeg...: het zoû op zijn rekening te regelen zijn. Want zaken zijn zaken, zie je. Maar ik zoû je toch met baar geld kunnen betalen. En Kora, dan, als wij héel rijk geworden zijn.... dan zouden wij terug gaan, naar Saba.... Naar mijn vaderland.... Dat is het zoetste en het mooiste land van de wereld: om te wonen, zie je. Maar zaken zijn er niet te doen. Je moet er rijk zijn; dàn is het heerlijk. Als wij rijk zijn, gaan wij er terug. Kora.... wil ik je vertellen van Saba,

van mijn land, al zoû het alleen zijn, Kora, om je te verstrooien, nu dat het regent en je toch niet zingen mag?

- Ik luister gaarne, Kaleb.

- Saba, o Kora, is het machtigste rijk van Arabië; Saba is het Gelukkig-Arabië, Kora. Saba is het zoete land, waar groeien de balsemboomen en de kostelijke aromaten worden gezameld: myrrhe en wierook en cinnamoom. Alle kruiden en bloemen, o Kora, geuren in Saba; er is geen kruid en geen bloem, die niet geurt. Onder de lucht, die is transparant als een blauwe niets, zweven de wolken van geuren op en stijgen tot de voeten der goden, die altijd glimlachend neêr blikken over mijn land, over mijn gelukkige land. De palmboom geurt er en het calamus-riet geurt er: er bloeit de geurende papyrus. Nergens zijn de bloemen zoo groot en zoo verscheiden en de boomen zoo dicht van loover, zoo groen. Nergens zijn de nachten zoo zacht, en de dagen zoo zalig. De nachten zijn feest en de dagen zijn rust. Wij klimmen langs trappen in de hooge boomen en slapen er in bladerennesten, als vogels. Mariaba is mijn stad, de gouden hoofdstad van mijn zoet land. Hebt je wel eens in je droomen een tooverstad gezien, Kora? Zoo is Mariaba. Er zijn tempels van chryzoliet met dommen van blauw kristal, die nabootsen het firmament. De straten zijn bezaaid met goudzand. Mariaba ligt op een berg, als het paleis van een god. De koning, Kora, die een afstammeling is van Balkis, onze groote koningin, die aan Salomo bracht de schat-

ten van Ofir, - de koning woont in Mariaba in een paleis met gouden muren. De wanden zijner kamers zijn als blauwe spiegels, en hij treedt over tapijten, die van bloemen geweven zijn, en ieder uur worden vernieuwd. Hij eet niet, maar voedt zich met geuren. Hij is heilig, maar mag zijn paleis niet uitkomen; want een orakel heeft het volk geboden den koning te steenigen, zoodra hij zijn paleis verliet. In zijn paleis, in de stad is alles weelde en genot. Er is geen handel, er zijn geen zaken. De Sabaeërs laten den handel hunner kostbare lands-produkten over aan die van Syrië en Mezopotamië. Zelve zijn zij rijk en als goden, Kora.... Als wij rijk zijn en je bent mijn vrouw.... zullen wij als goden zijn in Mariaba, en je zal den koning zien, achter een doorschijnend velum van goudgaas, terwijl hij zich voedt met de geuren. Wij zullen een huis bewonen van albast, dat doorzichtig is, maar alleen voor wie binnen zijn. Wij zullen een gondel hebben van blauw leder met roode zijden kwasten en klinkelende gouden klokjes....

Als de avondwind frisch is, zullen wij ons de handen warmen aan gloeiende cinnamoom. Ik zal je lichaam zalven met vloeiende LARIMNUM, dat is de allerkostbaarste aromaat en zij wordt niet uitgevoerd, zelfs niet naar den keizer van Rome. Wij zullen hebben énkel vaatwerk van goud en een ivoren bedde, met jaspis ingelegd of misschien wel met sardius. En je zal rond gaan op een elefant met verzilverde hoeven, vele gouden banden rondom zijn

snuit en, in de nacht, twee kleine lantaarntjes aan zijn slagtanden, Kora.... En wij zullen zóo gelukkig zijn, dat het niet is te verbeelden en niet te zeggen....[1)].

- Het lijkt wel een tooverland, Kaleb, dat je mij beschrijft.... Maar ik heb wel eens hooren zeggen, dat, om zoo veel welriekendheid in hun land, alle Sabaeërs er lijden aan hoofdpijn.

- Als wij aan hoofdpijn lijden, Kora, branden wij asfalt en de haren van den baard van den bok. Geen middel als dàt tegen hoofdpijn.... Of wij dragen de heilige amuletten.... Draag er één, Kora: draag deze amulet, die ik altijd droeg....

- Neen, Kaleb.

- Ben je bang, dat ik je betooveren zoû?

- Ja, ik ben bang, voor de Sabaëesche amulet. De meester heeft er om, misschien, den boozen droom gedroomd, die hem ziek en treurig gemaakt heeft.

- Kora, ik heb je zoo lief.... Vergun je mij je te koopen van je meester?

- Zoo je mij kocht, o Kaleb, zoû ik je eene trouwe slavin zijn en voor je zingen en harp spelen. Maar ongelukkig zoû ik zijn, zelfs als je vrouw, en vrij.... omdat ik ver zoû zijn van mijn meester....

- Dien je lief hebt.

1) In Kalebs beschrijving van Saba is weinig te danken aan de fantazie van den schrijver. Men vindt Gelukkig-Arabië met bijna alle deze details beschreven in Strabo's Geografieën.

Kora aarzelde.

Toen zeide zij:

- Dien ik lief heb, Kaleb. Maar als de bloem de zon. Als de mot de star. Van verre en uit de laagte. Zonder hoop.

De regen ruischte blank neêr. In den tuin vloekte meester Ghizla de slaven en hij waadde, opgegord de tuniek, met magere, harige beenen de plassen door

Kaleb rees op. En hij zeide niets, en ging; het hoofd verzonken in treurigheid. Toen kwam hij terug en hernam:

- Je zoû met me meê gaan op de jacht, Kora, en je zoû zitten vóor mij, op een Sabaëeschen hengst, die zou zijn windevlug en wij zouden leeuwenwelpen vangen in netten en ze temmen met palmenwijn en ze zouden achter je aan loopen als groote katten....

Kora glimlachte alleen en zweeg.

- Ik wéet, Kora, waarom je mijn vrouw niet wilt worden. Het is NIET omdat je je meester bemint. Want zelfs al beminde je meester je, zoû je zijn een slavin. MIJN vrouw zoû een vrije vrouw zijn en koningin in mijn huis. Maar je wilt mijn vrouw niet worden omdat je weet de Sabaëesche wet, misschien, die voor schrijft, dat een gehuwde vrouw ook vrouw zij voor alle broeders haars mans. Maar Ghizla, o, Kora, zoû zelfs den zoom van je kleed niet beroeren.

- Ik wist niet van die wet, o Kaleb.

- Er was een koningsdochter in ons land, o Kora. Zij was verblindend schoon en de echtgenoote was zij van vijftien prinselijke broeders. Zij gloeiden alle

vijftien van liefde voor haar. Als één van de broeders toeven wilde in hare kamer, zette hij zijn stok buiten de deur, ten teeken. Dan gingen de anderen voorbij.... Toen zij moê werd van hun ijver om haar te beminnen, verzon zij een list. Zij deed zich stokken maken, gelijk aan die der broeders. Als een der broeders haar verliet, plaatste zij een dier dubbele stokken voor hare deur. Zoo had zij rust.... Maar eenmaal bevonden zich àlle broeders op de groote plaats van de stad te gelijker tijd. Een hunner ging haar bezoeken.... en vond voor de deur den stok van een broêr.... dien hij echter juist op de stadsplaats verlaten had. Toen dacht hij, dat hunne vrouw, hun aller broeders vrouw, hen ontrouw was.... met een zestienden vreemde. En zocht hij zijn vader, en deelde dien zijn achterdocht meê. Maar het bleek, dat de vrouw onschuldig was. En zoo wel de vader, als de vijftien broeders, als hunne echtgenoote, lachten om de list en waren gelukkig.... Maar jij, Kora, zoû nooit behoeven een stok als de mijne buiten je deur te zetten. Want ik heb maar één broer, Ghizla, en hij zoû den zoom zelfs niet aan durven raken van je gewaad....

Kora lachte, en Kaleb lachte en zijn oogen en tanden flonkerden en flikkerden.

- Dàn zal ik er over denken, Kaleb! lachte Kora. Dan zal ik er over denken!

- Denk er over na, o Kora, lachte Kaleb. Als je wilt, koop ik je van je meester. En wij zullen

hebben een pleiziervaartuig van cederhout, maar met zeilen als vogelewieken, zoo dat wij zoowel op de zee kunnen spelevaren als ons verheffen hoog in de wolken. En dan zouden wij op sommige nachten de maan kunnen bezoeken, waar alle menschen doorzichtig zijn als schimmen.... Dat is geen sprookje, Kora: dat is zoo.... Er ZIJN zulke wondervaartuigen in onze zeeën, in onze luchten.... Denk er over na, o Kora.... Denk er toch over na!

En terwijl Kora nog ongeloovig lachte, gordde Kaleb zijn tuniek hoog op, en waadde hij blootvoets door de plassen van den palmentuin, lachende omkijkende....

Want Ghizla had hem geroepen om te zien naar de kanaaltjes, die de slaven aanlegden, ten einde het regenwater af te voeren naar de voorraadbekkens.

XII.

Maar Libysche dragers droegen een draagstoel binnen den tuin.

De draagstoel was dicht toe gegordijnd met blauw zeildoek, voor den regen.

En een gesluierde vrouw gluurde door een kier van die gordijnen en wenkte Kaleb.

- Is hij thuis? vroeg de vrouw.

Kaleb herkende haar, maar toch vroeg hij, onnoozel doende:

- Wie, edele vrouw?

- Hij, herhaalde de vrouw. De jonge Romein. Publius Sabinus Lucius.

- Hij is wel thuis, edele vrouw, zei Kaleb. Maar hij is ziek. Hij wil niemand zien.

- Als hij thuis is, wil ik hem zien, zei de vrouw.

En zij steeg uit, op de steenen trappen van den portiek. Zij was dicht in haar sluiers gewikkeld, maar Kaleb had haar herkend.... En zij bood Kaleb een goudstuk, dat deze niet weigerde, omdat zaken zaken waren en een goed uitgezette stater hem weêr dichter bracht bij zijn vaderland, waarnaar hij heimwee had.

- Ik weet niet, of ik u binnen kan leiden, zeide aarzelend Kaleb.

De vrouw schoof een tweede goudstuk te voorschijn. Het verdween in Kalebs gordel als met goochelarij.

- Waar woont HIJ? vroeg zij.

- In het prinsengebouw, natuurlijk, zeide trotsch Kaleb. Daar waar zijn zwarte slaafje hurkt.

De gesluierde vrouw naderde Tarrar, die hurkte op een mat, voor een deur.

- Ik wil HEM zien, zeide de vrouw. Ik wil HEM spreken. Leid mij voor hem.

- De meester slaapt, zei Tarrar.

- Maak hem wakker.

- De meester is ziek, zei Tarrar.

- Zeg, dat ik hem genezen kom.

- Ik durf niet, zei Tarrar. Hij zoû boos zijn.

Het zoû tegen zijn bevelen zijn. Hij is gewend, dat wij hem gehoorzamen.

- Dien mij aan.

- Neen, zei Tarrar.

- Je bent een kleine aap, zei de vrouw.

En zij opende de deur en sloeg een gordijn op.

Tarrar, Kaleb, verschrikt, zochten haar te weêrhouden.

- Zij is al binnen! zeide Kaleb.

- De meester zal mij slaan! sidderde Tarrar. Dat brutale wijf....!

Maar Kaleb, vinger op mond, zei hem te zwijgen.... En luisterde aan de deur....

In Lucius' vertrek stond de gesluierde vrouw. Lucius, op een rustbank, lag in treurige mijmering. Hij opende de oogen wijd en verbaasd.

- Ik ben Tamyris, zei de vrouw. Lucius, ik ben Tamyris. Om mijn schoonheid ben ik beroemd en koningen heb ik doen wachten op den drempel van mijn villa aan het Mareotis-meer, louter uit een gril. Ik heb eens een negerslaaf omhelsd, terwijl de koning van Pontus wachtte, en toen mijn zwarte minnaar mij hield in zijn armen, heb ik den koning binnen geroepen.... en hem toen weg gejaagd en de deur gewezen.

- Dat is niet waar, zei Lucius.

Tamyris opende hare sluiers en lachte.

- Het is ook niet waar, zeide zij. Maar Lucius, wat wèl waar is, is dit: dat ik verbrand van liefde voor je, sedert ik je, mooi als een god, heb gezien

op den drempel van Amfris' pyramide. Lucius, ik wil je slavin zijn. Ik wil je dienen en je beminnen. Ik zal je genezen en je doen lachen. Ik zal je alle verdriet doen vergeten. Lucius, sedert ik een kind was van zes jaren, dien ik de heilige godin Afrodite. Zij heeft mij doen weten, door orakels en droomen, het uiterste geheim harer wetenschap: het geheim harer hoogste lust. Dat haar zelve onbekend was, vóor zij Adonis beminde. Lucius, als je mij beminnen wilt, zal ik je slavin zijn en je het Adoniesch geheim openbaren.

- Ga heen, zei Lucius.

- Lucius, zeide Tamyris. Ik heb nooit een man gevraagd mij te beminnen. Maar mijn dagen zijn, sedert ik je gezien heb in de treurige diepte van je oogen, als verdorde tuinen, en mijn nachten zijn als verzengende zanden. Ik lijd en ik ben ziek. Ik heb hier, in mijn keel, een eeuwigen dorst, trots sneeuwgekoelde dranken en in silfium gedrenkt ooft. Zie, mijn handen trillen als of ik koorts heb.... Zie, Lucius, zij trillen, mijn handen.... Zij zouden je willen streelen, langs je leden, en....

- Ga heen, zei Lucius.

- Lucius, ik zoû je slavin willen zijn. Ik, Tamyris, de beroemde hetaere, die schatten bezit, als jij, en de grootste beryl, in Ethiopië gevonden, ik zoû je slavin willen zijn, en ik zoû je bedde willen hoog opschudden en mollig en je voeten in nardus wasschen en ze drogen met mijn kussen, kus naast kus, tot ze droog zouden zijn....

Lucius sloeg hard op den gong.

Kaleb, Tarrar verschenen.

- Roep de wachten, beval Lucius. En sleep die vrouw weg, als ze niet gaat.

- Ik ga, zeide Tamyris. Maar als ik gestorven ben, o Lucius, van verzengende liefde, zal ik om je spoken en mijn larve zal je omkronkelen, zonder dat je het verhinderen kan en aan je mond zal ik je ziel uitzuigen... tot ik je hèb.... in mij.... IN mij!!

- Edele vrouw, zeide Kaleb onderdanig. De regen is opgehouden en uw draagstoel staat voor.

- Ik ga, zeide Tamyris. De prins van Numidië wacht mij. Hij is gekomen met twintig zwemmende olifanten, langs de zee, dwars door het meer, om mij te beminnen. Van nacht geef ik een orgie, om hem toch een beleefdheid te doen. Lucius, als je van nacht mij bezoekt, zullen wij den prins van Numidië vast knevelen en zóo aan de zolen kietelen, dat hij van het lachen stikt. - Wil je?

- Je liegt, zei Lucius. Er is geen prins bij je gekomen, en er zijn geen zwemmende olifanten. Je verveelt me. Ga weg. Of ik laat je weg geeselen met lange zweepen.

- Ik ga, zeide Tamyris. Maar op een oogenblik, dat je er niet aan denkt, zal ik je betooveren. Dan zal je, zonder dat je het weet, een filter drinken, die IK je bereid heb en je zal naar me toekomen, en ik zal je omhelzen.... En in mijn omhelzing zal je WETEN, DAT, WAT JE ANDERS ALTIJD EEN GEHEIM ZOU GEBLEVEN ZIJN. Ik ga....

Die nacht ging Lucius naar Tamyris.

Maar ontgoocheld kwam hij den volgenden morgen terug.

XIII.

- Kind, zei de oude Thrasyllus, die zat naast zijn bedde. Zal je dan steeds je ziekte en smachting koesteren, als een slang, die je opvreet merg en bloed? De sibylle van Rhakotis raadde slechts je eigen gedachte. De heilige Amfris wist niet meer te verklaren, dan dat velen, die elkander gelijken, slechts één in den droom beduiden. En wat heeft je lichtgeloovigheid dan kunnen denken, dat een sluwe hetaere je zoû doen raden in hare omhelzing? Den naam van dien éenen? Den naam van den roover? De plaats, waar hij Ilia verbergt? Eén roover? Wie zoû haar hebben ontroofd?

- Ik weet het niet, zei Lucius mat.

- Mijn arm, ziek kind, zei de paedagoog. Niemand weet het, en niemand, ooit, zal het weten. Zij is verdwenen. Als zij niet door zeeroovers is geschaakt, is zij verdronken. Heb je in Rome niet, opzettelijk om haar te vinden, de slavenmarkten bezocht? Deedt je zoo ook niet hier, in Alexandrië? Zij blijft onvindbaar. Vergeet, mijn kind. Poog te genezen. Zoo geen andere vrouw je kan genezen, laat andere macht dan de liefde je dan genezen. Amfris wees op de Wijsheid. Er is de Wijsheid. Zoek haar hier,

in dit land van de Wijsheid. Deze stad, kind, is een ontaarde stad, al is zij schoon om te zien. Deze stad is als Tamyris zelve: een hetaere is zij onder de steden. In deze stad is geen Wijsheid meer, trots het Muzeum, trots het Serapeum, trots de Droomen van Canope, die verijlen in de Orgie. In deze stad trof ik slechts kooplieden, woekeraars en veile vrouwen. Deze prachtige stad is de veile stad. Zelfs de filozofen hier zijn geldzuchtig en veil. Zelfs de profeten eischen een talent voor hunne verklaringen. Hier heerscht de macht van het geld, en niet meer de Wijsheid. Laten wij verder gaan. Er is nog Wijsheid in Egypte. En in de Wijsheid, die wij vinden zullen, zal je genezen. Hoor mijn kind: er is het geheime woord van de Kabbala, dat Mozes zelve van de Godheid vernam op den berg Sinaï. Dat woord is nooit gegrift op tafel van steen, maar Mozes fluisterde het aan zijne zonen, en die zonen aan hunne zonen in. Het is de sleutel van het Geluk. Wie het uitspreekt, heeft de macht niet te lijden en alles te weten, wat op aarde geweten kan worden. Ik heb het gezocht: in het Muzeum, in het Serapeum, hier en te Canope. Ik heb, terwijl je treurde op je rustbank, kind, gesproken met priesters en filozofen, met profeten.... Ik ben overtuigd, dat ik het woord niet te Alexandrië zal vinden....

- Maar waar dan, Thrasyllus...?

De paedagoog staarde voor zich uit.

- Misschien verder, zeide hij. Misschien te Memfis. Laten wij naar Memfis gaan. Zoo ik het woord niet

te Memfis vind, zal ik het verder zoeken. Laten wij den Nijl opvaren, tot Thebe, tot Ethiopië. Laten wij gaan tot de kolommen van Sesostris. Iets zegt mij, kind, dat wij vinden zullen.... En dat je genezen zùlt. Maar laten wij gaan.

Lucius vond het goed en het vertrek werd bepaald. Toen was het, dat meester Ghizla en Kaleb een langdurig gesprek hadden, over ‘de zaken’, na welk gesprek Kaleb om een onderhoud vroeg, bij Lucius, het geen hem werd toegestaan en waarbij tegenwoordig waren oom Catullus en Thrasyllus.

- Vorstelijke heeren; begon Kaleb. Ik zoû met u willen spreken in uw eigen belang. Zie hier, vorstelijke heeren: ik verneem van zeer geleerden meester Thrasyllus, dat het plan bestaat Alexandrië te verlaten en over Memfis te gaan naar Ethiopië, tot de kolommen van Sesostris toe. Dat zal zeker een mooie reis zijn en alle vorstelijke heeren nemen dien weg. Maar vergun mij, uw dienaar, u een raad te geven, in úw belang, o vorstelijke heeren, in uw belang. Mijn raad is deze: huur van mij en van mijn broêr Ghizla een groote bark, een Nijl-thalamegus, gerieflijk en ruim, om niet alleen den Nijl op te gaan, maar ook om zoo veel mogelijk in te huizen, want - het zij zonder laster gezegd, vorstelijke heeren, zonder laster! - de diversoria, die gij zult aantreffen in Hermopolis, Leontopolis, ja zelfs in Memfis en Thebe zijn.... slècht, zijn àllen slecht, niet te vergelijken met ons beroemd Hermeshuis, o mijn geëerde weldoeners! Neen, het zijn

onzindelijke krotten aan den rand van moerassen, zonder eenige nieuwe gerieflijkheid en hoewel ge uw eigen kok hebt, zoudt ge daar zelfs geen onbezoedelde waterputten aantreffen, om van wijn heelemaal niet te spreken, en nooit meer goed kunnen eten, o heer Catullus! Daarom, o mijn begunstigers, huurt onze Nijl-thalamegus, die ge kunt bewonen met klein gevolg, met enkele slaven - laat de andere slaven hier, met het meerendeel der vorstelijke bagage, en vergun mij - zoo ge tevreden waart, o heer Lucius, over mijn leiding te Alexandrië en te Canope, - uw gids te zijn, aan het hoofd van ons eigen eskorte en alle moeilijkheid voor u uit den weg te ruimen. Ik ken geheel Egypte! Tal van vorstelijke heeren reeds leidde ik.... ja, tot aan de bronnen van den Nijl, tot aan die allergeheimzinnigste bronnen. Wij zullen tenten meê nemen en kameelen huren, als dit noodig is, maar laat mij u raden.... en stijg nooit af in andere Egyptische diversoria, dan in ONS Hermes-huis, want ze zijn allen slècht, slècht, slècht.... niet te beschrijven zoo slecht.... o, vorstelijke heeren!

- Kaleb, zeide Lucius; ik had je juist willen voorstellen, wat je mij voorstelt. Onze gids te zijn tot de kolommen van Sesostris en mij een bark te verhuren om den Nijl op te varen.

- O heeren! riep Kaleb uit in verrukking en klaarblijkelijk verlicht. Wat ben ik dáar blijde om! Want dàn ben ik overtuigd, dat gij het goed zult hebben en aangenaam zult reizen, en gij, o heer

Catullus, zult middagmalen als hier ter stede. Vooral omdat wij niet vergeten zullen onze eigene wijnen aan boord te bergen, de purperen inkt-dikke Mareotiswijnen en de topaasgele likeur van Napata.

- Maar is die laatste wel noodig, Kaleb? vroeg oom Catullus ondeugend. Want wij gaan immers naar Ethiopië?

- En onderweg dan, heer? Voor wij in Ethiopië zijn? En laat mij u dan vooral ook nog verklaren, dat de Ethiopische likeuren.... eerst den Nijl moeten zijn afgedaald, om dien geur en weelderigen smaak te verkrijgen, die zij in Ethiopië zelve NIET hebben.

- Als ze dien geur dan maar niet verliezen, Kaleb, wanneer zij den Nijl weêr opgaan, schertste oom Catullus.

- Daar zal IK voor zorgen, heer, verzekerde Kaleb, die oom Catullus wel in de gaten had, zoo goed als oom Catullus Kaleb. Daar zal IK voor zorgen. Laat dat gerust aan MIJ over.

- Wij laten alles aan je over, Kaleb. Bereid den thalamegus voor morgen, zeide Lucius.

- Dan varen wij overmorgen den Nijl op, heer, zeide Kaleb, blij, verrukt en trok zich terug in salamalek na salamalek.

En meester Ghizla, in den palmentuin, voor de leus bezig bij het kanaaltje, maar in der daad vol verwachting naar den uitslag van Kalebs raad, fluisterde hij in:

- Zeg.... broeder....

- Nu, Kaleb.... vroeg Ghizla angstig en een beetje bleek.

- Ze huren de thalamegus.... ze stappen in geen enkel ander diversorium af.... ze slapen in ònze tenten, ze zullen reizen met ònze kameelen, en...

- Nu, broeder Kaleb, èn wat nog meer? vroeg Ghizla zich de handen wrijvend.

- Ze drinken ònze wijnen.... zelfs tot Napata toe!!

- Waar JIJ doet of je de likeuren weêr inslaat?

- Laat dàt maar over aan mij, broeder Ghizla; laat dat maar over aan mij!

- De goden zegenen je, broeder Kaleb; Thoth, Hermes en Serapis zegenen je!! Gauw, laten wij in de kelders kijken, of we wel genoeg voorraad hebben!

Er viel een plotse bui, als uit een waterurn den hemel ontgoten door onzichtbaren watergod, en de beide broeders, gewaad opgegord, ijlden naaktebeens door de plassen van hun palmentuin naar hun wijnkelders, die warm lagen als steenen koepels in de zon of koel werden gehouden met dubbele wanden vòl sneeuw.

XIV.

In de stille, stille nacht lag de Delta overstroomd door de weldoende wateren van den heiligen vloed. Van den Canopischen tot den Sebenytischen mond, van den Fatnischen langs den Mendezischen tot den Peluzischen mond, lag de Delta overstroomd:

een stille, stille zee in de nacht; een zelfs niet gekabbelde, wijde, zilveren watervlakte, onoverzienbaar in den overglans der volle maan. Tusschen de riviermonden streepten de zilveren kanalen, ten boorde toe volle van wateren. Langs het bloeiende riet, door de bloeiende lotos en bloeiende nymfea, gleed als een droom de groote bark den vloed op.

Er was in de geluideloosheid alleen de droppeling van af de riemen.

De nacht was stil, wijd en immens. Het was of de maan, daar boven, den hemel overstroomd had, als beneden, het heilige land, de vloed. Het was of de maanlichtvloed den heiligen hemel drenkte met ook een kalme, ongekabbelde zee, maar van licht. De nacht was als een geluidlooze, zilverachtige dag; de nacht was als een schim van den dag. In die overstrooming des hemellichts verbleekten de sterren, tallooze, als een zilverige poeier, gezaaid door den maneschijn. Daar lag het Butus-meer wijd en gewijd, en straalde. Eiland dook op bij eiland. Palmengroepen stonden roerloos, statig en sierlijk. Een heiligdom verscheen; schuinde weg, terwijl de droombark gleed met een bocht het kanaal af. Landhuizen schakelden zich in rust. Landtongen staken vooruit als zilveren kapen. Er waren hoogere dijken en goudeachtig schemerende vlakten van graan. Korenschoven geleken op beelden van goden, heilig, theoretisch, naast elkander tegen den wand van een schuur. Een bizondere geur zweefde op: een frissche aroom als van altijd vochtige bloemen.

Er rees de silhouet van een dorp. En gehucht schakelde zich aan gehucht, met er tusschen heiligdom en landhuis bij landhuis. Plotseling, daar, verder op, in de zee van glorie, in de zee van licht, rezen immense naalden, van de aarde omhoog, met trillende lijnen, verloren zich in den nevel van licht.

Op de voorplecht wees Thrasyllus aan Kora:

- De Obelisken van Saïs....

Zij wendde zich, vol huiver en zweeg. De bark, dien middag, had Naucratis verlaten langs de kanalen, die zoomen de Saïtische NOME. Zij naderden nu de hoofdplaats Saïs, hoofdplaats van geheel Laag-Egypte. Men zag reeds de Anubis-laan. En plotseling, bij een bocht, tusschen heel hoog kwastenbloeiend en voor de bark neêr buigend riet, wees Thrasyllus:

- De Tempel van Isis-Neith....

Er waren sfinxen: zij schenen in gebed de bazalten koppen te verheffen naar de maan en den hemel. Er starrelden lampen en lichten. De thalamegus lag stil: er klonken bevelen: matrozen meerden den gondel vast.

- De Tempel van Isis-Neith, herhaalde Thrasyllus, tot Lucius, die met Catullus en Kaleb nader kwam.

Zij waren allen gehuld in lange witte tunieken van lijnwaad. Ook Kora was zoo gekleed, in lange, witte, eng sluitende tuniek van lijnwaad. Zij droeg een krans van korenaren en lotosbloemen om de slapen. Want het was het Feest der Bran-

dende Lampen, de Nacht der Gloeiende Lichten.

- In den tempel wacht mij Nemu-Fa, zeide Thrasyllus. Ik heb hem geschreven en hij wilde mij wel ontvangen. Hij is de Hoogepriester van Isis, en deze nacht ontvangt hij wie hem raadplegen komt. Ik dacht, Lucius, alleen te gaan. Nemu-Fa is een der heiligste Profeten van Egypte. Eén woord van hem kan mij misschien veel doen raden. Maar zoo je mij vergezelt, met alleen éene gedachte in je nog zieke hersenen, zoû je verbreken den mystieken draad, die zich zoû kunnen weven tusschen des Hoogepriesters geest en den mijne. Laat mij alleen gaan. Ik heb geen andere gedachte dan jou geluk.... al wensch ik dat ook anders dan jij het wenscht.

- Ga, Thrasyllus, zeide Lucius.

- Ik denk niet, dat ik aan wal ga, zeide oom Catullus. Het Feest der Brandende Lampen en de Nacht der Gloeiende Lichten zeggen mij niets. Het is zonder kleur en vroolijkheid en het zal een spokige orgie zijn. Ik ben te oud en te dik, Lucius, voor een spokige orgie. Ga alleen aan wal en vermaak je, zoo als dat heden moet.

Lucius verzamelde zijn slaven en slavinnen. Zij waren allen in witte, lange tunieken, de vrouwen omkranst met korenaren en bloemen van lotos.

- Gij zijt allen vrij, van nacht, zeide Lucius. Gij hebt een nacht van vrijheid. Tot aan zonsopgang behoort ge aan uzelven. Ga uw weg en doe wat ge wilt.

Rufus betaalde allen een kleine som uit. De slaven

bogen diep en verdwenen, tusschen de palmen, naar de maanlicht beschenen, starrelende stad.

Slechts een wacht van matrozen bewaakte de bark. Oom Catullus trok zich in zijn hut terug. Tarrar wenschte ook niet aan wal te gaan, bleef slapen op den drempel zijns meesters. Het Feest van Isis deed velen huiveren, die niet van hun jeugd gewend waren aan de huivere mystiek er van.

Trasyllus was gegaan. Ook Lucius ging aan wal. Hij zag Kora; zij aarzelde onder de palmen, terwijl de andere slavinnen reeds, vroolijk, waren gegaan, om hare nacht van vrijheid te genieten.

- Kora, zeide Lucius; waarom vergezel je niet je genooten?

- Meester, antwoordde Kora; zoo ge het mij vergunt, blijf ik liever hier.

- Je bent vrij van nacht.

- Wat doe ik met mijn vrijheid, meester.

- Je kan doen wat je wilt. Naar den Tempel gaan en de gesluierde Isis zien. En je vermaken hoe en met wie je verkiest.

Zij sloeg de oogen neêr en bloosde.

- Een algemeene vrijheid heerscht van nacht, voor slaven en slavinnen.

Zij vouwde de handen als smeekend.

- Meester, bad zij; duld, dat ik hier, bij de bark, blijf. Ik ben bang voor de vrijheid en de vreemde stad.

- Doe wat je wilt, zeide Lucius.

Hij ging alleen. Een eenzaamheid huiverde in

hem om deze vreemde, witte nacht. Een blanke weemoed breidde als uit in zijn ziel. Hij voelde zich doelloos. Hij had liever Thrasyllus vergezeld.... Het had hem niet kunnen schelen naar bedde te gaan.... Hij had bijna Kora verzocht hem te vergezellen, maar hij had het niet voegzaam gevonden voor zijn waardigheid.

Hij ging alleen, in zijn witte gewaad, in den overdadigen maneschijn. Wat was de nacht vreemd, wit en huivervol. Hij naderde de stad. Er was alleen de eentonige trilling der sistra van lang getuniekte pelgrims, die in processie ten tempel gingen. Voor alle huizen brandden langs den weg en voor ramen en deuren de lampen: vazen vol olie met brandende lont. Het was vreemd bleekgeel van starreling in den maneschijn. Het was als een lijkplechtigheid. Het was ook de nacht, dat Isis gezameld had de verspreide ledematen van haar broeder en gemaal Osiris, door Tyfon vermoord en gevierendeeld en verspreid over geheel Egypte.

De processies stroomden ten tempel. Langs den weg, op eentonigen zang, dansten de hierodulen, de priesteressen, hand aan hand, lange rei. Zij lachten tegen de tallooze vreemdelingen, die in Saïs waren gekomen, voor deze nacht. De vreemdelingen lachten terug en kozen de priesteressen en zij verwijderden zich te samen, eerst naar den tempel, dan verder.

Drie hierodulen lachten Lucius toe. Zij dansten om hem rond. Hij wilde niet ruw zijn en voelde

zich ook zeer verlaten. Hij lachte even terug, mat en welwillend.

- Vergezellen wij u? vroeg eene der hierodulen.

- Het zij zoo, zeide Lucius. Gaan wij ten tempel?

- Zoo gij verkiest.

Zij liepen vóór hem en hem ter zijde. Zij waren in witte, enge tunieken, korenaren en lotosbloemen om het haar. Zij waren zacht en beleefd en gewillig, en jong als drie jeugdige kinderen.

Langs de straten stroomde de witte menigte. De obelisken van den dromos verrezen. De tempel verhief zich reusachtig en geheimzinnig, met tal van vierkante gebouwen en terrassen, die stapelden op elkaâr. Er waren rijen van pylonen, reusachtig, die zich verloren in de manenacht. Overal trillerde de eentonige melodie van de sistra en overal starrelden de lampen. Lucius voelde in zich een onmetelijke treurigheid, om het leven en om den dood, om de menschen en om hemzelven.

De hierodulen geleidden hem. Zij waren vriendelijk en hoffelijk, blijde om den beminnelijken vreemdeling, voor wie zij gewillig zouden zijn als hare plicht het deze nacht voorschreef.

Zij traden PRONAOS en SÊCOS binnen. In de immensiteit der zuilenruimten trillerden steeds, huiveringwekkend, de ontelbare sistra. Het gaf een vibratie die niet meer muziek was: het was er om of de pylonen en zuilen zelve trillerden, of de aarde trillerde. Plots rilde Lucius heel koud.

In het Allerheiligste rees de gesluierde Isis. Het was een vijf vademen hooge, immense statue, en een zilverwaas, geheel, omgaf het, hiëroglyf-omzoomd. Boven het beeld las men op de architraaf:

IK BEN, DIE GEWEEST IS,
IS
EN ZIJN ZAL,
EN NIEMAND HEEFT MIJN SLUIER GEBEURD.

Om het beeld starrelden duizende brandende vazen, gloeiende lampen. Er was een nevel van licht en een walm van wierook. Er was om het beeld de onophoudelijke dans der hierodulen, en de eeredienst der offerende priesters, de geheele nacht door.

En er was steeds, als een obsessie, de trilling der sistra, of de immensiteit van den tempel trillerde.

Lucius, door de drie vrouwen geleid, deed de offering, aan een der tallooze outers. De priester zeide de heilige woorden, en Lucius goot de libatie uit. En gaf het goudstuk.

Hij voelde zich radeloos ongelukkig.

- Heer, zeide eene der vrouwen. Wenscht ge, dat wij alle drie u vergezellen naar een der tempelkamers? Of wenscht ge, dat twee van ons heen gaan?

Hij lachte zacht, om hare beleefde manieren, als van jeugdige, wel opgevoede kinderen. Hij blikte weemoedig, en zeide:

- Ik ben ziek. Ik ben heel ziek. Ik denk, dat ik, alleen, naar huis ga.

- Uw oogen staan vol smartelijkheid, heer, zeide eene der hierodulen. En de anderen zeide:

- Kunnen wij u niet troosten en niet genezen?

Lucius schudde het hoofd.

- Laten wij u dan naar huis geleiden, zeide de derde.

Zij verlieten den tempel.

- Ik woon op de rivier, zeide Lucius. Ik ben in een thalamegus gekomen.

Zij liepen aan zijne zijden, als schimmen. Bij de bark zeide Lucius:

- Hier ben ik thuis. Laat mij u danken en betalen. Moge de heilige Isis u behoeden!

- Moge de heilige Isis u genezen, heer, zeiden de hierodulen.

Hij gaf ze een goudstuk, ieder. Zij verdwenen, in de nacht, als schimmen. Maar onder de palmboomen was als een andere schim. Het was Kora.

- Ik ben ziek, zeide Lucius. Ik ben teruggekeerd.

- Wilt gij te bedde gaan, heer? vroeg Kora.

- Neen, ik zoû niet kunnen slapen antwoordde Lucius. Deze nacht is vreemd en oneigenlijk. Ik wil hier liggen onder de palmen.

- Ik ga, heer.

- Blijf, zeide hij. Ik ben ziek en voel mij alleen. Blijf.

- Duld, dat ik u haal een mantel en kussen, heer....

- Goed....

Zij verdween in de bark, zij kwam terug met kussen en mantel. Zij dekte hem toe en schoof het kussen onder zijn hoofd.

- De nacht is vreemd, herhaalde hij. En oneigenlijk. Zij is als een witte dag. Er valt geen dauw. Ik wil hier blijven, tot Thrasyllus terug komt. Maar blijf. Ik ben ziek en alleen.

- Wat kan ik doen, heer? Ik mag niet zingen: alleen het sistrum mag klinken van nacht.

- Dans voor mij; beweeg.... in den maneschijn. Kan je dansen zonder begeleiding.

- Ja, heer, zeide Kora.

Hij lag thans onder de palmen. In den openen maneschijn bij het hooge riet van de rivier, danste Kora. Zij wrong zich als een witte waternymf, die den vloed was ontstegen. Zij stond in hiëratische houdingen, stil. Zij aanbad Isis, hare handen naar de maan geheven. Zij was heel slank en soupel, heel wit, om hare slapen witte bloemen en korenaren.

Hij lag roerloos naar haar te kijken. En hij dacht zijne éene gedachte. Waar Ilia zoû kunnen zijn. Want er was niet meer dan éen roover geweest....

Toen, in het late van de nacht, Thrasyllus terug kwam, vond hij, onder de palmen, Lucius, die sliep en Kora waakte bij hem.

- De meester slaapt, zei Kora.

En zij vroeg:

- Zeg mij, Thrasyllus.... wàt heeft Nemu-Fa gezegd....?

De oude paedagoog zag somber. En hij zeide:

- De wijze eeuwen zijn verzonken in de nacht

van den tijd. Egypte is niet meer Egypte. Saïs is niet meer Saïs. Zoo de wijsheid hier nog toeft en te vinden is, vind ik haar niet bij de zee, niet in de Delta. Dit is de graanschuur en het emporium voor de geheele wereld.... maar niet meer. Achter haar sluier verbergt de groote Isis de waardeloosheid en veilheid van hare priesters, die alleen nog den trots bezitten, dat zij in groot geheim verkoopen het woord: WEES UW EIGEN GODHEID.... Dat woord voldoet mij niet. Maar er is Memfis, er is Thebe.... Ik heb nòg hoop, Kora.... dat ik het goddelijke woord vinden zal, dat hèm genezen zal....

De oude man betrad de bark. De nacht wentelde; ginds, in Saïs, doofde de starreling der Brandende Lampen.

In het Oosten, als door een barstende sluis, brak het licht door. Er schenen daar lange, rozige eilanden te drijven in een oceaan van smeltend goud. Een lange vlucht van kraanvogels, zwart tegen de goudene lucht, vloog den dag te-gemoet. Hanen kraaiden, en op de wateren van het Butus-meer openden de eerste lotoskelken hare blanke bekers: er was als karmozijn uit gevloeid, hier en daar, over de stille, zilveren strepen van de kanalen; er waren rood purperen plassen.

XV.

De reizigers hadden Saïs verlaten, na in den tempel van Athene het graf bezocht te hebben van

Psammeticus, zoon van Nechao, stichter van de zes-en-twintigste Dynastie, een der twaalf vorsten van de Dodekarchie, die Egypte na Setho's dood onder zich hadden verdeeld (671 v. Chr.). Psammeticus, door orakels ingelicht, versloeg en verjaagde zijn elf medekoningen, en heerschte alleen, te Memfis, later te Saïs. Zijn graf was er heilig: er was een orakel bij en Lucius had dat geraadpleegd.

Lucius had daarna geraadpleegd het MANTEUM of orakel van Latone te Buto, op een eiland, in het meer. Hij had daarna bezocht Xoïs, Hermopolis, Lykopolis, Mendes en geheel de Sebennytische NOME, waar tallooze orakels en heiligdommen waren. Te Mendes vereerde men den god Pan en was een orakel door middel van de fluit van den god. De bok was er gewijd en werd er geëerediend door priesteressen in dionyzische razernij. Diospolis en Leontopolis daarna bezochten de reizigers, Busiris en Kunopolis; geheel de Busiritische NOME.

Al deze steden, met tal van dorpen er tusschen, bedekten de eilanden der overvloeide Delta, dicht bevolkt, weelderig van landbouw. De groote hoeven en landhuizen schakelden zich langs de kanalen, die tot den boord toe hoog stonden vol van de vloeiende wateren. De korenaren zwollen langs de oevers van rijpheid en de runderen glommen en glansden, grazende in het hooggrassige weiland. De vettige landouwen geurden in deze laatste dagen der zomermaand Epifi van den vreemden, vochtigen geur, als van steeds in dauw gedrenkte niet te

noemen bloemen. De zon was warm, maar gloeide niet, of zoo vele wateren met hunnen damp àllen gloed temperden; de felle stralen schroeiden niet, of zij steeds dronken de overmatige vochtigheid. En uit de moerassen, die de Nijl in meren herschapen had, steeg geen miasme, maar de aroom der waterbloemen: der lotos, nymfea en nenufar.

De regens schenen ge-eindigd. Het maximum-peil in de nilometers scheen te zijn bereikt; alleen de morgendauw was vaak overvloedig, als regen. Maar de dagen gleden af in een vlekkelooze glorie van, door vochtdamp getemperden, zonneglans, het weelderige, geurende land zich breidende onder effene hemelen, die van morgenroze werden middagblauw en avondgoud, in een geleidelijke versmelting dier tinten, zonder wolken. Er was nauwlijks des avonds een bries: de atmosfeer behield een ideale bereiktheid van paradijsachtige, koele warmte: deze zomerwarmte was frisch en koel.

De thalamegus gleed den Nijl op. De rivier was breed als een zee; overal, in de middagzon, glinsterden de plassen der wateren tusschen de hoeven, de huizen, de heiligdommen. Aan de horizonnen wemelden in het vochtige nevellicht de silhouetten der steden, met de naalden der obelisken. Telkens baldakijnden, bijna regelmatig, de dichte groepen der palmboomen, of de sycomoren, langs de rivier, vormden een laan, of de tamarisken wemelden en hunne takken doezelden fijne schaduwen neêr, als blauwachtig gestreep over goud.

Daar lagen der Athribitische NOME en de Prozopitische NOME, wier hoofdstad is Afroditepolis. Lucius ging er aan wal met groot gevolg: de stad, aan Afrodite gewijd, is alleen bevolkt door hierodulen: priesters en priesteressen van de godin. Hij raadpleegde er het orakel.

Den volgenden morgen, na de orgie, lag Lucius onder het driedubbele velum van den thalamegus, die steeds hooger den vloed opgleed. Om hem heen waren wanden van gevlochten, doorzichtig riet, met bloemen doorweven. Thrasyllus zat aan zijn zijde.

- Nemu-Fa zeide mij, sprak Thrasyllus; dat zoo wel Plato als Pythagoras jaren en jaren hadden verwijld op de trappen der tempels van Isis, voor dat zij waardig werden geoordeeld één woord der Hermetische Wijsheid te vernemen. Wel, ik had nooit gemeend, dat Nemu-Fa mij de Hermetische Wijsheid ontsluiten zoû. Maar wel had ik gehoopt wellicht één enkel heilig woord te vernemen, waarmede ik, met eigene gedachte verder peinzende, zoû hebben kunnen ontsluiten het geheimenis, Lucius, van je geluk. Maar Nemu-Fa zeide mij niet dat woord. En toch, kind, moest ik hem duur betalen de eer in zijn heiligdom te zijn toe gelaten. Het doet mij leed, dat ik je geld verspilde.

Lucius glimlachte en zeide:

- Toch zeggen de orakels, ook al voldoen zij den vrager nooit geheel, vreemde, vreemde dingen, die indruk maken, Thrasyllus. Wil ik je iets bekennen? Ik heb zeker hoop, dat ik eenmaal zal weten,

wie Ilia mij heeft ontroofd. En als ik het weet, zal ik niet rusten voor ik hem in marteling duizend dooden heb doen sterven.

- Het zijn de zeeroovers geweest, Lucius, zeide afwendend Thrasyllus; zoo Ilia niet is verdronken.

- Het is één roover geweest, Thrasyllus, zeide Lucius. Nù.... spreken alle orakels niet anders dan van één roover. En het wordt mij.... als of ik hem voor mij zie! De ellendeling!!

De thalamegus gleed tusschen Latopolis rechts; links, verder van den vloed, nevelde Heliopolis. Zij naderden Babylon, maar de reizigers zouden doorgaan tot Memfis.

- Zie, zeide Thrasyllus, opschrikkend, verrukt. De Pyramiden!

Lucius wendde zich, vol belang. Ginds, aan den einder, als een immense, mystieke meetkunde, driehoekten tegen de morgenrozige lucht de pyramiden, die Memfis aankondigden. Het waren als eeuwige lijnen, door goden getrokken, van de aarde tot naar den hemel.

- De Pyramiden! herhaalde Lucius, als bevangen door een mystieken indruk.

Ter andere zijde teekende zich Heliopolis duidelijker, hoog, op een heuvel, met het heiligdom van den stier Mnevis. Babylon, voorstad van Memfis, wemelde aan den oever van de rivier, door een laan van sycomoren zichtbaar met de kanteelende lijn harer forten. En plotseling, na een palmenwoud, rees Memfis....

- Memfis! riep Thrasyllus uit, en oom Catullus, die uit zijne hut verscheen, herhaalde en wees:

- Memfis!

De oude, Egyptische hoofdstad breidde zich uit cyklopisch, mastodontiesch, met zware lijnen van plompe, grauwende heiligdommen, aan de rivier een portiek van reuzenpylonen. Achter die eeuwenoude massiviteit van gebouwen verijlden de schimmen der Pyramiden.

Thrasyllus richtte zijn lange, kristallen kijkglazen naar den einder.

- Dáar.... zeide hij, sidderend. Het allerheiligste beeld van Egypte! De groote Sfinx, de immense Neith, de altijd zwijgende Wijsheid! Ter zijde van de tweede Pyramide, die vage vorm van een reusachtig, stil Dier!

De bark lag stil, werd gemeerd. En Kaleb stelde voor aan wal te gaan.

Hier, aan de kaden, heerschte reeds niet meer de weelderige drukte van landbouw en handelsbedrijf. Onder de palmen was niet het wereldsteedsche gedrang en gewoel van Alexandrië, wereldmarktplaats en wereld-emporium. Slechts enkele oofthandelaren hurkten hier neêr bij hunne waar, en slaakten hun kreet nu zij vreemdelingen zagen, en boden opgesneden meloenen en het water van kokosnoten aan. Hier en daar droomde een Egyptenaar, met lange, gespleten oogen, gehurkt. De kaden waren oud, grauw, wijd en verlaten. Zelfs deze bark van vreemdelingen wekte weinig nieuwsgierigheid. Eenige

spelende kinderen verzamelden zich, toen de twee draagstoelen van boord werden gedragen.

Kaleb had reeds moeite twee kameelen te huren, voor hem en voor Thrasyllus, maar hij slaagde. De stoet zette zich in beweging: Kalebs gewapende wachten, - want eskorte hier was noodig om de roovers van de woestijn - omringden de draagstoelen. En langs de kaden, onder de palmen, begaven de vreemdelingen zich in de stad. Kaleb reed voor, want hij kende den weg, en de stad.

De stad was somber, immens en leêg, maar Lucius, gevoelig voor indrukken, onderging de betoovering van dit Verleden. Want Memfis was het eeuwenoude Verleden. Deze stad had eenmaal zeshonderd-duizend inwoners geteld. Zij telde er nu wellicht enkele duizenden: de ijle voorbijgangers verloren zich door de wijde straten. Aan de open gekierde, menie-roode luiken van grauwe, groote, vervallen huizen, piepte een vrouwegezicht soms uit.

Goden, welke afmetingen! Welke lijnen, welke ruimten van pleinen, verlaten, welke hemelhooge pylonenrijen...! Het Serapeum daar ginds, aan het eindelooze einde eener allee van zeshonderd sfinxen, zes rijen van honderd sfinxen, de altijd zwijgende Wijsheden, de leeuwevrouwen, die waren de wijsheid van Neith! Welke kolossen van beelden, uit één steen gehouwen, en torenende naar den hemel, met de pschent-kronen der diadeemen! En overal de stilte, de doodschheid, en onder de voeten der Libysche dragers het stof der eeuwen, dat stui-

velde omhoog, in dichte wolk bij dichte wolk!

Kaleb reed voor, langs de sfinxen van de allee. Zij rijden zich, de wijze leeuwinnen met starre vrouwegezichten, als de eeuwige behoedsters van het Geheim. Sommigen, in de zandigheid van den grond, verzonken reeds, verdwenen met de uitgestrekte voorpooten. Anderen helden schuin, omver gedrukt door der eeuwen drang. Hier waren de Farao's zelve in heilige optochten langs gegaan! Hier was Mozes langs getreden en Hermes Trismegistus; hier had de droomenverklarer Jozef gedwaald; hier was eindelijk Cambyzes met zijn Perzische horden heiligschennend langs heen getrokken! Dit was Memfis, drie malen heilig Memfis, en reeds eeuwen geleden geschonden, en nu dood, en verzinkende in de verslindende zanden van de woestijnen, die naderden van het Westen, daar ginds! De stad zoû in de zanden verzinken! Dit Verleden zoû terug zinken in den schoot van de aarde!

Plotseling omhuiverde Lucius de heilige vrees voor Wat Is Geweest. En kwam hem klein voor zijn eigen leven en leed...

Zij naderden het heiligdom. Het rees als een immense schaduw. En uit alle deuren zwermden dienpriesters van Serapis, lagere priesters en deurwachters - omdat zij de vreemdelingen zagen. Zij rijden zich voor de ingang en wachtten af.

Kaleb zeide:

- Dit zijn voorname, Latijnsche, vorstelijke heeren, neven van den goddelijken keizer van Rome, Tiberius,

gezegend zijn naam. Zij wenschen den heiligen Stier te zien...

- Apis, zeide de oudste priester.

- Hij, die Osiris is, in den gewijden vorm des Stiers, herhaalden andere priesters, en weêr anderen orakelden:

- En die den Ploeg heeft getrokken door de velden van heilig Egypte, toen hij met de andere goden zich vermomde in gedaanten van dieren...

- Voor het oog van Jupiter-Ammon, die wilde heerschen alleen...

- De zelfde, zeide Kaleb, en slingerde zich van zijn kemel.

De priesters stelden zich in optocht, terwijl de reizigers uitstegen en ook Thrasyllus van zijn kemel gleed. En zij zongen de hymne van Apis, zoo als zij altijd waren gewend als er vreemdelingen kwamen kijken. Want in de doode, immense stad van Memfis, nauwelijks bewoond door enkele duizenden, die zich verloren in de ruimten der oude, mystieke hoofdplaats van oud, heilig Aegyptus, werd de Apis-dienst eigenlijk alleen nog in eere gehouden, omdat alle reizigers den goddelijken stier kwamen zien. Der reizigers fooi aan de priesters was de voornaamste inkomste van hun broederschap. De tempel verviel; de immense pylonen schenen te wankelen, de reusachtige architraven helden voorover; de kolossen vervormeloosden door de regens en braken af, of het de eeuwen zelve waren, die hen verminkten; de sfinxen, in het zand, verzonken. Maar toch werd

de dienst van den Stier Apis in eere gehouden, om de vreemdelingen en de fooi.

Een jonge priester, die wat Latijn sprak, werd den reizigers toegevoegd en hij voegde zich aan Lucius' zijde, eerbiedig.

- Het is jammer, zeide de jonge priester - hij glimlachte en zeide het vroolijk - dat Serapis u niet een maand eerder in Memfis heeft gevoerd. Want dan hadt gij, edele heer, bijgewoond den dood van Apis, en zijne herleving.

- Hoe zijn die dan? vroeg Lucius.

- De incarnatie des gods in den gewijden stier, verklaarde de jonge, aardige, glimlachende priester: heeft een duur van een kwart eeuw. Na vijf-en-twintig jaren in den stier te zijn ge-incarneerd, verdwijnt de god uit den stier en de stier wordt ten doode gewijd. De priesters verdrinken hem in statie in den Nijl en balsemen zijn heilig lijk en vieren zijn uitvaart met bizondere plechtigheden... Hoe jammer, heer, dat gij te laat zijt! Na de uitvaart, zoeken zij den jongen Apis, zoeken zij hem door heel heilig Aegyptus. Zij vinden hem meestal dadelijk, want de godheid incarneert zich dadelijk weêr in een nieuw geboren stier, en zoo zij dit nalaat, is het een onheil, zóo groot, dat de rouw in het land algemeen is, en voorspelt deze ramp hongersnood en vreeslijke plagen.

Maar Serapis-Osiris bemint zijn Egypte en slechts zelden talmt hij met die nieuwe incarnatie. Wij mochten dit maal, na den uitvaart van Apis, dadelijk vieren zijn gezegende invaart....

- En waar werd Apis gevonden? vroeg Lucius.

- Op de hoeve mijns vaders, die landbouwer is, antwoordde de aardige, jonge priester en hij glimlachte guitig. Ik ben een landbouwerszoon en toen Apis in onze stallen geboren werd, wijdde mijn vader mij aan Osiris, opdat ik den god zoû verzorgen. Ik ben met hem hier heen gekomen. Ik ben hier nauwlijks een maand; met Apis ben ik meê gekomen.

En hij glimlachte, blijde, jong en gelukkig; hij had nog den brand van de zon over zijn donzige wangen, en zijn armen en handen waren stevig als van een jeugdigen boer en een herder.

De zingende priesters schaarden zich voor een SÊCOS, vierkant grasperk tusschen zuilen.

- Edele heeren, zei de aardige priester: dit is de SÊCOS van de Moeder van Apis, en wij zullen u haar vertoonen....

- Zij komt dus ook al van de hoeve uws vaders? vroeg oom Catullus.

- Zeer zeker, heer, antwoordde de guitige priester.

- Dat sprak ook als een boek, verklaarde oom Catullus.

De jeugdige priester opende de poort der SÊCOS. Aan het einde was de heilige stal, als een wijde tempelruimte. De priester verdween in de schaduw.

En toen hij te voorschijn trad, geleiddehij, alleen met den druk van zijn hand aan haar sneeuwblanke flank, een schoone glanzende koe.

Hij geleidde haar voor de vreemdelingen. Zij glom, verzorgd en gevoed. Zij had stille oogen van blauwachtig goud, lief, groot, zacht en vrouwelijk, de oogen van Hera zelve. Hare hoornen waren verguld en hare hoeven waren rood geschilderd.

De aardige priester geleidde haar voor de vreemdelingen, en hij was blijde en gelukkig, omdat Apis' moeder zoo mooi was.

- Is zij niet mooi? vroeg hij trotsch.

De vreemdelingen, glimlachend, erkenden, dat zij héel mooi was, en de priester, eerbiedig gemeenzaam, streelde hare sneeuwblanke flank, en wees, dat zij één zwarte poot had. Toen kuste hij haar, lief en eerbiedig, op hare vochtige snuit en geleidde haar weêr naar den tempelstal, met den druk van zijne hand. Zij ging, statig, als bewust van hare hooge, heilige waardigheid, die alleen was om de vreemdelingen en om hunne fooi.

De priester, glimlachend, kwam terug, en de andere priesters zongen de hymne.

En om des priesters aardige manier, meende Lucius te merken, dat hij betalen moest.

Hij wenkte Kaleb, en er was onderlinge, glimlachende, guitige onderhandeling tusschen Kaleb en den aardigen priester. Want Kaleb poogde altijd de fooien, die hij uitdeelde in Lucius' naam, iets minder mild te betalen, dan hij op de lange papyrusrol zijner rekening schreef - en meestal slaagde hij wel.

Maar de aardige priester was zoo wel guitig, als heel slim en beleefd en de onderhandeling, fluiste-

rend geheimzinnig en grappig, duurde.... Zoo dat Lucius, ongeduldig, toch glimlachend, zeide:

- En mogen wij nu den Apis zelven zien?

Zoo dat Kaleb, ontevreden, betaalde. Maar de aardige priester bleef altijd aardig, en de andere priesters zongen, terwijl zij de vreemdelingen voort leiden naar den SÊCOS van Apis zelven.

Dit heiligdom was nog wijder en indrukwekkender dan dat van de blanke stiermoeder. Er was een plein voor met obelisken, en tusschen twee sfinxen ging de aardige priester binnen. Maar de zuilen, de obelisken, de sfinxen schenen te wankelen, te hellen, te barsten van oudheid.

De priesters zongen de hymne en plots.... als een wervelwind draafde een jeugdige stier uit den tempelstal naar voren over het grasperk. Het was de Apis en de priesters hieven de handen en baden zingende aan.

Maar was zijne moeder statig en hare waardigheid bewust geweest, Apis zelve droeg zijne goddelijkheid met de onbesuisdheid zijner woeste jeugd. Hij rende over het grasperk, blij den stal ontkomen te zijn, en de aardige priester, lachende, rende hem achterna. Maar hij kon hem niet grijpen bij zijn goudenen halsband, en buiten adem, zeide het priestertje, trotsch:

- Is hij niet mooi en dartel? Is hij niet allerliefst, onze Apis?

Hij was mooi en dartel en allerliefst, de vreemdelingen gaven het toe. Hij was een prachtig stier-

kalf; glanzende zwart als git zijn huid, was hij geteekend, volgens de heilige aanwijzing zonder welke de incarnatie niet is: een witte maan, als een sneeuwig kruintje, sikkelde tusschen zijn vergulde hoornen, en twee andere witte kruintjes kruivelden hem ter zijden boven de voorpooten. Zijn oogen brandden als karbonkelen, waar achter een licht zoû ontstoken zijn en onder zijn kroezig voorhoofd keek hij bijna met een menschelijken blik. Zijn nek plooide al zwaar en forsch, zijn borst was breed en zijn staart zwiepte als een geesel. Zijn hoeven waren menie-rood. En hij draafde over zijn perk in het rond en hij stiet met zijn hoornen de graszoden uit en hij krabde met de roode hoeven. Nu naderde hem lachend de aardige priester en greep hem, eerbiedig en toch vast, aan den gouden halsband, en praatte tegen hem en lachte, en de Apis schudde en de priester lachte, en nu lachten alle de priesters en de vreemdelingen lachten en Kaleb schaterde, en oom Catullus hield zijn buik vast. Ja, Lucius moest lachen en Thrasyllus moest lachen; ze lachten allemaal om den Apis, omdat hij zoo een allerliefst aardig, mooi dartel stierkalf was, net een vroolijke jongen, met zijn menschelijke oogen, die je aanzagen ondeugend en loerend en schalks.... tot hij zich ten éenen male los rukte van zijn priestertje en draafde, draafde als een wervelwind, dat de kluiten aarde stuivelden in het rond.

- Hij is zóo mooi en dartel! zei het priestertje, naïf blij en gelukkig, toen hij hijgende terug kwam

na het stiertje weêr te hebben in het heiligdom opgesloten. Maar hij is wild, hij is heél wild: meestal laten wij hem alleen zien door de ramen van zijn SÊCOS, maar als er zoo heel aanzienlijke vreemdelingen hem komen kijken, dan laten we hem wel eens draven.... Ja, dan mag hij wel eens draven! En zelve vindt hij het ook een pleizier, eens voor de vreemdelingen te draven....

En toen naderde het aardige priestertje Kaleb, die nog altijd schàterde, omdat de Apis zoo een alleraardigst stiertje was!

En was er een langdurige onderhandeling, geheimzinnig, grappig en toch gewichtig....

Want Kaleb was bejoegd, maar ook het priestertje wist wat het kostte, den Apis zoo aardig draven te doen voor de heel aanzienlijke vreemdelingen.

XVI.

Buiten de stad, in een hoeve, bij een kanaal, onder een groep palmenboomen, werd op landelijke wijze het maal genomen, waarvoor Kaleb had gezorgd. Er waren geen fijne gerechten, er waren geen inktdikke, topaaskleurige wijnen, maar er was eierenstruif en CESTREUS-visch; de zeevisch, die in sommige maanden den Nijl opzwemt, welke visch in de olie der CICI-vrucht gebakken wel een volksgerecht is, maar toch smakelijk voor reizigers, die honger hebben, en in het gras middagmalen. Er was schuimend bier en hydromel of honigwater en

verwende oom Catullus vond het eenvoudige maal toch niet verwerpelijk, en meende, dat zulk een idylle wel eens de maag ten goede kwam.

Lucius wees Kaleb aan met hen samen te middagmalen en Kaleb, om zoo veel eer, maakte verontschuldigingen en salamaleks, maar hurkte neêr, en kruiste de beenen onder elkander en at met smaak, en lachte nog na om het aardige Apisje, dat voor de vreemdelingen, zoo zij rijkelijk betaalden, rond draafde door zijn SÊCOS. De reizigers zouden onder de palmen rusten en de middaghitte voorbij doen gaan, voor zij zich ter pyramiden op zouden maken. Want Kaleb had de draagstoelen terug naar de thalamegus gezonden, en had nu in de hoeve vier goede kameelen gehuurd, twee zelfs met gemakkelijke zadels van bonte zakken tapijtwerk, voor de twee vorstelijke heeren.

De landlieden van de hoeve, boer en boerin, blijde om het geld aanbrengende bezoek, spanden zeilen uit, waar onder de reizigers den middagslaap konden genieten, spreidden matten en oom Catullus vroeg een vliegensluier, dien hij zich plooide over het hoofd. En terwijl hij weldra sliep, en ook Kaleb de oogen sloot, zag Lucius, Thrasyllus aan zijn zijde, naar de onwaarschijnlijke, goddelijk meetkunstige lijnen, daar ginds: de ijle driehoeken tegen den middaggouden hemel.

- De bazis is vierkant, zeide Thrasyllus; en de top is vierkant, maar schijnt een punt...

- Zij zijn mij geheimzinnige, vreemde reusach-

tigheden, zeide Lucius; wat zijn zij eigenlijk?

- Wij weten niet alles... antwoordde Thrasyllus. Sommige pyramiden waren sepulkers van koningen en heilige dieren. Dat zijn de pyramiden van Cheops of Choufon, van Chefren, van Mencheres, en binnen die pyramiden zullen wij de Koningskamers zien. Zij werden opgericht twintig, dertig eeuwen misschien geleden. Herodotos vermeldt, dat aan de pyramide van Cheops, de grootste, dáar, dertig jaren gebouwd is met honderdduizend slaven, die iedere drie maanden werden verwisseld. De naam komt van PYR, vuur, omdat als een vlam de pyramide eindt in een punt. Maar zeer zeker dienden niet alle pyramiden voor graven. Velen dienden voor voorraadschuren in de lange, op een volgende jaren van hongersnood; anderen waren dijken tegen de zanden van de woestijn, die aanwaaiden naar Memfis en de stad dreigen te bedekken, in een verloop van eeuwen. Vele pyramiden verzonken reeds in de zanden...

- Wat zijn die vervallen paleizen daar ginds, zeide Lucius: hij wees naar verbrokkelde pylonenrijen en zuilen, waarover barstende architraven: indrukwekkende ruïnes, die aan den zoom van de stad op een heuvel verrezen en, als het ware, neêr tuimelden naar den Nijl...

- De oude paleizen der Farao's, zeide Thrasyllus. Zij waren tien in getal. De Joodsche droomuitlegger Jozef was een machtig landvoogd onder één van hen; Mozes, die Hermes Trismegistus kende en van hem leerde de occulte wijsheid, àlle wijsheid, die

kan geweten worden, werd gered, als zuigeling, door de dochter van een Farao, waar hij in een biezen korf door zijne zuster werd te vondeling gelegd ter plaatse waar de prinses gewoon was te baden; zij was de dochter van Amenofis III, die zijn volk door tien plagen zag getroffen, gezonden door den God der Joden, Jahve, over Egypte, omdat de Farao niet duldde, dat zij het land verlieten. Deze Farao verdronk in de Roode Zee en was de vader van Sesostris... In deze rollen heb ik geschreven alles wat belangwekkend was, met de bizonderheden...

En Thrasyllus, blijde, dat Lucius' belang was opgewekt, bood hem de rollen.

Lucius las.

- Dat alles is hièr gebeurd, zei hij, ontdaan, geboeid; dat alles is... het Verleden! Het eeuwen-, eeuwen-oude Verleden... dat wèg is... dat verzonken is onder deze zanden... reeds duizende jaren geleden... Wat zijn wij klein, als wij het Verleden in blikken... en als wij in de eeuwen staren... de eeuwen, die diep, diep zijn weg gezonken...

- Mijn kind, zei de oude paedagoog; ik ben zoo dankbaar, dat je geest weêr vatbaar wordt voor zulke indrukken... Want de schoonheid van het Verleden is een troost voor het Heden, en de zieke ziel geneest in die schoonheid, wanneer zij begrijpt, dat haar eigen smart slechts een zandkorrel is van een woestijn, die opwaait, en alles bedekt...

Lucius antwoordde niet meer, geboeid om wat hij

las, van Jozef en Mozes, van Jahve en den Farao Amenofis, die de vader was geweest van Sesostris...

XVII.

De middaggouden lucht verbleekte; de verblindende topaaskleur der hemelen verzoette in een honigblondheid en de zanden van de woestijn strekten zich uit, wijd, ver, oneindig, tot den nog even schitterenden einderstreep, aan welken de zon was gezonken. Achter de groep van de reizigers - vier kameelen te midden van een groep drijvers en wachters, Arabieren en Libyers -, tusschen de donkerende palmen, schaduwde mastodontiesch de immense stad, Memfis, en de brokkelende koningspaleizen helden den heuvel af, tuimelden als naar den Nijl toe, hunne ruïnes spiegelend over het klare saffier van den vloed, waar de plassen rozigden en goudden tusschen het hooge riet en de op het water zich sluitende lotos. De laatste, gestorte zuilen lagen, rond en reuzig, neêr in het welige gras, tusschen een woekering van scharlakene klaprozen en bloedroode papavers. Geheimzinnig gebeeldhouwd met hiëroglyf, waren zij gevelde titanen van nòg rozig graniet, en drukten zij zwaar op den bodem, waarin zij verzonken. Zij waren van een weemoedige koninklijkheid, de immense, omver gevallene zuilen, die geschraagd hadden de gouden daken boven de macht der Farao's.

Kaleb, zwierig, bereed zijn kameel als hadde hij zijn Sabaëesche merrie bereden. Hij drukte den kemel

de hiel in de flank en het verschrikte beest ijlebeende en hinnikte en huilde en Kaleb schaterde er om van pleizier. De Libyers, reuzig en sterk, waren zwijgzaam; de Arabische drijvers schreeuwden en krijschten.

Veertig stadiën van Memfis af verhief zich als een heuvelende, breede dijk, waarop de pyramiden rezen. En Kaleb, die, als gids, ook het zijne wist, riep:

- Heer, twee van de pyramiden daar ginds, de grootste, behooren tot de zeven wereldwonderen! Zij zijn één stadium hoog en de lengte van hunne zijden is gelijk aan hunne hoogte.... Zij zijn de twee graven der Farao's, maar de kleinere pyramide, op de hoogere punt van den heuvel, en als u ziet, geheel van zwarten steen opgericht, is de kostbaarste pyramide geweest....

En hij draafde met zijn verschikt kemelebeest om de andere kameelen en riep:

- Meester Thrasyllus zal het niet tegen spreken, hoe geleerd hij ook is!

Trasyllus glimlachte en Kaleb, blijde dat hij mocht spreken, vervolgde:

- Die zwarte steen komt uit Zuid-Ethiopië, en is zoo zwaar als geen steen is, en zoo hard ook! Daarom kost de pyramide zoo duur. Maar zij werd ook opgericht door àl de minnaars van de koningin Kleopatra, en zij is het, die er begraven ligt!

- Kaleb, riep meester Thrasyllus; wat je van den zwarten steen vertelde, neem ik aan, maar Kleopatra,

die te Alexandrië stierf, werd niet te Memfis begraven....

- Kleopatra, Kleopatra, hield energiesch Kaleb vol, maar holde daarna op zijn rampzaligen kemel vooruit, omdat hij den priester-bewaker der pyramiden waarschuwen wilde, dat er vorstelijke heeren in aantocht waren.

- Kaleb vergist zich, zeide meester Thrasyllus; - de drie kameelen stapten bezadigd voort, tusschen de reuzige Libyers en krijschende Arabieren, terwijl Kaleb fantastiesch voort ijlde over de zanden; de zwarte pyramide, daar ginds, is waarlijk niet het graf van Kleopatra. De historie-schrijvers spreken van Doricha, een hetaere, die de beroemde Saffo, de dichteres en MELOGRAAF, vermeldt als de minnares van haar broeder Charaxus, die wijnhandelaar was te Lesbos en over en weêr reisde naar Naucratis voor zijne zaken. Deze Doricha, jong gestorven, zouden hare minnaars deze kostbare, zwarte tombe hebben gesticht....

De stoet was genaderd; de kemelen, op des drijvers bevel, hurkten neêr, de reizigers gleden af. En Kaleb kwam hen reeds te gemoet, glimlachend aan het hoofd van zes priester-bewakers, wier taak was het inwendige der pyramiden te onderhouden en de heiligdommen den vreemdelingen te toonen.

- Komen hier véel vreemdelingen? vroeg oom Catullus den oudsten priester.

- Er gaat in deze maand geen week voorbij, dat er geen vreemdelingen de heilige Pyramiden

komen bewonderen, zeide de oude priester. Gij zijt Latijnen, maar wij ontvangen ook het bezoek van Grieksche heeren, van Perzen, van Indiërs. Als de Nijl echter gedaald is tot zijn laagste peil, als de herfstwinden waaien, en de zanden stuivelen, komen er geen vreemdelingen meer.... Want uit de woestijn waait dan de Dood en de Verdelging, als de orkanen des Noodlots, die met een wade van zand eenmaal Memfis zullen bedekken. Zie deze enkele sfinxen, wier koppen alleen nog steken uit deze duinen.... Zij waren eenmaal honderden, en tusschen hare stilzwijgendheid strekte zich een laan naar de Pyramiden.... Maar het Noodlot verzwolg haar, de orkanen overstuivelden haar, de zandwade overdekte de wijsheid van Neith.... Eenmaal zal de wade geheel Egypte overdekken en geheel hare wijsheid omsluieren. Wat geweten werd, zal niet meer worden geweten. Dat zal de straf zijn der goden, voltrokken aan de onwaardige menschheid, die verzonken zal zijn in een nacht van onwetendheid en de beestelijkheid der lagere instinkten. Wentelen zullen de eeuwen!

Dienpriesters hadden met een enkelen druk van de hand een zware monoliethdeur doen draaien aan de grootste pyramide. Zij staken fakkels aan, en gingen voor door de SYRINX; een kronkelende galerij, beschilderd met reusachtige godenfiguren en hieroglyf. Het was vreemd, maar er woei als een wind, hoewel er geen andere uitgang was. Het was vreemd, maar er was als een suizing, eene zinging van

stemmen, hoewel de pyramide was onbewoond. Het was of er een zwerm van geesten rond wervelde als een hevige wind. De indruk was dadelijk, en toen de reizigers elkander aankeken, zagen zij in elkanders oogen, dat zij alle vier het zelfde dachten en Kaleb prevelde beschermende incantaties en kuste telkens zijne amuletten.

De priesters geleidden, terwijl de fakkelenvlammen woeien, woeien door den onverklaarbaren tocht, als of geesten rond zwapperden, de reizigers in een immense, vierkanten zaal; reuzige kolossen waren gebeeldhouwd in de wanden van steen, en hoewel de zaal leêg was, dreef er een geur rond als van aromaten, of de vroegere geuren hier waren blijven hangen voor eeuwig. En er waren twee vleêrmuizen, die fladderden op en dwarrelden rond in een kring.

- Dit is de Koningskamer van Cheops, zeide de oude priester. Eenmaal stond hier een sarkofaag van azuur graniet, die inhield het gebalsemd lijk van den grooten koning Cheops of Choufon, en de sarkofagen zijner broederen omringden de zijne. Hij mergelde zijn volk uit, met belastingen en zware werken, om zich zijn mauzoleum te stichten. Waar is hij nu? Waar is zijn gebalsemd lijk? Waar zijn azuren sarkofaag? Waar de sarkofagen zijner broeders, Chefrem en Schafra? Waar zijn zij, waar zijn zij? Als zandkorrelen zijn zij verstoven, verdwenen, de MOUMYA's der trotsche heerschers, overdekt met geurige was en omwonden met de nauw strakke banden, en verstoven, verdwenen zijn hun sarkofagen,

en eenmaal zullen overstoven en verdwenen zijn deze Pyramiden zelve, en weg gezonken in den schoot der aarde! Alles verdwijnt, alles is noodelooze trotschheid.... alleen uw wijsheid, o Neith, is noodig!

- Alleen uw wijsheid, o Neith, is noodig! herhaalden de priesters.

- En wij weten haar niet meer!

- Helaas, helaas, wij weten niet meer! herhaalden onverschillig, werktuigelijk de priesters, terwijl zij terug leidden de syrinx door, en hunne woorden verwaaiden in den vreemden, onverklaarbaren tocht, om de onzichtbare geesten, die zwapperden...

Maar buiten doofden de priesters de fakkelen niet, en geleidden zij de reizigers naar de kleine, zwarte pyramide. Zij drukten de monoliethdeur open en de oude priester ging voor. Er was een lange SYRINX en toen een zaal van effene, zwart gepolijste wanden, die nog blonken als spiegels van git, waarin vreemd de fakkelen weêrschijn spiegelden en opspookten de schaduwen der reizigers en priesters zelve....

- De pyramide van Kleopatra, fluisterde Kaleb tot Trasyllus.

- De pyramide van Doricha, verbeterde Trasyllus glimlachend.

Maar de oude priester schudde zacht het hoofd en zeide, met een zachte, verteederde stem:

- De pyramide van Rhodôpis.... Zij woonde in Naucratis, en was onvergelijkbaar schoon, en kuisch. Eens, toen zij baadde, vloog een adelaar binnen door het opene dak der badzaal, en de vogel pikte uit de

handen van haar dienares de sandaal, die deze juist haar meesteres wilde aansnoeren.

Lucius werd plotseling heel bleek.

Maar de priester vervolgde:

- De adelaar vloog naar Memfis, waar de koning recht hield in een der hoven van zijn paleis, en boven den koning liet de adelaar het schoeisel los, zoo dat het neêr viel in de plooien van des konings gewaad. De koning was zeer getroffen en bezag de sandaal, die zoo klein was als die van een kind en die toch was de sandaal eener vrouw. En hij beval zijn dienaren door geheel Egypte te zoeken aan welke vrouw zoo kleine sandaal wel paste. Zijn dienaren vonden hem toen Rhodôpis in Naucratis, en voerden haar voor den koning, en hij huwde haar, en toen zij stierf, na enkele maanden geluk, stichtte de koning haar, troosteloos, de zwàrte pyramide.... die de kostbaarste aller pyramiden is.... De geurige MOUMYA van Rhodôpis verdween.... Haar sarkofaag verdween.... Maar de sandaal, die de koning steeds vereerde, bleef door een wonder behouden. Zie haar hier.

En de priesters, met hunne fakkels, lichtten in het midden der gitzwarte zaal een kristallen schrijn bij, die stond op een tafel van zwart porfier. En in den kristallen schrijn lag een kleine sandaal, als van een kind, maar toch van een vrouw, van fijn rood leer met gouden versieringen, onwaarschijnlijk frisch schitterende arabesken.

- Het sandaaltje voor de vreemdelingen, mur-

melde glimlachende oom Catullus sceptiesch. Wij zullen het straks even goed betalen als wij het Apisje hebben gedaan, Kaleb.

- Maar het is toch wèl aardig, heer, fluisterde Kaleb glimlachend.

Maar Lucius beefde over zijn leden.

En hij zeide tot Thrasyllus.

- Dit is een voorteeken.... Ik wist niets van deze legende af.... Deze sandaal in dezen schrijn! Ik wil met den priester alleen zijn!

Aan het verzoek van zoo aanzienlijken, vorstelijken heer werd voldaan. Twee fakkels werden in ringen gestoken en de anderen verwijderden zich. Lucius bleef alleen met den ouden priester, bij den schrijn van Rhodôpis' sandaaltje. Toen, uit zijn borst, haalde Lucius Ilia's sandaal te voorschijn.

En hij zeide:

- Wijze priester, heilige vader.... Gij weet nog de wijsheid.... gij ziet zeker nog dóór in het Verleden.... Ik heb vertrouwen in u: gij zult mij zeggen, waar Ilia is, die ik verloren heb, en wie haar mij heeft ontroofd.... Zie, deze sandaal is alle spoor, die zij achter liet. Zeg mij het Verleden en ik zal u rijkelijk beloonen.

De priester nam de sandaal en drukte die tegen zijn hoofd, terwijl zijn andere hand trilde boven den kristallen schrijn.

- Moge Rhodôpis' geest mij verlichten, zeide de oude priester. Ik zie Ilia....

- Dood?

- Neen, levend.

- Alleen?

- Neen, met haar roover.

- Ziet gij haar roover?

- Ja.

- Beschrijf hem mij!

- Geef mij uw hand, hier boven Rhodôpis' sandaal.

Lucius reikte zijn hand aan den priester, boven den schrijn.

- Beschrijf hem mij? herhaalde Lucius.

En vóor zich, zag hij, in zijn gemartelden geest, het beeld van een zijner eigene matrozen, aan wien hij de laatste dagen dacht, die, toen, gedwaald had om de villa te Bajae.... een Cyprioot, dien hij eens, tusschen de oleanders, in gesprek met Ilia getroffen had, wat zij niet had kunnen verklaren....

Er was een stilte. Des priesters magere hand trilde hevig in Lucius' vasten greep. En eindelijk zeide de priester, de oogen dicht en steeds met de andere hand drukkende Ilia's sandaal tegen zijn voorhoofd:

- Ik zie hem, duidelijk, duidelijk.... Rhodôpis' geest verlicht mij! Ik zie den roover! Ik zie Ilia's roover!

- Is hij groot?

- Groot....

- Breed?

- Hij heeft breede schouders.... Een ruw gelaat, van een ruwe schoonheid, die vrouwen soms beminnen.... Die onwaardige vrouwen beminnen

boven adel van schoonheid, omdat zij de beestelijkheid beminnen boven de liefde.... Rhodôpis' kuische geest is over mij! Ik ziè den roover.

- Hoe is hij gekleed? Als een slaaf?
- Neen.
- Als een vrijgelatene?
- Neen.
- Als een vrije man?
- Ja.
- Als een patriciër? Een ridder?
- Neen.
- Als een soldaat?
- Neen.
- Als een zeeman?
- Neen.... Ja, hij is gekleed als een zeeman, geloof ik, heer. Maar ik zie hem niet meer, zei, openend de oogen, de priester. En meer zal IK u nooit kunnen zeggen.

Hij gaf Lucius de sandaal terug.

De andere priesters kwamen terug, namen de fakkels ter hand.

Bevende van toorn, ingehouden, trad Lucius uit de zwarte pyramide. Oom Catullus zat reeds op zijn kameel.

Ook Lucius besteeg den zijne. Het beeld van den Cyprioot stond thans duidelijk voor hem. Maar hij zeide niets; zijn lippen waren vast gedrukt op elkaâr, zijn voorhoofd fronste; zijn leed scheen in zijn hart door zijn gekrenkten trots als neêr gedrukt en overheerscht.

En terwijl Kaleb de vorstelijke fooi betaalde, als hij altijd deed, gleed Lucius den ouden priester een beurs in de hand, zwaar van gouden staters.

XVIII.

De korte schemering had gepurperd over de woestijn; de nacht gleed aan over de hemelwijdte; de starren begonnen te ontluiken. En Kaleb, die Lucius' ontroering meende te raden, om weêr noodlottige verklaringen, meende, dat vooral nieuwe indrukken gunstig zouden zijn, en zeide, na korte beraadslaging met oom Catullus en met Thrasyllus:

- Edele heer, voor de nacht gehéel is gezonken zoû ik u naar de Groote Neith willen voeren.... Zoo wel om het beeld zelve, als om den Joodschen profeet, een kluizenaar, die bij haar vertoeft in een grot....

Lucius knikte, dat het goed was. En in de nacht, die zonk, zat hij recht op het zadelkussen van zijn kameel en hief het hoofd op naar de starren. Had hij de waarheid geraden? Was de waarheid langzamerhand in hem ge-openbaard? Of hadden de Sibylle, Amfris, de orakels en de priesters door hem geraadpleegd, hem in der daad op den weg dier waarheid gevoerd? Hij wist het niet; om zoo vele al vage herinneringen, verwarde het zich in zijn zoekend, ontraadselend brein.... Maar wèl zag hij den Cyprioot, den matroos, Carus.... die immers kort.... voor Ilia verdwenen was.... verdwenen

was uit de bemanning van zijn quadrireem.... en die hij met Ilia eens samen had gevonden onder de oleanders....! Wat Ilia nooit had kunnen verklaren! Carus! Een matroos! Wel geen slaaf, maar een zijner minste ondergeschikten! Een Cypersche matroos, die hem ontroofd zoû hebben de vrouw, die de koningin in zijn huis was, die hij kleedde als een godin, die hij bezaaide met alles wat kostbaar was! Ontroofd zoû hebben - hoe kon het anders - met haar eigen wil, hare eigene, verdwaasde wil!

Had hij de waarheid geraden? Had zijn tastend brein eindelijk de waarheid geraden? Of hadden in der daad de priesters en de orakels, en Amfris en de Sybille hem tòch de waarheid ontdekt? Hij besloot tot het laatste. Zijn ziel was geneigd het bovennatuurlijke aan te nemen. En hij wist... hij wist, door de wijze wetenschap der priesters en der orakels.

Zij had hem kunnen verlaten, hém, voor zijn matroos! Hij hief zijn hoofd naar de starren. Zijn lippen drukten zich vast, zijn voorhoofd fronste. Maar nooit, besloot hij, zouden zijn lippen, tegen wie ook, zelfs niet tegen Thrasyllus, uitspreken het geheim van de waarheid, die de orakels hem hadden geopenbaard. Hij zoû zwijgen en zijn trots zoû zijn leed neêr drukken.

- Zie, heer, zeide schuchter Kaleb, maar steeds staarde Lucius als vóór zich, hoog op, naar de starren.

Lucius daalde zijn blik. En plotseling schrikte hij. Voor hem torende de Sfinx, in de nacht. In de

immense starrennacht, met de zanden rondom zilverglinsterende en een zee gelijk, - torende de immense Neith, de alles wetende Wijsheid. Zij was reusachtiger dan welke sfinx hij gezien had. Zij was reeds door de natuur zelve gevormd uit den immensen monolieth. Menschenhand had haar alleen voor menschenoog duidelijker vervormd. Tot de Sfinx. Zij was niet de gesluierde Isis van Saïs; zij was de ongesluierde, maar zwijgende, alles eeuwig geweten hebbende Wijsheid. Zij hief haar hoofd op tot de starren - als hij zelve gedaan had. Zij rustte: haar leeuwinnelichaam rustte en verzonk: hare voorpooten staken als muren vooruit. Hare godinneborsten ademden als in de nacht. Hare starre oogen staarden omhoog, en hare granieten sluier stond uit op haar leeuwinnelijf. Zij was in de starrennacht huiveringwekkend schoon.

De reizigers waren afgestapt. En Kaleb, uit zijn grot, voerde den Joodschen heremiet voor, die daar woonde, over de Sfinx.

- Ik geloof, dat hij gek is, heer, zeide, schuchter, Kaleb, een weinig angstig om Lucius' frons. Maar dat doet er niet toe.... of hij gek is. Hij is de Joodsche heremiet.... en alle aanzienlijke vreemdelingen hooren hem aan.... omdat hij vreemde dingen zegt....

- Hij ook al! stamelde Lucius.

In de gezonken nacht naderde hem de Joodsche heremiet. Hij was reusachtig, onwaarschijnlijk oud: zijn baard golfde hem tot het middel. Zijn grauwe

tabbaard sleepte over het zand. En hij riep uit, met een zware stem:

- Ik ben Tsafnath-Paeneach, 'hij, die de verborgenheden ontdekt!' Ik ben uit het geslacht van Jozef zelve, die huwde Asnath, dochter van Poti-Fera, priester van On! In mij was de wijsheid van Jozef, die de droomen verklaarde, en de wijsheid der priesters van On! Maar alle wijsheid in mij is gedoofd, - Jahve zij dank! - sedert ik Hèm heb aanschouwd!!

- Wien? vroeg Lucius, ontzet om de donderende stem van den Profeet.

-.... Het was een nacht van flonkerende sterren! riep de Profeet. Het was dertig jaren geleden! Ik woonde in mijn grot als nu! En ik wist alles, en Neith zag ik in het aangezicht en de oogen. Langs den weg, daar ginds, door de zanden.... kwamen zij aan! Zij kwamen, zij kwamen, zij naderden.... Op een van moêheid wankelen ezel zat een Vrouw. Een Grijsaard, zijn stok in de hand, leidde het strompelende dier.... Toen zag ik, dat de Vrouw tegen haar boezem gedrukt hield, in den plooi van haar mantel, een Kind. En de Vrouw geleek op Heva en geleek op Isis en het kind geleek op Habel en geleek op Horus. Vóor de immense Neith kon de ezel niet verder strompelen door de zanden van de woestijn.... En de Vrouw steeg af en door hare tranen heen lachte zij op het Kind. Maar de Grijsaard geleidde de Vrouw naar de immense Neith en hielp haar te klimmen in haar diepen schoot

van graniet. Daar rustte de Vrouw tegen den boezem van Neith en het Kind rustte tegen den boezem der Vrouw. En toen.... toen zag ik, Tsafnath-Paeneach, ik, die de verborgenheden ontdek, dat het kind, dat op Habel en Horus geleek, in de nacht, in den mantelplooi van de Vrouw, straalde! Het kind stráalde; een krans van stralen, een glorie van licht ontstraalde aan het Kind! De Moeder sliep, het stralende Kind sliep, de Grijsaard sliep.... en de immense Neith waakte, in de starrennacht over hun slaap! Toen wist ik, o Jahve, dat ik uw Zoon had gezien, en dit geluk was mijn laatste Wijsheid! Sedert weet ik niet meer, o Jahve dank! Sedert ontdek ik geen verborgenheden! Sedert doofde in mij de wetenschap van Jozef en die der priesters van On! Want Jahve's Zoon heb ik gezien, dáar, daar, in den schoot van Neith en sedert.... zie ik niets meer dan dàt vizioen! En ik zal sterven met, voor mijne dankbare oogen, het vizioen van het Kind, dat straalde!!!

Met zijn zware, donderende stem had de Profeet het gejuicht en Kaleb herhaalde, fluisterend, tot Lucius:

- Ziet ge wel, dat hij gek is, heer....

Maar Thrasyllus, ter andere zijde, fluisterde:

- Hij is niet gek, Lucius.... Hij is een ziener.... Hij heeft gezien.... Hij heeft misschien den nieuwen God gezien, van wie alle Sibyllen spraken....

- Welken nieuwen God? vroeg Lucius.

- Ik weet niet zijn naam, zei Thrasyllus.

Maar oom Catullus sprak:

- Beste neef, die reusachtige kerel maakt mij bang, hier in de nacht, in de woestijn, vóor dit vreeslijke beeld. Egypte geeft mij te veel indrukken. Ik voel mij, als een spons, vol met water, zoo vol gedrenkt met indrukken. Lucius, Egypte - je zal zien - zal mijn dood zijn. In afwachting bestijg ik mijn kemel.

En oom Catullus riep zijn wachten en drijvers en gebood, dat men zijn kameel neêr zoû doen hurken.

Maar Lucius naderde den Profeet, en trok hem ter zijde.

- Weet ge het Verleden? vroeg hij angstig.

- Het Verleden....? aarzelde de Joodsche ziener, en zijn oogen waren als blind.

- Ziet ge.... en kunt ge mij zeggen of.... wat ik denk, dat gebeurd is.... onbetwijfelbaar wàar is?

- Ik zie noch het Verleden, noch de Toekomst meer, sprak de ziener. Ik zie niets meer dan het Heden. En het Heden voor mij is niets anders dan.... het Stralende Kind, daar ginds!!

- Wie is Hij? vroeg Lucius.

- Ik weet niets, zoo hij niet Jahve's Zoon is! riep de ziener. Hij geleek op Habel, hij geleek op Horus.... Maar ik weet niets, zoo hij niet Jahve's Zoon is!

Thrasyllus naderde.

- Lucius, zeide hij. Gaan wij. De nacht valt en

de wachters waarschuwen voor wild gedierte en voor roovers.

- Laat Kaleb den Profeet een goudstuk geven, zei Lucius.

Kaleb bood den stater aan.

Maar des Profeten donderende lach deed hem deinzen achteruit.

- Goud! riep de Profeet en donderend lachte hij:

- Wat moet ik met het doode goud! Ik heb het lévende goud gezien: ik heb het Kind gezien en het straalde goud, als de zon zelve: het stràalde als de vurige doornenstruik! Wat moet ik met het doode goud!

- Hij is gek! Hij is gek! riep Kaleb. Hij wil geen goud!

En, verschrikt, gleed Kaleb den stater zich terug - maar in een andere beurs, waar hij zijn spaarpenningen zamelde - en holde naar zijn kameel, die al hurkte in het zand.

In de sterrenglinsteringen over de zee van zand togen de reizigers terug naar Memfis.

XIX.

Het was in een allervroegsten morgen en Lucius, alleen, liep aan de overzijde des strooms. Memfis' grauwe, mastodontische silhouet rozigde in het teedere krieken der zon.

Lucius dwaalde, alleen. Nu was de eenzaamheid hem lief, als de rust na een zware ziekte, vooral

ook omdat hij twijfelde aan zijn genezing. Hij twijfelde, hij twijfelde aan de zekerheid.

Wist hij de waarheid? Nu, na een slapelooze nacht, twijfelde hij en vroeg zich af: wist hij de waarheid? En zoo hij de waarheid wist, was hij dan werkelijk genezen, genezen in zijn zieke ziel, genezen van zijn leed?

Hij wist het niet; nu wist hij niets meer. Hij dwaalde langs den Nijl, nu, alleen, zonder te weten, zonder te weten. Een matheid was in zijn brein, als een nevel. Het leven ontwaakte in de landhoeven met blijmoedig landelijke bedrijvigheid. Onder molensteenen knarste het graan en de vrouwen, geknield, wreven met krachtige palmen het brooddeeg, dat naast haar de mannen reeds hadden gekneed met nervig dansenden voet. Lucius bleef bij hen staan kijken en zij lachten en hij lachte terug. De mannen dansten en de vrouwen wreven en zij lachten en waren gelukkig. Een ijverzucht op hun geluk prikkelde-op in den jongen Romein.

- Geef mij wat melk, vroeg hij aan een melkster, die een prachtige, sneeuwblanke koe de uiers molk.

De melkster, in het holle blad van eene cyamusplant, bood den vreemdeling de melk aan. Lucius wist niet, of hij haar geld zoû geven. Hij dronk en gaf den rieten beker terug.

- Dank, zeide hij, en zij lachte en melkte door.

Hij gaf geen geld en liep door. Wat was de wereld toch mooi en de morgen! Wat was rozig

dit eerste licht over den opzilverenden stroom! Hoe grauw en reuzig het Verleden daar ginds van die stervende, weg zinkende stad! Hoe bekoorlijk lieflijk en indrukwekkend grootsch waren alle vormen en tinten! Hoe schoon was de wereld! Zelfs de menschen, daar, die landbouwers, die herderinnen, die bakkers en bakkerinnen hadden een kalme, rustige, idyllische schoonheid, in hunne eenvoud en natuurlijkheid. Wat was de wereld goed en wat konden de menschen gelukkig zijn, zoo de goden niet de smart uitstortten in hunne harten!

De smart! Voelde hij smart? Of had reeds de gedachte alleen, dat Ilia zijn groote liefde onwaardig geweest was, hem genezen van de ziekte, die de smart is? Maar wàs hij genezen en wist hij....?

Hij naderde het gehucht Troia. En hij herinnerde zich gelezen te hebben in de aanteekeningen van Thrasyllus, dat Menelaos hier langs was getrokken met zijn schare van Trojaansche gevangenen, en edelmoedig hen vergund had zich hier te vestigen. Zij hadden hunne kolonie gesticht. Achter Troia verrees rotsig gebergte en zie, daar waren de antieke steengroeven, waaruit, eeuwen geleden de rotsblokken waren gehouwen, om de pyramiden te bouwen rotsblok op rotsblok, zonder cement. En met zijn voet warrelde Lucius door de vreemde versteeningen, die den grond daar bezaaiden als met keien, die den vorm hadden van lange linzen en peulschillen, en die men meende, dat de versteende overblijfselen waren van de malen der duizende

slaven, die aan de pyramiden hadden gewerkt.

Plotseling zag hij een vrouw. Zij rustte, zittende tegen de rotsen en staarde in de rozige lucht. Hij herkende zijne slavin, die met de schoone stem, de zangeres, de danseres, Kora.

Zij schrikte toen zij hem zag en rees op en boog diep, de handen gestrekt.

- Vergeef mij, heer, stamelde zij; dat ik zoo ver van de thalamegus gedwaald ben....

Hij stelde haar gerust: hij was de meester, die vrijheid gunde aan zijn slaven. En welwillend vroeg hij:

- Waarom ben je zoo ver gedwaald?

- Ik dwaalde ver zonder te willen, heer. Mijn gedachten voerden mij!

- Waar dacht je aan....

- Ik dacht aan Kos, mijn vaderland, en of ik het wel ooit weêr zoû zien.

- Het is het vaderland van Apelles, den schilder, en van Epicharmes, den dichter-wijsgeer en uitvinder van de komedie. Het is een land van schoonheid en kunst, niet waar, Kora....

- Het is lieflijk als een tuin, heer. Er zijn de tempels van Eskulapos en Afrodite. Ik werd er geboren in de slavinnenkweekerij. Ik had er een lieve jeugd. Er was een groote tuin en ik speelde er.... Vergeef mij, heer....

- Ga door.

- Ik werd er gekweekt en verzorgd. Ik werd gebaad en zorgvuldig gebalsemd en gemasseerd.

Dat deden ons de negerinnen. Ik werd er al heel jong geleerd te dansen. Daarom ben ik lenig, heer, en hoop ik, dat ik goed dans. Maar ik beminde ook de muziek; ik zong. Er waren meesters, die ons leerden zingen en harp spelen, en meesteressen, die ons leerden dansen. Druope, de eigenaarster der kweekerij, was streng, maar zij was niet onvriendelijk. Mijn ouders waren haar slaven ook. Mijn vader was een hardlooper en mijn moeder was ook danseres geweest. Er waren weddingschappen als mijn vader hard liep en maar zelden won hij de prijs niet, voor onze meesteres. Ze deed hem wel geeselen, als hij de prijs niet won, maar niet hard, om zijn kostbare lichaam niet te verderven. Druope was een goede meesteres voor ons, want mijn moeder danste niet meer nadat zij haar voet eenmaal verzwikt had, en Druope was toch vriendelijk en zacht voor hare slavin. Maar toen ik zingen en dansen kon, heer, verkocht Druope mij voor heel veel geld aan een slavenhandelaar, die naar Rome ging, met vele slaven en slavinnen. Ik omhelsde Druope en mijne ouders, en ging met den handelaar. Hij was ook niet hard tegen mij, omdat ik een kostbare slavin was, heer; hij was niet hard tegen zijn slaven en slavinnen; hij verzorgde ze als kostbare koopwaar. Thrasyllus, heer, kocht mij op de slavenmarkt te Rome voor u en ik was trotsch, dat hij een hooge som voor mij betaalde na mijn proeflied te hebben gehoord en mijn proefdans te hebben gezien. En

nu.... nu ben ik gelukkig, heer, aan een meester als u toe te behooren.... Maar toch gaan dikwijls mijn gedachten uit naar Kos, naar de kweekerij, naar mijn ouders, naar mijn mede-slavinnen aldaar, en naar Druope.... Vergeef mij, heer.

- En zoû je terug willen naar Kos, Kora....

- Heer, het vaderland blijft ons dierbaar.... Maar ik behoor u, en waar gij zijt, zal ik zijn.

- En zal je daar ook gelukkig zijn, ver van Kos, Kora?

- Ik zal gelukkig zijn waar gij gelukkig zijt, heer, en ongelukkig, waar gij ongelukkig zijt....

Lucius zag haar aan. Hij telde hare woorden niet meer dan als hoffelijke wellevendheid eener wel opgevoede slavin, die uit een beroemde kweekerij kwam, en die hij duur had betaald, om hare fijne schoonheid en hare talenten. Maar toch deed de klank van Kora's stem hem weldadig aan en hij zeide, als de genadige meester, zacht glimlachend:

- Je weet te zeggen het woord, dat wèl klinkt, zoo als je zuiver zingt en zuiver speelt....

Zij antwoordde niet meer, boog het hoofd, voelde, dat hij haar woord niet meer telde dan als het wèl klinkende woord.

- Ik ga, met uw verlof, heer, terug, naar de thalamegus? vroeg zij.

- Ja, zeide hij; ga....

Zij groette eerbiedig en sierlijk en ging.... Hij volgde haar op een afstand. Zij ging langs het hooge riet van de rivier. Zij was zeer bevallig en fijn als

de zacht gekleurde beelden, die kwamen van Tanagra. Hare gebloemde mousseline peplos plooide weekelijk om hare gracelijke vormen, in vele dunne vouwen, die waaierden open en dicht. Hare bloote armen waren heel rank. Heur blauwig zwart haar was toch fijn en ving gouden glanzen. Nu zij een bloeiende rietpluim afplukte, stond zij tusschen de halmen als een nymf.

En Lucius glimlachte, omdat zij zoo heel bevallig was, zoo teeder gracelijk, omdat zij zoo héel mooi zong en harp speelde, en omdat zij zulke wellevende woorden zeide, en zoo bekoorlijk had gesproken van haar vaderland, Kos, waar zij geboren was in de slavenkweekerij van Druope....

XX.

Onder de zonnezeilen van den thalamegus lag oom Catullus, en hij vroeg Kora bij hem te komen zitten, en zeide:

- Zing en speel mij wat vroolijke liederen, Kora.... Wees vriendelijk tegen mij al ben ik je meester niet. Want ik verveel mij, hier, op dezen Nijl-boot, te Memfis. Ik verveel mij sedert Lucius gegaan is naar het Orakel van Ammon, door de barre woestijn! Wat een idee, wat een dol idee! Vijf dagen zijn ze al weg, morgen vermoedelijk komen zij aan.... Ik verveel mij, Kora, ik verveel mij gruwelijk.... Egypte.... zal mijn dood zijn....! Eerst word ik met nieuwe indrukken verzadigd als

een spons met water en dan laat Lucius mij over aan een grenzelooze verveling. Hij is een egoïst: hij denkt nóoit aan zijn ouden oom.... Kora, wees mij beminnelijk en zing en speel mij vroolijke liederen, niet waar.

Zoo klaagde oom Catullus. Want in der daad was Lucius, met Kaleb, Thrasyllus en Tarrar, wachten en drijvers, gegaan door de woestijn naar het Orakel van Ammon, en oom Catullus was achter gebleven op de thalamegus, onder den zorg van den onderintendant Rufus, met al de andere slaven en slavinnen....

Van Memfis ging door de woestijn een weg naar de oaze, waar het Orakel van Ammon was. Het was door de zanden een afbakening met granieten stijlen, als kleine obelisken, meer niet. Het was meer eene wegwijzing dan een weg. De zomerzon gloeide onverbiddelijk over de brandende zanden, die gewaaid lagen tegen het rotsig gebergte, aan welks zuidzijde de weg was aangelegd.

De karavaan ging reeds vijf dagen door de zanden. Lucius, op een olifant, rustte in een ruimen, vierkanten draagstoel, met donkerende, blauwe en gele gordijnen en had gewild, dat ook Thrasyllus aan zijn zijde zoû zitten. Kaleb, omwikkeld in witte mousselinen, die alleen zijn flonkerende oogen en blinkende tanden vrij lieten, zat op een krachtigen dromedaris, tusschen de beide bulten van het beest, op lederen kussens, onder een grooten parasol, die bevestigd aan zijn zadeltoestel, slechts nu en dan

zacht wiegelde heen en weêr. Olifant en dromedaris waren omgeven met lange vliegenetten, waaraan bengelende, bonte franjes. Tarrar ook in bonte lijnwaden omhuld, hurkte als een aapje op een kameel en braveerde de zon van zijn land, den gloor van de woestijn van zijn Libyë. De wachters en drijvers bereden muilezelen en kleine paarden torsten de bagage der reizigers, hunne tenten, hunne proviziën, hunne nog gezwollene waterzakken.

Vijf dagen reeds ging de eentonige reis door de zanden. Met den dageraad begaf de karavaan zich op weg, des middags werd halte gehouden onder de tenten; des avonds toog de stoet verder; tot weêr de nacht en de vermoeidheid de reizigers noopten tot rust. Het was als een gaan zonder einde. Het werd of het doel nooit zoû worden bereikt. Het was de eentonige afwisseling van de goudglinsterende zanden onder onverzoenlijke luchten van zonnebrand, met de doovende zanden onder de eindelooze luchten van nachteblauw. Het was de eentonige afwisseling van de rozige zonsopgangen met de oranje zonsondergangen. Het was de eentonige afwisseling van het ontluiken, het stralende bloeien en het doffere verwelken der steren. Soms woei de zuidewind op, en woei hij, woei hij voor uren. Door de zandhoozen, moeizaam, ging voort de karavaan, zwijgzaam. Soms was de wegwijzing der stijlen als verdwenen: de obelisk-achtige palen helden schuin, in de zanden verzonken. Een weemoedigheid daalde neêr, over beesten en menschen beiden.

Het middagmaal, onder een tent, deelde Lucius met Thrasyllus, Kaleb en Tarrar. Het was, onveranderlijk, geroosterd schapevleesch, dadels, en een zelfde hoeveelheid water, waarin een scheut palmenwijn. Het was vreemd, maar Lucius was bijna vroolijk en beweerde, dat oom Catullus gelijk had gehad maar niet meê te gaan naar de Oazis van Ammon, daar zulke middagmalen hem een zware beproeving zouden geweest zijn. En eveneens was het vreemd, dat Kaleb, de anders altijd vroolijke, opgeruimde Kaleb, weemoedig en triestig werd. Hij riep ten minste uit, nu Lucius schertste:

- Ik bewonder mijn heer, dat hij blijmoedig is in deze door de goden vergetene zanden van Libyë! Mij drukken ze ten minste neêr op de borst, ach heer, als of ik reeds onder ze weg zonk, als de obelisken en sfinxen zinken! Ach, edele heer, vorstelijke heer, wat een wanhoopsidee dan ook van uw vorstelijk brein om dezen afschuwelijken tocht te willen ondernemen, om te willen gaan naar het Orakel van Ammon! Dat geheel vervallen en verlaten is! Waar sedert twee eeuwen misschien geen vorstelijke heeren ooit meer henen trokken! Ach heer, ach heer, als maar deze gruwelijke tocht goed afloopt! Nog klagen de drijvers en wachten niet; nog is er water in de zakken voor menschen en beesten; nog hebben wij geen ander avontuur beleefd, dan de verschijning van éen leeuw, die zich fier verhief op een rotspunt, maar vluchtte, toen hij mijn burnous aan zag fladderen, terwijl

onze jagers hem trachtten te schieten met vergiftige pijl, maar ach, heer, als meerdere leeuwen verschijnen zullen, of woestijnroovers plots zullen dagen of als de verschrikkelijke spoken zullen opdoemen: de sfinxen met menschenhoofden en de reuzen met dierenkoppen, waar de woestijn, naar men zegt, vol van is, of als wij ontmoeten de reuzenslang, wie een woud groeit op den rug, en die nestelt onder de aarde en dwàrs door de platte aardeschijf zijn vreeslijk lijf henen boort, als hij honger heeft, en die dorpen en steden in slokt... ach heer, dan betwijfel ik of mijn fladderende burnous en de bogen en pijlen onzer jagers en wachten ons redden zullen, helaas! Ach heer, ach genadige, vorstelijke heer, zal ik òoit Saba terug zien, mijn lief, door de goden gezegend land!

Zoo klaagde Kaleb, maar Lucius zeide:

- Tarrar ziet zijn land wel terug, niet waar, Tarrar?

- Ja heer, zeide het slaafje; maar ik ben van de zeekust, niet van de woestijn, en ik was in mijn land niet gelukkig en kreeg geen eten van mijne ouders en het land is ook niet mooi, als Saba is, en ik blijf maar liever bij u, in Rome, want dat is toch het mooiste land van de wereld, in uw huis, dat het mooiste huis is van de wereld...

Na de middagrust ging weêr de tocht voort en langzaam zonk de zon: de hemel was als een gloeiend koperen dom, die doofde en koelde en de starren ontloken en over de rotskammen, die kar-

telden langs den weg, verschenen de vluchtige schimmen van wild gedierte: ontzettend brullen verklonk in de nacht, tot angst van Kaleb, die zeide, dat hij voor leeuwen en hyena's niet bang was, maar wel voor de reuzen en de wereldslang en de spoken van de woestijn, die de reizigers lokten naar de tooversteden, die niets zijn dan hersenschim, begoocheling en verderf. En alle de drijvers en wachters, stoere Libyërs en Arabieren, waren als hij en zeiden, dat zij de tastbare leeuwen niet vreesden en ze wel jagen zouden, als het moest, maar dat zij vreesden, in de woestijn, de ontastbare leeuwen: àl wat spookt en opschimt in boos vizoen en waarmeê Tyfon de karavanen lokt in de Hel.

Dan werden groote vuren ontstoken, om de leeuwen en spoken verre te houden, en zij gloeiden in de nog gloeiende nacht en de drijvers en wachters dansten fantastische dansen rond om de vuren, en Kaleb, om zijn angst te vergeten, danste meê.

Maar Thrasyllus vertelde zijn meester van Alexander den Groote. Toen Alexander Alexandrië stichtte, was het Orakel van Ammon het allerberoemdste van Egypte en Kallisthenes en Plutarchos vertellen, dat de groote Macadoniër van Paraetonium, aan de kust, vertrok door de woestijn, om zich te begeven naar de Oazis. Hevige zuidewinden overvielen zijn reisstoet, maar hij gaf het niet op, hoewel zandhoozen hem bijna verzwolgen met zijn olifanten en kemelen. Plotseling echter vielen weldadige

stortregens neêr, door de goden gezonden, en de winden legden zich, de hoozen vielen. Twee kraaien wiekten ter zijde van den grooten Alexander en geleidden hem naar de Oazis....

In den vroegsten morgen, na weldadigen slaap, werd de tocht voort gezet, de eentonige tocht, de eindelooze tocht. Het was de voorlaatste dag, en toen halt werd gehouden, bleek het, dat de drijvers en wachters de waterzakken hadden open gesneden en zich zat aan het water hadden gedronken. Kaleb werd razend, en trok reeds zijn dolk en wilde zich op de Libyërs en Arabieren werpen, maar ook deze trokken hun dolken en allen krijschten en schreeuwden en gilden. Toen trad Lucius tusschen beide en hij stilde hen allen, gaf hun geld en zij wierpen zich op de knieën en snikten en vroegen vergiffenis, omdat zij het water hadden op gedronken, maar zij hadden zulk een dorst gehad en beschuldigden Kaleb, dat hij met het rantsoen te spaarzaam was. En Kaleb verdedigde zich en zeide, dat in de woestijn men spaarzaam moest zijn en niet ten eenen male alles opzwelgen, zonder te denken aan den dag van morgen, aan de beesten en aan den vorstelijken heer, die nu geen droppel water meer had. Maar de vorstelijke heer, van zijn eigen olifant, liet ontladen een zwaren korf vol citroenen, en hij gaf ieder van de drijvers en wachters een enkele citroen, en zeide hun, dat zij nu met deze citroen te zuigen het uit moesten houden tot de Oazis zoû zijn bereikt. En zij kusten zijne handen en kropen voor hem en

streelden zijne beenen en zij noemden hem Osiris en Serapis en Ammon-Râ en den weldoener van hun leven.

Menschen en beesten waren uitgeput, maar bijna werd geen nachtrust gehouden en niemand sliep en allen wilden voort, steeds voort, in de laatste opzweeping der energieën.

Was het, na de slapelooze nacht, om die uitputting en laatste opzweeping, een luchtverheveling, een hersenschim, zinsbegoocheling, een fata-morgana...? Zie, in de eerste rozigheden der dageraad, weêrgeglansd van het Oosten toe naar het Westen, verrees, in het Westen, als een droom.... Een vage droom van vage vormen: het vage paradijsvizoen van nauwlijks omlijnde, rozeachtig getinte boomen, slanke schimme-stammen en in rozig licht verdoezelde palmkruinen.... Toen de rechte lijnen, niet meer dan een azurige schaduw, van muren, van daken, terrassen, tinnen....

Was het een vizioen, was het een droom....? Neen, het was de werkelijkheid en Kaleb, opjuichende, wees:

- Ammon-Râ! Ammon-Râ!

- Ammon-Râ! Ammon-Râ!! herhaalden, wild krijschend en als krankzinnigen juichend, de drijvers en wachters, want de oaze kleurde op, de boomen verduidelijkten; het heiligdom, groot als een stad, breidde reeds indrukwekkend zijn muren....

En de beesten snuifden en hinnikten, de olifanten reikten de snuiten, de kemelen strekten de

pooten, de menschen rekten de halzen en ademdenop geuren van groen en frischheid van stroomende bronnen, en de bewoners van de oaze, arme inboorlingen, in dienst van de priesters des heiligdoms, stortten uit hunne hutten de karavaan te gemoet en knielden aan den weg, biedende de open gespleten kokosnoten, sappige oranje en scharlaken vruchten, vreemd van vormen en malsch van vleesch, en de aarden schalen vol van het klare water, doorschijnend als vloeiend kristal.

XXI.

Er was een dicht palmenwoud, waardoor de reizigers zich begaven naar den tempel van Ammon-Râ, wiens muren zich uitbreidden, een stad gelijk.

- Zie, heer, zeide Kaleb, die voor ging en hij wees; deze zijn mannelijke palmboomen, en die fijnere, daar, zijn vrouwelijke en zij huwen met elkander, heer, en zij gevoelen liefde voor elkander; zij groeien naar elkander toe, zie heer, zoo als deze mannelijke en deze vrouwelijke palmboom en zij wuiven elkander toe en de mannelijke bevrucht de vrouwelijke boom, en alleen als zij elkander liefhebben, zijn de vruchten welig, en de honig en wijn er van aangenaam om te nuttigen.

- Het is zoo als Kaleb zegt, beaamde Tarrar; de palmboomen in mijn land huwen elkaâr en zijn ook de voortreffelijkste van de heele wereld....

- Zij huwen elkaâr ook in Saba, zei Kaleb be-

leedigd; wij hebben in Saba geuriger honig en dadelwijn, dan jij hier in Libyë hebt....

Er ontstond tusschen Kaleb en Tarrar een vrij heftige woordenwisseling omtrent de meerdere of mindere voortreffelijkheid van Saba's en Libyë's palmen, maar de reizigers traden de eerste tempelpoort in.

Er was een driedubbele rij van muren, rondom het oude heiligdom, maar de muren vielen in puin, de obelisken zonken weg, over de sfinxen weligde het onkruid met bloeiende lianen, hoog gras schoot op tusschen het plaveisel van den dromos, en alle poorten stonden open. Er was een dichte schaduw van de looverkruinen der hartsige terebinth-boomen, die in den zonneschijn geurden met zware aromen. De vleezige agaven en aloës woekerden met hare zwaarden over de muren en de lange stengels bloeiden met de fabelgroote, scharlakene bloemen, die stoomden als van een wierook. Maar het waren vooral de datura's, wier albasten hangende bekers een bedwelming uit goten, een bezwijmeling, een dronkenschap van zware geuren, om welke de groote atlas-vlinders traag wiekten en bleven rond zweven.

Er waren geene poortwachters en de reizigers liepen door, den eindeloozen dromos af. De kolossen rezen, ter zijde, uit monoliethen gebouwen, maar zij ook helden scheef, of verzonken. Eindelijk, uit het verschiet der pylonen, die zich rijden en eindeloos rijden, trad een groep van priesters de

reizigers te gemoet. Het was de opperpriester van Ammon-Râ, en het waren elf andere priesters en zij waren allen zeer oude grijsaarden. Zij waren allen grijs gelokt en zij droegen allen lange grijze baarden. Zij droegen allen vuurroode lange tabbaarden, en toen hunne theorie naderde, waren zij gelijk aan goden. Zij waren aandoeningloos en waardig, schijnbaar.

Want zij wilden niet hunne verassing den vreemden doen blijken. Het Orakel van Ammon werd niet meer bezocht, zoo als het bezocht werd twee eeuwen geleden. Het werd niet meer geacht; de tempel verviel; zomers gingen voorbij, zonder dat er één pelgrim daagde. Maar Lucius had het Orakel van Ammon willen raadplegen, juist omdat het historiesch verleden er voor hem een dichterlijke bekoring aan gaf. En toen hij den opperpriester naderen zag, strekte hij de handen in eerbied uit naar den grond en knielde en boog het hoofd en achter hem knielden en bogen Thrasyllus, Kaleb en Tarrar.

- Wat zoekt gij, mijn zoon? vroeg de honderdjarige opperpriester.
- De Waarheid, antwoordde Lucius.
- Treed dan binnen in het Huis van de Zon, noodde de opperpriester.

En de reizigers rezen, en de priesters, verheugd, geleidden hen. Door PRONAOS en NÊOS geleidden zij hunne bezoekers in den SECÔS, in het allerheiligste. En de opperpriester, wijzende in de gouden

schaduw van middagduister tusschen zuilen, boomstammen gelijk, het immense, oeroude beeld van Ammon-Râ, den zonnegod met den stierenkop, vervolgde:

- Want wien haar waardig is, verlicht de Zon de Waarheid, zoo als zij eeuwen geleden Alexander van Macedonië de Waarheid verlichtte. De godheid uitte zich, vóór zijne komst, alleen met het bewegen der brauwen en het fronsen zijns stierenvoorhoofds tusschen zijn godlijke hoornen.... Maar Alexander van Macedonië sprak de godheid toe met het geluid van zijn loeiende stem en hij zeide hem, duidelijk hoorbaar voor den vorst en geheel zijn gevolg, dat hij de Zoon was van de Zon, de zoon van Jupiter-Ammon-Râ....

Lucius zag op naar het beeld. In den gouden tempelschemer, waar het middagdagelicht binnen zeefde en brak tusschen de zuilen in poeïerende stofwemeling, zag hij den oppersten god, die niet meer geteld werd, verschaduwen, verveloos hout en kleurloos bazalt, en pokdalig geschonden en blind, waar hem zijn juweelen oogen en eenmaal ingezette edelgesteenten ontroofd waren aan zijn stierenkop en menschelijken hals. En hij voelde in zich een zoo diep erbarmen met den verschemerenden god - eenmaal al-geëerd, nu vergeten in zijn ver weg verzinkend heiligdom der Lybische woestenijen, - dat hij de knieën boog, in medelijden en eerbied....

De Joodsche ziener, die woonde in de grot van

Neith, had den nieuwen god, Jahve's zoon, wellicht, dagen gezien en stralen.... Hier, in de immensiteit zijns vervallenden heiligdoms, zag Lucius verschemeren den god, die werd vergeten, maar dien Alexander van Macedonië, twee eeuwen geleden, had gezocht dwars door wervelstormen en zandhoozen heen....

Toen Lucius opzag, was hij alleen met den ouden opperpriester.

- Vader, zeide hij geknield; ik wil de Waarheid weten. Ik wil weten, of wat ik dènk, dat de Waarheid is, mij door orakel geopenbaard na orakel... de Waarheid is voor Jupiter-Ammon-Râ....

- Zoon, zeide de priester; de Waarheid blinkt niet dan na meditatie. Na overpeinzing en vrome gebeden. Na dagen en nachten van samenzijn met de godheid. Ik zal uw middelaar zijn. En gij zult wéten, wat gij weten wilt, als ge vertrouwt....

- Vader, zeide Lucius. In uw heilige handen leg ik mijn voorhoofd neêr, zwaar van zorg en leed en twijfel....

Hij boog het hoofd naar des priesters beide opene palmen....

Hij bleef vijf dagen en nachten met den priester samen. In het heiligdom verwisselden de gouden schaduwen van den dag voor de blauwe schaduwen van den nacht en de zonnepoeieringen voor de flakkering der tempellampen. Er was het gebed en de vasten en er was de aanvoeling van ziel aan ziel.

XXII.

Na vijf dagen en nachten wist Lucius. Bleek, moê en verklaard trad hij tot de zijnen, Thrasyllus, Kaleb, en Tarrar, die verwijlden in de groote, holle tempelkamers. En hij was kalm en rustig en waardig. Hij baadde zich en at en sliep. En des nachts in de stilte der tempelparken, die met de gouden schijnsels der starren zich weefde tot éene mystieke atmosfeer, wekte hij Tarrar, en zeide:

- Neem deze sycomoren kist....

Het was een kleine, sierlijke cassette, die hem steeds overal had vergezeld.

Tarrar, slaapdronken, vatte het kistje op.

- Volg mij, gebood Lucius.

Het slaafje, in verwondering, volgde zijn meester. Lucius ging door de schaduw-doorspookte tempelruimten, die eindeloos, eindeloos waren. Hij ging door de parken, die spookten van sfinxen en obelisken en bezwijmelden met de zwoeltes der daturageuren. Hij ging door de geheele oaze, onder het palmenwoud en langs de hutten der inboorlingen.

Tarrar volgde Lucius. Het slaafje voelde, nieuwsgierig, dat het sycomoren kistje niet was gesloten. Hij opende het even.... en bij het flonkerende starrenlicht zag Tarrar een kleine vrouwesandaal, die hij kende....

Het slaafje was heel verwonderd. Maar hij volgde zijn meester steeds, trouw; hij zoû hem gevolgd hebben tot in den dood....

Hier was de woestijn.... De meester ging de woestijn in en Tarrar, steeds, verwonderde zich. Nu, over hen, koepelde zich de starrennacht; vóór hen breidden zich de zilverige zanden.

- Graaf, beval Lucius, die zich plotseling wendde.

Tarrar schrikte. Hij zette het kistje neêr in het zand en groef een kuil met zijn handen.

- Dieper, beval Lucius; graaf dieper....

Het slaafje groef; als een aapje, vlug, groef hij met beide handen de kuil diep.

- Zet het kistje in de kuil, beval Lucius.

Tarrar deed zoo en keek zijn meester aan.

- Dek het kistje dicht met zand....

Zoo deed Tarrar, naar het bevel van zijn meester.

Toen zeide Lucius:

- Kom meê terug.

En hij ging terug naar de oaze, maar Tarrar, vóor hij volgde, tràpte met de voeten over het zand, waar onder het kistje begraven lag, en overstelpte het, blij en heftig gebarend, met vervloekingen, onafweerbare vervloekingen, in de Libysche taal....

XXIII.

De reizigers waren in Memfis terug gekeerd en Kaleb toonde een leeuwenhuid, van een leeuw in de woestijn geschoten en deed op den thalamegus vreeslijke verhalen van woestijnspoken en helsche vizioenen. Nu gleed in de nacht de bark den Nijl op; de lucht was donzig blauw als donker byssos,

het water was lichter blauw als rimpelende zijde en de afnemende maan hing boven de palmengroepen en de landhuizen aan den boord der rivier als een groote, overrijpe vrucht, die dreigde in den hemel te barsten en wier sap reeds getappeld was in dikke oranje droppelen, die uit vloeiden over den Nijl.

En terwijl der roeiers eentonige deun weêrklonk, met den regelmatigen klots der spanen, was Thrasyllus treurig, aan Lucius' zijde en sprak:

- Egypte is Egypte niet meer.... Alexandrië is een handelsplaats; Memfis is de grootheid, die vervalt, en de priesters zijn veil en weten de Hermetische Wijsheden niet meer.... Ik heb vijf dagen gezocht tusschen de bestofte papyrus van de verwaarloosde boekerij in Ammons heiligdom: het is, of wat waard is te weten, zich verbergt....

- De priesters zullen opzettelijk de Hermetische Wijsheid verbergen, zei Lucius.

- Zij deden het vroeger, voor Plato en Pythagoras, toen hunne zielen hoog waren en onomkoopbaar.... Nu toonen zij wat zij hebben en zeggen zij wat zij weten, voor geld. Maar wat zij hebben, is niet meer dan wij in Rome bezitten in den Isis-tempel, en wat zij weten, is niet de sleutel van het geluk. En toch.... toch geloof ik aan een heilig woord, overgeleverd in de wijsheid der Kaballa, mondeling, van vader op zoon. Maar ik heb het woord van geen priester nog vernomen, niet te Memfis, en niet in de Oaze.... Toch heb ik hoop....

Er is Thebe.... en er zijn de geheimen van Ethiopië.... tot de kolommen van Sesostris toe....

Lucius glimlachte zacht.

- Het woord, zeide hij. De sleutel van het geluk.... Thrasyllus, is het geluk niet de hersenschim? Is het geluk niet vroom zich te schikken onder zijn Noodlot, en is het geheime woord niet dit trotsche: WEES UW EIGEN GODHEID....??

De oude man schrikte.

En hij fluisterde:

- Jij ook? Heb jij óok dàt woord gehoord.... Als IK het hoorde te Saïs.... Ik telde het niet, het voldeed mij niet....

- Het heeft mij in de Oaze voldaan, omdat het een trotsch woord is van kracht en ik kracht en trots van noode had.... sedert ik weet, Thrasyllus....

- Sedert je weet, Lucius....

- Dat Carus mij Ilia ontroofd heeft.

De oude man schrikte heftig op.

- Je weet? Je weet? riep hij. WIE heeft gesproken? WIE heeft verraden?

- De stem IN mijn ziel zelve, die de orakels in mij deden spreken. Mijn eigen voort slingerende gedachte, die de orakels leidden. Van af de Sybille van Rhakotis, die slechts raadde mijn eigen gedachte, tot den ouden opperpriester van Ammon-Râ, die met mij sprak als een vader.... en die mij zeide het Woord: WEES UW EIGEN GODHEID....

- Als Nemu-Fa mij, te Saïs.... Ik betaalde het woord met goud.

- Ik betaalde het met goud, in de Oaze.... Maar wat doet dìt er toe, Thrasyllus. Het woord heeft mij kracht gegeven en trots.

- O kind, zoo je zoû kunnen genezen van je leed, van je smart.

- Zij zijn niet meer in mij. Ik heb geen smart meer en leed. Ik ben mijn eigen godheid....

- De goden lijden.... Isis leed om Osiris.... Alle goden lijden....

- Ik lijd niet meer. Mijn smart is niet meer in mij. De wereld, het leven zijn schoon. Zie, de tinten en het licht zijn schoon.... De lucht is donzig blauw als donker byssos; het water rimpelt als blauwe zijde, en de maan is als een groote, overrijpe vrucht, die barst aan den hemel en wier sap tappelt over den Nijl. Deze nacht is schoon. Morgen is de dag een andere schoonheid. In die op een volgende schoonheden, Thrasyllus, wil ik mijn eigen god zijn....

- O mijn kind, zoo IK je het woord niet zeide, ben ik toch zoó gelukkig, dat je zelve het woord hebt gevonden!

In de nacht klonk de hoog opstijgende gamma van een harp, en toen Kora's hel parelende stem, die begeleidden andere harpen, andere stemmen.

- Het woord van trots, het woord van kracht, Thrasyllus, zeide Lucius kalm, en de oude paedagoog zag dien rustigen glimlach, toen zijn jonge meester sprak:

- En dat mij bijna gelukkig maakt....

XXIV.

Er was, na het overvloedige dauwen des nachts, de heerlijkheid van den koelwarmen zomerdag. Langs de boorden van den Nijl woekerde weliger, weelderiger nu het geboomte. Daár lag, aan den Libyschen zoom, de stad Akanthus, met den Osiris-tempel, in een wijd woud van Thebaïsche akanth-boomen, waaruit men de geurige gommen tapt. Dan volgde aan den Arabischen boord Afroditopolis, de tweede stad van dien naam, met den tempel van de Witte Koe; nu bereikten de reizigers de Herakleotische NOME: een groot eiland in den Nijl, van waar een kanaal de Arsinoïtische NOME doorsnijdt: de vruchtbaarste NOME van het geheele land. Hier alleen weligde de olijveboom in dichte, zilverige bosschen; maar hier slingerden ook zich, met dikke festoenen, de wijngaardranken, waaraan de vruchten begonnen te zwellen; hier bogen de ooftboomen onder hun zwaren last en strekten zich de moestuinen uit; hier zwaaiden de sikkels der landbouwers door de weelde der korenaren. Hier gaf de vettige grond weelde en welvaart; hier wolligden de ontelbare schapen over de heuvelen, als doezelig blanke zeeën. Hier, blauw kristal, tot den einder toe, strekte zich het heerlijke Moeris-meer met de boorden van zand, als ware het een zoete binnen-zee; vermoedelijk, in vroegere eeuwen, strekte de Oceaan zich uit tot deze boorden, en aanslipte geheel het Noordelijke land van Laag-Egypte, dat geschenk van den Nijl,

als reeds Herodotos het genoemd had. Hier bloeiden in de wateren de gekweekte dubbele lotoskelken, en hier werden op de blanke bloemen de heilige scarabaeën geteeld en ge-eerediend.

Alleen, op morgenomdolingen, dwaalde Lucius langs de meereboorden. Het was hier zoo vreemd kalm en zoo heilig mooi en er dreef in de lucht als een weldadige troost. Deze waren de, door de goden gezegende, landen en het behaagde Lucius hier langer te toeven. De thalamegus lag gemeerd onder akanthus-boomen; om de bark schoot menschehoog op het bloeiende riet. En iederen middag, tegen zonsondergang, wandelde Lucius, soms vergezeld van Thrasyllus, soms alleen, naar het Labyrinth.

De weg ging langs de waterwerken van het kanaal, waar, onder het opzicht der ingenieurs, elken dag nauwkeurig gepeild werd de hoeveelheid water, die het meer binnen vloeide en uit vloeide langs het kanaal. Nooit waren om het Moeris-meer, zeeë-groot, de bebouwde en bewoonde landen overstroomd. Waste de Nijl, zoo steeg alleen hooger de blauw kristallen spiegel des meers. Daalden de wateren des strooms, zoo vulden die des meers hen bij, met zorgvuldige regeling der sluizen. Het water was nooit anders dan een weldadige godheid.

Langs de waterwerken ging de weg naar het Labyrinth. In den zinkenden zonneglans, in bloedroode en oranje prachten, zag Lucius het iederen dag, de vreemde titanen-stad van niets dan monoliethen; de aaneenschakeling van met zuilen omzette

paleizen en aulae, die zich rijden het eene aan het andere en eindeloos, eindeloos door, naar den einder toe van het zonnezinken. De oranje en bloedroode glansen vergloeiden over de gladde steenen tafelen der daken, niet hooger dan éene hooge zuileverdieping, en zij breidden uit hun immens terras als een geplaveide woestijn. Het waren twintig paleizen, ieder paleis met zeven-en-twintig monolieth-zuilen omgeven, en geheel deze onwaarschijnlijke bouw uit vroegere eeuwen was zonder een enkele balk van hout, was zonder cement en metselwerk, was enkel steen gezet op steen met een feillooze meetkunst en zuil gehouwen naast zuil, zuiver cirkelrond, elke zuil eén enkele steen. Aan het einde der paleizen, die eén stadium lang waren, rees de vierkante pyramide, het graf des bouwheers, het graf van den koning Imandes.

Priesters bewaakten het heiligdom, en zij geleidden Lucius door de zalen en krypten. De twintig paleizen vertegenwoordigden de vroegere twintig Egyptische NOMEN en de afgezanten van iedere NOME met hunne priesters en priesteressen verzamelden vroeger zich in hun paleis of AULA en offerden er en beraadslaagden er over gewichtige vraagstukken van staatkunde of plaatselijk welzijn... Maar thans waren de paleizen verlaten, waren de krypten verlaten en de priesters geleidden Lucius langs verlatene, eindelooze kronkelgangen, die slingerden als meanders van paleis naar paleis. De fakkels smeerden haren bloedschijn langs de wanden, langs de gladde

monoliethwanden der gangen en zalen, en vloeren en daken, steen aan steen op steen van onwaarschijnlijke afmetingen en steeds cementloos slechts gevoegd aan en op elkander. En het was het Wereldwonder, nog wonderlijker om verhevene menschlijke bouwkunst, dan de pyramiden Lucius waren geweest.

Met oom Catullus, op kameelen, met groot gevolg, ging Lucius honderd stadiën verder, naar Arsinoë-Crocodilopolis. Weelderig, zwaarder, paradijsachtiger bloeide het woud om de reizigers heen, tot het heilige meer werd bereikt, waar de heilige krokodil, Such genaamd, werd ge-eerediend.

- Nu, zeide oom Catullus; dat is weêr een beestje voor de vreemdelingen er op na gehouden!

En, in der daad, de priesters, die de reizigers te gemoet kwamen voór den dromos van het heilige meer, geheel omgeven van zuilen, eischten beminnelijk eerst als entrée een stater de persoon, terwijl Kaleb nog daarenboven gezorgd had voor rijkelijke provizie, als offerande aan de godheid. In korven droegen de slaven zoo wel koeken als gebraden vleesch en kruiken hydromel.

In het meer lag Such, immens monster, maar de priesters hadden de verschrikkelijke godheid getemd; zij lokten hem uit het midden des meers, waar hij zijn tempel had, naar den boord, omdat juist Perzische vreemdelingen waren aangekomen voór Lucius en aan Such hunne offerande wenschten te bieden. Aan den boord van het meer grepen de priesters

Such zonder vrees bij de vreeslijke kaken, en deden hem binnen slokken de koeken en het vleesch en den wijn der Perzische heerschappen, die, zeer vermaakt, luide lachten.

- Het zijn zéker vorstelijke heeren, zeide Kaleb; en zij gaan van de kolommen van Sesostris naar Alexandrië, zoo als gij, vorstelijke heer, van Alexandrië naar de kolommen van Sesostris gaat. Heer, als gij het mij vergunt, zoû ik wel gaarne even met den gids der Perzische vorstelijke heeren enkele woorden willen wisselen....

Lucius vergunde het, en de krokodil, die zijn Perzische gaven had binnen geslokt, zwom weêr naar het midden des meers, maar de priesters nu lokten hem spoedig aan den anderen boord, waar Lucius wachtte, en de krokodil naderde, gulzig, en de priesters grepen hem weêr vreesloos bij de vreeslijke kaken, en het monster slokte nu de gaven van Lucius, als onverzaadbaar, naar binnen; de koeken, het gebraden vleesch; in zijn muil goten, lachende, de priesters een kruik hydromel uit.

Intusschen was Kaleb, na enkele woorden met den gids der Perzische heeren, voor deze in salamalek neêr geknakt.

- Hij beveelt den Perzen zijn DIVERSORIUM aan, schertste oom Catullus.

Waarlijk, Kaleb, na enkele minuten, kwam zwierig blijde terug bij zijne eigen reizigers en zeide, fluisterend geheimzinnig:

- Ik heb den Perzischen heerschappen vooràl

aanbevolen in het Hermes-huis te Alexandrië af te stappen, en ik heb hun gids een gouden ptolomee in de hand gestopt. Ja, edele heeren, zaken zijn zaken, en als wij geen zaken in Alexandrië deden, zoû ik nooit hoop hebben mijn zoet Saba ooit weêr terug te zien. Want daàr moet je zaken hèbben gedaan, wil je er leven; daar zijn geen zaken te doen, vorstelijke heeren....

Langs Herakleopolis, waar goddelijke eer werd bewezen aan den ICHNEUMON, den gespikkelden rat, die de eieren der adders verdelgt en de adders zelve aanvalt, nà zich eerst in het slijk te hebben gewenteld, dat rondom hem opdroogt als tot een rusting, bereikten de reizigers Cynopolis, de stad, waar de hond wordt aanbeden als Anubis, en Oxyrynchus, de stad, waar de visch van dien naam wordt ge-eerediend. En nu scheen het in dezen streek van Heptanomis, waar aan de Arabische zijde des Nijls het verblindende, blanke Alabastrites-gebergte zijn vreemd gekartelde kontoeren uitschitterde tegen den hemel aan, dat àllen dieren goddelijke eer werd bewezen, als of de priesterlijkheid deze volkseerediensten rijkelijk overal hadde ingesteld om des te zorgvuldiger de geheime Hermetische Wijsheden voor zich zelve verborgen te houden: katten en sperwers, schapen en wolven, cynocefalen en zebu's, adelaren en leeuwen, geiten en bokken en spinnekoppen; alle beesten hadden hunne eeredienst in deze stad of dit dorp; alle beesten hadden tempels en priesters, en oom Catullus zeide,

dat hij moê werd van zoo vele heilige beesten te moeten bewonderen, vooral omdat Apis, het stiertje, en Such, de krokodil, toch eigenlijk alleen interessant waren om naar te kijken. Maar al dat hoornvee, al die visschen en vogels, al dat gedierte, van verscheurende beesten tot insekten toe, die werden aanbeden, gediend, gevoed en in tempels vertoond aan de vreemdelingen voor telkens, de persoon, een goudstuk... neen, het was waarlijk tè dol, vooral toen er na het eerste Crocodilopolis links, het tweede Crocodilopolis rechts opdoemde aan den boord van den Nijl, met wêer een anderen Such...

- Lucius, zeide oom Catullus; ik ga heusch geen heilige krokodillen meer voederen, en geen heilige bokken en katten en torren ook; ik heb genoeg van al die beestjes gezien, hoor neefje!

En Lucius en Thrasyllus waren het met oom Catullus wel eens, en langs de wonderige purperigheid van het Porfyrites-gebergte, goudrossige kammen in de oranje avondlucht, vaarde de thalamegus op tot Ptolemaïs, de grootste stad der Thebaïs.

Ptolemaïs was een welvarende stad, als Alexandrië bestuurd met een, op Griekschen leest geschoeid, stadsbestuur, maar vooral na Ptolemaïs, bekoorde Abydos den reizigers. Hier zagen zij het Memnonium, niet zoo reuzig immens als het Labyrinth, maar toch gebouwd uit monoliethen volgens dat zelfde wondersysteem van verlorene antieke bouwkunst. Zij zagen er ook de onderaardsche bron, tot welke men ge-

raakt door gewelven en gangen van monoliethen: onderwereldsche wonderbouw van gladde reuzesteen, steeds ongemetseld gevoegd op elkaâr, aan elkaâr. De tempel van Apollo rees op in een bloeiend acacia-woud, als in een plotsen droom van wemelende, blanke, zoetgeurige bloesems.

Klein-Diospolis en Tentyra volgden. De Tentyriërs aanbidden Afrodite en jagen den krokodil, dien zij verdelgen waar zij maar kunnen, en oom Catullus zeide, dat zij van goeden smaak blijk gaven door deze beschaafde keuze. Na het half Arabische Coptos en Apollonopolis rees Thebe op, Thebe met de honderd poorten, poorten, die Homeros reeds bezong: poorten, die doorgang konden verleenen aan tweehonderd krijgers met al hunne paarden en strijdkarren. Achter Thebe, in rozigen zonsopgang, toen de reizigers naderden, groende, als doorzichtig en droome-ver aan de licht-nevelige kimmen, de vizioensilhouet van het Smaragdisgebergte....

Thebe heette reeds Groot-Diospolis, en eerediende Zeus-Jupiter.

- Gelukkig! zeide oom Catullus. De Hoog-Egyptenaren worden verstandig. Afrodite en Jupiter zijn weêr in eere! Alle mogelijke krokodillen, bokken, honden, ratten, sperwers en torren hebben afgedaan. Het werd tijd!

Als Memfis, breidde ook Thebe zich als een immense, antieke maar stervende stad. Tachtig stadiën lang, als eindeloos, langs den Nijl, rijden

zich hare antieke paleizen en tempels, verlaten, vervallen, barstende, hellende, en zinkende, zuilen en muren, verminkte kolossen en sfinxen, reeds ter aarde liggende obelisken. Een grauwe weemoed, zelfs in de zon, spreidde over de reusachtige stad, door wier straten wel tal van voetgangers, kameelen, draagstoelen gingen, maar zonder de koortsige, grootsteedsche bedrijvigheid, die te Alexandrië geheerscht had. Er lag de somberheid eener noodlottig tanende glorie, gewaasd over geheel deze immensiteit van architectuur, die reeds Cambyzes, met zijn Perzische horden, in vroegere eeuwen, onherstelbaar vernield had als met reusachtige mokerslagen.

In de manenacht, met hare mastodontische silhouet, met hare eindelooze rij van titanepaleizen, rees de stad aan den Nijl als een titanische burcht, geheimzinnig bedrukkend. In deze verlatene tempels waren vooral de verlorene wijsheden gekweekt door de alwetende priesters, erfgenamen van Mozes en Hermes Trismegistus. Hier was de uiterste wijsheid geweten van wijsbegeerte en sterrekunde en sterrewichelarij. Hier waren jaar en dag berekend volgens de zon en niet meer, als oertijds, volgens de maan; hier was het jaar verdeeld in twaalf maanden van dertig dagen, met vijf bijdagen en hier was berekend de breuk, die de drie-honderd-vijf-en-zestig dagen nog bijgevoegd moest worden om de zuivere jaarduur te weten. De koningen, die hier heerschten, heerschten, volgens de hiëroglyfen der obelisken,

over Skythië, over Bactriane, over Ionië, over Indië! Zij waren de wereldheerschers geweest, in de diep verzonkene eeuwen! In de matelooze ruimten hunner immense paleizen en tempels, van waar men door de pylonenrijen den Nijl, zilver vloeiende in de maan, zag glanzen als hij eeuwen geleden geglansd had, was geen stofje over van het leven, materieel of immaterieel, van deze lange, lange vorstenschaar, wier namen alleen nog slechts vermeld waren gegrift op barstende of verminkte obelisken, maar wier geschiedenis slechts uit enkele betwijfelde fabelen bestond. De diepte van dat Verleden deed Lucius' gevoeligen geest als duizelen, terwijl hij tòch, aan Thrasyllus' zijde, dwalende door de eindelooze, verlatene hallen en zalen en ruimten, donker hier van schaduw, lichend daar van maangespook, bekoord werd door de grootsch-sombere schoonheid dier duizele diepte....

Ook hier rees een, uit monolieth gebouwd, Memnonium. Daarna schakelden zich de veertig in den rots gehouwen koningsgraven. En voor deze titanenruïne, waarin geen mummie meer werd getroffen, in de manenacht, zagen de reizigers de beide zittende Kolossen, ook monolieth; de eene echter het bovenlijf afgebroken - door wèlke kracht?! - en neêr gestort in het hooge gras, de andere echter nog steeds starende naar het Oosten, in hiëratische houding, de lange handen over de knieën, de PSCHENT kronende den reuzigen extaze-kop, met de immense starende oogen van blindheid, waaraan

het email en waaruit de juweelen pupil was verdwenen.

In de manenacht bleven in stilte de reizigers voor het beeld, en zelfs oom Catullus schertste niet. De atmosfeer hier was geweven uit een goddelijken huiver. De maan taande, de dageraad rozigde....

En, als met een menschelijke stem, klonk van het beeld eén toon.... De toon zette in, zuiver en bijna klagelijk, spon uit als de forsche klank eener hooge mannestem, zwòl, huiveringwekkend menschelijk, goddelijk bijna en brak af, kort en hard. In het weifelende licht hoorden allen het, Lucius, Thrassyllus, Catullus, Kaleb, Kora, alle slaven en slavinnen, die de reizigers hadden vergezeld. Kaleb werd heel bleek en kuste keer op keer zijne amuletten.

En roerloos, zwijgende nu, staarde de blinde Kolos de zon te gemoet, die oprees, uit een zee van rozige glanzen en goudpoeiërigen nevel....

Dien avond zagen de reizigers de vreemde plechtigheid in den tempel van Zeus-Jupiter-Râ van het huwelijk der Pallade of Pallakide. Zij was de dochter van een der aanzienlijkste geslachten van Diospolis en zij was een maand geleden gekozen, om hare schoonheid en geboorte, tot hierodule der godheid. Zij had deze maand de godheid gediend, door hare schoonheid te geven aan wie zij verkoos. Nu de tijd harer dienst was verstreken, huwde zij haren bruidegom, een jongman, als zij, uit een der

alleraanzienlijkste en oudste geslachten van Thebe. Er was een ceremonie van rouw en klaagzang omdat de diensttijd van zoo schoone, aanzienlijke tempel-jonkvrouwe ten einde was; er was het aanbieden van geschenken door àllen, die zij gedurende die maand op hare sponde ontvangen had; er was de juichende blijdschap nu om haar huwelijk. Zij werd gedost en bewierookt als een godin, en ontving groote eere van de dichte menigte, en na haar huwelijk omhelsde zij de haar opvolgende hierodule, eveneens een maagd uit een der voornaamste familiën der stad, die naakt voor het altaar getoond werd en lieflijk schoon was als een kind.

- 's Lands wijs, 's lands eer, schertste oom Catullus; benijden doe IK den bruidegom niet, maar niemand schijnt er iets vreemds in te zien, en wij, vreemdelingen, zullen zoo hoffelijk zijn, maar te doen of wij het heél gewoon vinden....

En hij naderde met Lucius, Thrasyllus, Kaleb de bruid, die nu naast haar bruidegom flonkerde van hare juweelen, en hunne slaven wierpen voor hare voeten rozen en leliën en lotos-bloemen en zij bedankte hen zwijgend, waardig en sierlijk, in den kring harer familie-leden, met het gebaar van een vorstin.

Maar na Thebe, tot ooms Catullus', wanhoop, rezen ter Nijlboorden de steden weêr op, waar krokodillen, visschen, sperwers werden ge-eerediend....

- Lucius, zeide oom Catullus ernstig, op een

morgen, tot zijn neef, terwijl de thalamegus Apollonopolis-Magna naderde; beste jongen, ik moet je een bekentenis doen. Ik geloof, Lucius.... dat ik er genoeg van heb. Ik ben ziek van sperwers, visschen en krokodillen, die goden zijn, om niet te spreken van honden, wolven, torren, stieren en ander gebeeste. En behalve, dat ik ziek ben van al die heilige gediertes, ben ik ziek van die vreemde Egyptische kostjes terwijl ik daarbij vermoed, dat Kaleb de wijnen, die hij ons, uit zijn eigen provizie, voor schenkt, aanzet met gerste-geest, zoo wel den inktdikken Mareotischen wijn, als de topaasgele likeur van Napata.... Lucius, beste jongen, ik ben oud en ik ben ziek. Mijn hoofd is een spons gelijk, niet met water, maar met indrukken van vreemde eerediensten en onzedelijke zeden verzadigd. Ook mijn maag is overladen en mijn verhemelte is overprikkeld. Ik smacht naar een paar malsche oesters en een jong gebraden pauwtje. Ik begrijp, dat ik die niet hier krijgen kan op den Nijl, maar toch zoû ik eens van jou willen vernemen wat eigenlijk nu je plannen zijn.... Ik hoor zoo iets van groote jachten en van de kolommen van Sesostris....

- Oom, zeide glimlachend Lucius; in der daad heeft Kaleb mij voorgesteld te Filae, waar wij weldra zullen aankomen de thalamegus te verlaten en met karren, kameelen, olifanten en tenten en een groot eskorte door Ethiopië te gaan, groote jachten te maken op olifanten en struisvogels, en dan langs Napata en Meroë door wouden en wil-

dernis te trekken naar kaap Dire en de kolommen van Sesostris, alwaar wij de quadrireem terug zullen vinden, om de terugreis te aanvaarden.

- Zie je, beste jongen, ik geloóf, dat dit reisplan, in verband met mijn sponsachtig brein en overladene maag, te veel voor mij zoû zijn. Volvoer ik het aan je zijde, dan is Egypte, zeer zeker, waar ik nu reeds voor vrees, mijn dood. Ik denk, dat ik met de thalamegus maar weêr den Nijl afdaal, niet waar, langs alle heilige wolven en sperwers en katten en torren....

Maar Kaleb was nader gekomen, en zeide:

- Vorstelijke heer Catulles, dan weet ik een veel beter plan.... In der daad ben ik, uw onderdanige dienaar, het eens met u, dat de reis door Ethiopië wellicht zeer vermoeiend voor u zoû zijn... Daarom zoû ik willen voorstellen, dat de thalamegus u voert van Apollonopolis-Magna langs het kanaal naar Berinice, aan den golf van Akathartos, in de Arabische Golf[1]. Te Berinice treft u de quadrireem, die van Alexandrië, langs Peluzium en het Nechaokanaal[2] naar Arsinoë is gevaren, en de Arabische Golf opvaart, om ons te halen bij de kolommen van Sesostris. Zoo is de reis voor u zonder ongemak en toch met genoegen, want het kanaal van Berinice voert langs het Smaragdis-gebergte, en dat is een droom, vorstelijke heer; vorstelijke heer, dat is een droom....

1) De Roode Zee.
2) Het oude kanaal door de landengte van Suez.

Zoo raadde Kaleb oom Catullus, en bedacht bij zichzelven, dàt, als oom Catullus dit reisplan volgde, in plaats van naar Alexandrië terug te keeren.... de vorstelijke vertrekken in het Hermes-huis vrij bleven en zouden verhuurd worden aan de Perzische heerschappen, die aan het meer Moeris den heiligen Such hadden gevoed en die reisden in tegenovergestelde richting van zijn eigen vorstelijke heeren....

XXV.

En zoo gebeurde het. Oom Catullus vond Kalebs voorstel waarlijk niet slecht en zoo bleef hij met Rufus, den onder-intendant, en vele slaven, slavinnen op den thalamegus en zoû van Apollonopolis Magna varen naar Berenice, om daar de quadrireem te treffen. Terwijl Lucius, Thrasyllus, Kaleb zich inscheepten op een eenvoudige bark, die hen naar Syene bracht. Met hen was Tarrar, en met hen was Kora.

- Kora, had Lucius gevraagd; durf je aan de reis door het woud en de wildernis?

- Heer, ik ben uw slavin, had Kora blijde geantwoord, en zij was mede gegaan.

- Als wij 's nachts thuis komen van de jacht, Kora, zal je ons toezingen, onder de donkere starren van Ethiopië....

Te Syene zagen de reizigers de laatste Romeinsche soldaten: er lagen te dier stede steeds drie kohorten aan den Ethiopischen grens. Bij Elefantine

was de kleine katarakt, in het midden van den stroom, neêr stortende over rotsteenen tafelen, over welker gladheid het water snel voort schiet eerst, om dan daverend en klaterend over een rotsigen wal neêr te schieten in diepen val.... En de reizigers zagen de schippers in lichte vaartuigen aanvaren van Filae, om dan, met den sterken, bruischenden stroom, over de tafelen te schieten, en den rotswand over te huppen, en met jubelkreten, vaartuig en al, in de diepte te glippen met den waterval mede, en het scheen zulk een gevaarloos genoegen, dat Kaleb eerst, toen Lucius, toen zelfs Kora, met riemen in een sloepje bevestigd, zich lieten schieten over de tafelen, den wal overhupten en mede glipten met den waterval....

Van Syene naar Filae ging het in karren. Alle weelderige gemak ontbrak nu aan de reis; de weg ging honderd stadiën lang door een effene vlakte, met, aan den weg, hermen gelijk, de reuzige, vreemde, ronde rotsen: cylindervormige en als gepolijste, zwarte steenen, drie op elkaâr, van groot tot klein. Naar het eiland werden de reizigers vervoerd in een PAKTÔN: een vlot van latten en matwerk, waarbij de voeten werden overspoeld door het water....

- Herodotos vertelt, zeide Thrasyllus; dat de geheimzinnige bronnen van den Nijl zich zouden bevinden, hier bij Syene en Elefantine, en dat het kanaal, dat er henen leidt, een afgrond is en grondelooze zee! Maar Herodotos vertelt ons dikwijls

maar sprookjes! Want zie, de afgrond, de grondelooze zee is overal bedekt met eilanden, en zij zijn bewoond, en de bronnen van den Nijl zijn hier zeker niet....

Tot Tackompso nog gingen de reizigers in een bark. Maar nu zouden de Ethiopische wouden worden door getrokken. Lucius besteeg zijn olifant; de anderen bestegen kameelen; kameelen ook torsten tenten en bagage, die niet vele meer was; zwaar gewapend eskorte had Kaleb gehuurd, sterke Libyërs, vlugge Arabieren. Want hoewel de Ethiopiërs zelve, weinig krijgslustig, niet gevaarlijk waren voor reizigers, waren het de wilde volken, de Troglodyten, de Blemmyers, de Nubiërs, de Megabaren, en vooral de Ichthyofagen en Makrobiërs, die, zoo hun niet ontzag werd ingeboezemd door het gezicht eener sterke, talrijke macht, reizigers zouden kunnen overvallen en plunderen. De beschaafde wereld was hier ten einde. Dit was zelfs het einde der wereld.... Ja, aan den Nijl lagen nog Napata en de Ethiopische hoofdplaats Meroë, maar daar achter verloor zich het geheim van het wereldeinde, het geheim van de bronnen des Nijls, het geheim van de kimmen der aardeschijf, het geheim van de eindelooze wereldzee.... Hier, in deze wouden, begon de verlokking maar door te gaan en door te gaan, door te gaan om te wéten wàt het einde zoû zijn, met welke verlokkingen en welke verschrikkingen. Kaleb vertelde van reizigers, die maar door en door waren gegaan, en zij hadden boven de wereldkim

het gruwelijke reuzehoofd van Tyfon zien verschijnen, met een gapenden muil en hij had hen ingeslokt; één gids was ontsnapt, en die had het verteld en Kaleb zeide, dat hij vertrouwbaar was. Ook lag daar, in den onmetelijken oceaan, die de wereldschijf omspoelde, de wereldslang, die, als hij naar boven kwam, om te bakken in de verzengende zonnewarmte van het Zuiden, zich spiraalsgewijze oprolde en dàn de geheele watervlakte bedekte voor zoo ver het oog kon reiken! Eenmaal, vertelde Kaleb, waren vermetele reizigers, die dachten, dat de slang een soort donkere woestijn was, over zijn schubben heen gewandeld, mijlen lang, tot de slang zich bewoog, en zij zich de vreeslijkheid werden bewust, en neêr glipten in de zee, waar in men drie eeuwen lang maar zinkt en zinkt en zinkt, voór den bodem van Tyfons Hel te bereiken!!

Zulke vreeslijke verhalen wist Kaleb te doen het een na het andere, terwijl de nacht zonk over het woud, en de starren flonkerden en de vuren hoog vlamden, en de tenten werden opgericht en een schaap gebraden werd aan het spit. En Kaleb maakte zichzelven zoo bang, en maakte de drijvers en wachters zóo bang, dat zij huiverend Kora verzochten te zingen. Dan speelde Kora op hare harp en zij zong en voor hare stem weken de helsche gedrochten, de heillooze fantasmen, de reuzen en de pygmeeën, en de slaap zonk over allen neêr, terwijl nog wakker bleef, glimlachend gedachtevol, Thrasyllus en op zag naar de starren en bedacht,

dat hij wist, door zijn studiën, dat occult geheim, dat de aarde geen schijf was, met zee omspoeld, maar een bol, die gloeide van inwendig vuur, en die zich bewoog om de zon, centrum des heelals....

Het was of een nieuwe gezondheid Lucius krachtig maakte en vroolijk. Ja, het scheen Thrasyllus of Lucius waarlijk niet meer aan Ilia dacht en genezen was van zijn verdrietelijke smart. In de Ethiopische wouden, die nu hen bijna met een ondoordringbaarheid van reuzige boomen en dicht gelooverte en warrelende lianen omringden, gaf hij met hartstocht zich over aan de genoegens der groote jachten, die Kaleb organizeerde met de duchtige jagers, die hij gehuurd had voor den vorstelijken heer. Onder deze jagers waren vijf Elefantofagen, en met deze jaagde Lucius de olifanten, die soms bij kudden de wouden door trekken. De olifanten werden dikwijls door boogschutters geschoten, die, drie te gelijk, eén zwaren boog bedienden: twee mannen hielden den boog, het been vooruit; de derde trok de koorde, en de pijl, in slangengift gedoopt, trof den olifant, die bezwijmeld viel. Zoo de olifant niet werd af gemaakt, werd hij in een netwerk van touw omgeven en, kwam hij weêr tot bezinning, getemd, en diende hij om andere olifanten te lokken. Was echter de olifant niet te temmen en verviel hij, na zijn bezinning, in gevaarlijke razernij, zoo werd hij met geschreeuw en gekrijsch tegen een boom gedrongen, die opzettelijk bij den voet was door gezaagd; de olifanten zijn

gewoon, tegen boomen aan, te rusten, maar zoodra de ontembare olifant tegen den boom aanleunde, viel deze over den pachyderm heen, en verhinderde hem op te staan, zoo dat hij het been zijner poot brak en af werd gemaakt.

Het was vaak wreedheid, maar het was ook gevaar en Lucius' nieuw opgewekte krachten vonden voldoening in deze forsche, mannelijke spelen. Maar er waren ook de jachten op de snel voort ijlende struisvogelen, met jagers gekozen uit den volksstam der Struthofagen, en deze jachten waren een dol vermaak en wonden vooral Kaleb en Tarrar op, en ook Thrasyllus en Kora kwamen kijken, want het was een allervermakelijkst schouwspel: de jagers vermomden zich namenlijk als struisvogelen zelve met rokjes van vederen, en één hand gestoken in een gevilden struisvogelhals, waar boven de opgezette kop dan uitstak en het waren eerst woeste vogeldansen; dan schoten de als struizen verkleede jagers voort en strooiden korrelen graan en lokten de echte vogelen, die achter hen aan ijlden en pikten de korrelen, tot zij in nauwe ravijnen geen uitgang meer vonden en met pijlen werden doorschoten. En van hunne kostbare, geblankte en gekruifde vederen maakten de Struthofagen kostbare pluimedekens, zacht en blank en donzig, die Kaleb voor een prikje hen afkocht, om ze te verzenden naar Alexandrië, naar Rome, waar zij een groote weelde waren, zoo dat Kaleb er een aardig duitje meê maakte.

Soms was er gevaar in het woud. Er was gevaar, als de Struthofagen de Sioniërs ontmoetten, nomaden met welke zij steeds in oorlog waren; er was gevaar als de Akridofagen opdoemden: de walgelijke, met ongedierte bedekte sprinkhaneneters, maar het sterke eskorte der reizigers, de reuzige Libyers en vlugge Arabieren, wekten eerbied en de wilde nomaden vloden bij het eerste pijlschot heen. En Kaleb was voor niemand bang; alleen vreesde hij de boschnymfen, die, als zij je gevangen hebben in hare armen, die pythonslangen zijn, zoo lang lachen aan je ooren, dat je er krankzinnig van wordt en dan met je rond dansen, tot je dood valt; en ook vreesde hij, als hij zich des nachts onder een zwart struisveêrendek legde te slapen, voor de schorpioenen, die VIER kaken hebben en wier beet niet sterfelijk is, maar een langzame, ongeneeslijke kanker verwekt....

Ook werden leeuwen gevangen in netten en hippotamen in hinderlagen, en wilde buffels, met de reusachtige honden der Cynamolgische jagers vervolgd. Er werd gejaagd van uit hooge boomen en er werd gejaagd van uit het riet in het water. Het was een opwindende woestheid en éens, in ernst, deelde Kaleb aan Lucius mede, dat hij den moed had om door te gaan en steeds door te gaan.... om in den wereldoceaan de wereldslang te bekampen....

Zoo ver ging het echter niet. Maar de karavaan naderde Napata en de Ethiopische smaragdmijnen

en topaze-rotsen; de smaragdmijnen waren als wondere, groene toovergrotten, waar duizende slaven werkten; de topaze-rotsen werden des nachts bezocht: de steenen zijn, om hun gelen glans, over dag bijna niet zichtbaar, maar schitteren in de donkere nacht; den worden er metalen buisjes op iederen steen, die wordt aangetroffen, geplant, om ze daarna des daags gemakkelijk te herkennen en uit te bikken; er waren in vroegere eeuwen afzonderlijke wachten der Egyptische en Ethiopische koningen om deze mijnen en rotsen....

Te Napata, waar de reizigers nu aankwamen, zagen zij de eerste, vreemde, geheel barbaarsche stad. Hier werd geen woord Latijn meer gesproken; hier hadden Lucius en Thrasyllus zich zonder Tarrar en Kaleb niet kunnen doen verstaan en nog hadden het Libysche slaafje en de Sabaëesche gids moeite met de Ethiopische taal. Hier troffen de, in beestenvellen om het middel alleen gekleede, Ethiopiërs door hunne kleine gestalte, klein hunne huizen van palmbladeren en bamboe, klein hunne buffels en geiten en schapen, en Thrasyllus meende, dat de fabel van de Pygmeeën of dwergevolkeren om Ethiopië ontstaan was.

Hier aten de inboorlingen bijna geene vleezen, maar groenten en kruiden, of jeugdige loten van boomen, of zogen zij rietstengelen en lotosbloemen. Maar zij aten ook bloed en melk en kaas, en er was geen ander voedsel. Neen, oom Catullus had het nimmer hier uitgehouden, meende Lucius, toen

de reizigers nòg zuidelijker naar de hoofdplaats van Ethiopië trokken, Meroë, op het eiland van dien naam. En hier kwam Lucius er achter, dat de beroemde dadelwijnen en topaasgele likeuren van Napata en Meroë.... maar een grapje waren, dat er heelemaal geen wijn en likeur gestookt werd in Ethiopië, en dat de heerlijke dranken, die meester Ghizla en Kaleb hem en oom Catullus hadden voorgeschonken.... niet verder kwamen dan van het Mareotis-meer te Alexandrië!

Een fabelachtige natuur echter paradijsde over het eiland. Waren de menschen en dieren klein, de boomen schoten fabelachtig weelderig op: de immense palmboomen, de ebbenboomen, de CERATIA en PERSEA, onder wier reuzendommen van dicht gelooverte zich verloren de groene dorpjes van gevlochten matten huisjes. In de moerassen om het meer Psébo jaagden de reizigers, zoo niet den wereldslang, dan toch den vreeslijken boa, die den olifant zelfs waagt aan te vallen. En de inboorlingen deden een strijd hun zien van zulk een boa, met een olifant en een nijlpaard.

Bezichtigd werden de goudmijnen, de kopermijnen, de edelsteenmijnen, de tempels van Herkules en Pan, en een vreemde, barbaarsche godheid. De dooden werden in den Nijl gedompeld of men hield ze in de huizen onder spiegelsteen en plaat van menschelijken vorm. In het midden der stad verrees de Gouden Tempel, waar de koning woonde, in heilig geheim; er waren platen van goud tusschen zuilen

van bamboe: de priesters kozen in vroegere eeuwen de koningen en zetten hen af naar welgevallen, maar één koning had alle priesters doen worgen, en sedert was er een wet, dat, zoo de koning een lichaamsdeel zich verminkte of verloor, àllen van zijn hofhouding zich de zelfde verwonding aan moesten doen: des konings persoon werd dan ook met grooten zorg omwaakt en was goddelijk en heilig; en de reizigers zagen hem niet.

XXVI.

Na de woestheid der jachten des daags, waren de nachten flonkere mysteries van groote, stralende diamanten sterren en Sirius straalde als een witte zon. De ruischende zwijging, de hoorbare stilte der immense wouden breidde zich om het kampement der karavaan, waar de vuren doofden, maar nog gloeiden genoeg om het wild gedierte verre te houden, en waar de wachten en drijvers en jagers in diepen slaap lagen gedompeld. In dat mysterie was Lucius gelukkig en in het zilveren nachtelicht schenen de laatste heugenissen aan zijne smart op te trekken als ijle nevelen, die verzwonden.

De reizigers waren genaderd het land van Ofir en morgen zouden bereikt worden de kolommen van Sesostris. Lucius, in deze laatste flonkere woudnacht, met de stralende starren door het gelooverte heen, als een diamanten koepel boven een dom van smaragd, had, terwijl allen sliepen, zijn tent verlaten.

Naast zijne tenten waren die van Thrasyllus, Kaleb en Kora. En hij zag haar zitten voor de hare, die was de grootste, omdat zij een vrouw was, - van gespikkelde lynxevellen, wier warmte den overvloedigen dauw tegen hield. En zij rees op en strekte de handen ter aarde, groetende, en bleef zoo, verlegen.

- Slaap je niet, Kora? vroeg Lucius.

- Neen, meester. Als de nachten zóo flonkeren, als de sterren zulke stralen schieten, dat het waarlijk is of ze bewegen, heen en weêr, kan ik niet slapen, maar moet ik naar ze òp blijven staren, tot ze verbleeken.

- Het leven hier in het woud is voor je te wild, te eenzaam....

- Het leven in het woud is een paradijs, meester. Des daags vertelt Thrasyllus mij belangwekkende dingen van de bergen en de planten en de dieren en de wilde volkeren, en zoo gaan de uren om, tot gij van de jacht terug komt....

- En jij voor ons zingt en danst in den schijn van het vuur en de ruwe jagers bekoort en Kaleb vooral....

Zij glimlachte en zweeg....

Toen hernam zij:

- En de nachten zijn zulke vreemde mysteries van geluiden en stilte, en van stralende starren en het is of Sirius iedere nacht grooter wordt....

- En je bent nooit bang....

- Ik ben niet bang, meester....

- Ook niet in de nacht....

- Het minste in de nacht, want....

- Want....?

- Dan zijt GIJ terug gekeerd, en waar gij zijt, voel ik mij het veiligst....

- Van die hoogte daar, Kora, ziet men de zee.... De zee is mij lief en ik mis vaak de zee in het woud. Ik ben blij, dat wij de zee weêr naderen.... Van de jacht terug komende, zag ik daar even de lijn van de zee.... Ik zoû de zee nu weêr willen zien, in de nacht, met al die flonkerende sterren er boven....

- Ja, meester....

- Ga met mij meê... zoo je niet bang bent...

- Ik ben niet bang, meester, waar gij zijt....

En haar hart klopte in hare keel, maar niet van angst.

Zij gingen langs de slapende wachten, den kring uit der vuren. Zij struikelde bijna over lianen en steenen en hij zeide:

- Geef mij de hand....

Het was de eerste keer, dat zijn hand haar beroerde. Hij had haar nog nimmer aangeraakt. Toen zij om hare kleine hand voelde de warme forschheid der zijne, beefde de hare als een gevangen duif.

- Waarom beef je zoo? vroeg hij.

- Ik weet niet, heer, stamelde zij.

Hij glimlachte, en sprak niet meer. Zij klommen de rotsige hoogte op, en hij hielp haar, zijn hand

steeds om hare hand. Eens zelfs sloeg hij om haar heel tenger middel zijn arm, om haar te steunen, en hij voelde steeds, dat zij beefde, als in koorts. Zij bereikten het breede hoogland.

- Kijk, zeide hij, en wees. Dáar.... is de zee.

Zij keken. Rondom breidden zich de wouden uit, schaduw en dichtheid en somberheid en verlatenheid en geheim. Aan den eenen einder strekte zich de nachtkleurige lijn van de zee, de Arabische Golf, de Erythreïsche of Roode Zee.

- De zee.... stamelde zij. Ja, de zee.... Ik heb haar ook lief. Ik zag haar ook altijd òm mij, te Kos.... Ik mis haar ook in het woud, heer, als gij....

- Morgen zullen wij haar weêr hebben bereikt, Kora.... Kora, ik wilde, dat je deze nacht, deze laatste nacht.... voor mij danste.... hier, in de sterreschijn.

- Goed, heer, zei de slavin.

Zij danste. Zij neuriede zacht een rythme tusschen de even geopende lippen. De fijne plooien van haar gewaad zwierden uit en met hare sluiers deed zij het gebaren van vogelwieken. Over het hoogland zweefde zij omme en omme als een zwaluw, in het rond.

Hij naderde haar, en zij stond stil.

- Kora, zeide hij. Morgen zijn we te Dire, bij de kolommen van Sesostris. Aan de overzijde liggen Ebal en Usal en Saba, het land van Kaleb, waar hij terug wil als hij rijk is....

- Ja, heer....

- Kora, als je Kaleb wel lief hebt, zal ik je aan hem afstaan.

Zij beefde en vouwde de handen. Zij viel op hare knieën neêr en zij snikte, een luiden snik.

- Wat is er, Kora....

- Heer, laat mij bij u blijven. Laat mij voor u dansen en zingen, laat mij u dienen, laat mij u de voeten wasschen, trap mij, sla mij, pijnig mij.... Maar laat mij niet gaan! Laat mij niet gaan!! Hoû mij! Hoû mij bij u! Ik ben uit de kweekerij van Druope, ik heb u schatten gekost, heer! Ik ben niet schoon, maar mijn stem is mooi en ik dans kunstig, heer! Maar, heer, als ge moê zijt mijn stem en mijn dans, zal ik u de voeten wasschen, en als ge boos zijt en een slaaf wilt slaan, zult ge MIJ slaan en mij martelen! Maar hoû mij, hoû mij, waar gij zijt!

Zij was voor hem neêr gestort en zij snikte en kuste zijn voeten.

Toen zeide hij:

- Kora, heb je Kaleb dan niet lief?

- Heer, zeide zij; ik heb, als gij het vergunt, u lief en ik heb u lief gehad van het eerste oogenblik, dat Thrasyllus mij leidde voor u! En zoo het u genoegen geeft, heer, wil ik voor u sterven.... Maar hoû mij en geef mij niet aan Kaleb!!

- En als het mij genoegen gaf, Kora.... dat je niet stierf voor mij, maar voor mij leefde? Niet alleen, om voor mij te zingen, te dansen, maar ook om je armen om mijn hals te slaan, om je borst

tegen mijn borst te drukken en je lippen tegen mijn lippen....

Zij gaf een kreet als in niet gelooflijk geluk. Hij hief haar, glimlachend, heel teeder op en borg haar vast tegen zich aan, in zijn armen.

- O, juichte zij, toen zijn lippen de hare zochten; Afrodite! Afrodite! Zij heeft mij verhoord!!

Hare kleine handen waagden het uit te gaan naar zijn hoofd, dat zij vatte bij de slapen.... Om hen was de eenzaamheid der Ethiopische nacht; uit de wouden zwoelde aan de wierook der bloemen, van de zee af geurde een als met specerijen bezwaarde aroom en de starren, stralen schietend, waren boven hen, als witte zonnen met de verblindende glorie, die Sirius was....

XXVII.

Kaap Dire! De zee was bereikt, en daar rezen de obelisken, de stelen: de kolommen van Sesostris, wier hiëroglyfen vereeuwigden de herinnering aan den overtocht van den Egyptischen wereldheerscher, die gedurende negen jaren lang overwinning had geschakeld aan overwinning, tot in Arabië, tot in Bactriane, tot in Indië toe. En Kaleb naderde glimlachende Lucius, en zeide:

- Vorstelijke heer, ik heb het u, om het een verrassing te laten, niet eerder willen zeggen, maar dit kleine diversorium op kaap Dire, heer, in het gezicht van mijn zoete vaderland, behoort ONS toe,

Ghizla en mij, en is een kleine onderhoorigheid van ons groot Hermes-huis te Alexandrië en ge behoeft van nacht niet meer in een tent te slapen, maar in een voegzaam vertrek, op een zachte sponde van beestevellen. Want al mist ge uw eigene meubels nog en kostbaar gerei en kunstvoorwerpen, en al is dit kleine vreemdenhuis niet te vergelijken met ons groot Diversorium, het is toch geriefelijk en rein en er zijn badkamers bij en keukens en wij hebben het hier gebouwd, ten gerieve van alle vorstelijke heeren, die reizen van Alexandrië naar de kolommen van Sesostris of van de kolommen van Sesostris naar Alexandrië....

En Kaleb, zwierig en blijde en dandineerende op de punten zijner roode laarzen, leidde de reizigers zijn gasthuis binnen en Lucius, voor het eerst na weken, baadde zich niet meer in een bruischenden stroom maar in een badvertrek, waar zijn slaven hem wreven en kneedden.

Op de kaap, hand voor de oogen, zag Kaleb uit en verwonderde zich.... Hij verwonderde zich, dat nog niet de quadrireem van de golf van Akathartos, met oom Catullus aan boord, was aangekomen, ja zelfs niet was in zicht.... Er zoû toch geen ongeluk zijn gebeurd....? En hij deelde alleen zijn vreeze mede aan Thrasyllus en beiden stonden zij lange te kijken op de punt van kaap Dire, uitspiedende, de hand voor de oogen....

Maar ten laatste, in de vallende nacht, verscheen het groote, gracelijke zeemonster aan de kimmen,

den voorsteven zwanehalsachtig opgericht, de honderde slanke pooten gelijkmatig bewegende en de rozig-gele zeilen zwollen bolle op van bries en het zilveren beeld van Afrodite schitterde als ùit zijn felle vonk en der roeiers lange fraze van weemoed, zacht eentonige begeleiding van moeizaam werk, weemoedigde aan over de zee, met den juichzang van de matrozen. En thans zagen de reizigers, die allen op de kaap het navigium stonden te wachten, de gestalten van oom Catullus, van de intendanten Vettius en Rufus, van den magister en den gubernator....

En zij wuifden over en weêr en Kora, de harp tegen zich aangedrukt, zong het welkomstlied aan het schip toe, en hare stem klonk jubelend en klaterend luide, vol geluk en vol blijdschap. De touwen werden uitgeworpen, het schip lag gemeerd...

Maar wat zorgelijkheid lag toch gespreid over de gelaatstrekken van allen, die daar aan boord waren, en nu zich gereed maakten van den loopplank over te gaan naar den steiger? Wat hief oom Catullus toch de handen omhoog en schudde hij het hoofd, in zijn reissluier kluchtig omspeld? En wat betuigden toch Vettius en Rufus met veel handgebaar tegen elkander en wat kwamen nu allen zij met zulke benepen gezichten aan wal?

- Wel Lucius, omhelsde hem oom Catullus; je ziet er prachtig uit, kerel, hoor; gebruind en gebronsd als een Nemrod en je armen voelen hard en je oogen staan flonkerend en je mond lacht

gelukkig en je lijkt me heel anders toe, dan toen we Bajae verlieten.... Ach, beste, beste Lucius! De Fortuin is blind, en het Lot is een raadsel en wij arme menschen zijn de speelballen der wreede goden, en wij weten in het genot en in de vreugde niet wat ons hangt over het hoofd.... vooral niet op reis, beste jongen; beste jongen, vooràl niet op reis!

- Maar waarom vooral niet op reis, beste oom? vroeg Lucius lachende en hij voerde oom binnen in het diversorium, en nu schreide oom, en zijn slaven ontspelden hem zijn reissluier en ontdeden hem van zijn reismantel en ook Vettius en Rufus keken zoo vreemd en zoo somber en strak, en er hing als een angst in de lucht.

- Maar oom Catullus, zeide Lucius; wat is er dan toch gebeurd?

- Beste, beste jongen, zeurde maar oom Catullus; IK kan het je heusch niet zeggen....

En hij wrong zijn handen en schreide, en Thrasyllus werd bleek en Kora werd bleek en Vettius en Rufus keken maar somber.

- Neen, herhaalde oom Catullus; ik kan het Lucius niet zeggen.... Zeg jij het Vettius, zeg jij het....

- Heer Catullus, zeide Vettius eindelijk radeloos; hoe kan IK het zeggen? Als ik het zeg, zal heer Lucius in toorn ontsteken, en mij vermoorden, maar misschien als Rufus het zeggen wil....

- Ik zeg het niet, IK zeg het niet! weerde

Rufus af met beide handen. Bij alle goden, Vettius, IK zeg het niet....

- En ik zeg het ook niet, weeklaagde schreiende oom Catullus.

Nu fronste Lucius de brauwen en hij zeide:

- Maar nu moet ik het weten, Vettius. Ik beveel je te zeggen wat er is gebeurd - want er IS iets gebeurd -; ik beveel het je te zeggen en ik zweer je niet te zullen vermoorden.... Is het iets met de quadrireem, een opstand onder de roeiers?

- Erger, heer! weeklaagde Vettius.

- Is het een diefstal van onze bagage of juweelen of vaatwerk?

- Erger, heer, véel erger!

- Is het een brand in onze insula te Rome? Is de villa verbrand?!

- Erger, erger, heer!! riepen nu Vettius en Rufus beiden en wierpen zich aan Lucius' voeten en omhelsden zijn knieën en oom Catullus wierp zich snikkende aan Thrasyllus' borst.

- Maar wàt is het dan! Bij alle goden, spreek op!! riep Lucius razend. Wàt is het dan, spreek op, of ik laat jullie geeselen, tot je het zegt!

- Wij zullen het zeggen, heer! riepen Vettius en Rufus nu uit en oom Catullus riep:

- Ja, zeg het; zeg het: het MOET toch gezegd worden.

- Zijn wij alleen, heer? smeekte Vettius. Luisteren er geen slaven aan de deuren en is Kaleb verre?

Kora opende de deuren en spiedde uit.

- Er is niemand, zeide zij. Ik verwijder mij, heer....

- Blijf, beval Lucius.

En zij bleef.

- Spreek op, beval Lucius aan Vettius, en hij richtte hem op.

- Heer, zeide Vettius, die weêr neder zonk aan Lucius' voeten. Laat mij het, zoo ik het zeggen moet, uitspreken aan uw voeten. Want ik heb geen kracht het te zeggen, staande voor uw toorn, heer!

- Spreek!! donderde Lucius.

- Heer, zeide Vettius eindelijk; en zijn handen omklemden Lucius' knieën, die telkens hij kuste; heer, onze genadige keizer, Augustus Tiberius, is vertoornd op u, waarom weten wij niet, en....

- En? riep Lucius.

- En hij heeft alle uwe bezittingen, o heer,!.. verbeurd verklaard, alles wat gij bezit; geheel uw INSULA te Rome, uwe villa, uwe bezittingen en landgoederen, uwe paarden en karren en vee, uwe slaven en kunstvoorwerpen, uw bibliotheek en uwe juweelen... en beslag gelegd op àlle de sommen, die ge bij uwe bankiers en wisselaars geborgen hadt! In verschillende steden! Gij zijt arm, heer want gij bezit niet meer, dan wat uw schip bevat, en zoo ik niet Tiberius' ongenade geheim had kunnen houden te Alexandrië door een overhaaste vlucht en rond te blijven zwalken in de Groote Zee en de Arabische golf, dan was ook te Alexan-

drië uw quadrireem in beslag genomen, en zoudt gij zonder uw vaartuig, zonder uw roeiers, zonder uw slaven, zonder eén as u thans bevinden, o heer! Nu heb ik te Peluzium, door de autoriteiten om te koopen van het geld, dat mij restte, heimelijk het Nechao-kanaal door kunnen varen naar Arsinoë, en in Berinice troffen wij oom Catullus en deelden hem mede het vreeslijke nieuws! Heer, dood mij niet en toorn mij niet, want, heer, ik ben uw trouwe dienaar, en ik heb u gered, wàt ik kon!!

En Vettius wrong zich aan Lucius' voeten en snikte, en allen snikten, oom Catallus, Thrasyllus, Rufus en Kora....

En Kaleb, die aan de deur had geluisterd, werd héel bleek.

Want er was nog een lange, lange, lange papyrusrol van een rekening af te betalen, met de kosten der groote jachten in de wouden van Ethiopië!!

XXVIII.

Bleek verscheen Kaleb voor Lucius, die hem had laten ontbieden.

- Kaleb, zeide Lucius. Misschien weet je het al....

- Ik weet niets, heer, zeide Kaleb.

- Ik ben arm, Kaleb. De keizer Tiberius heeft al mijn bezittingen verbeurd verklaard, en zelfs mijn bezit van de quadrireem is betwijfelbaar.

- O, heer, o heer, jammerde Kaleb thans uit. O, arme, vorstelijke heer! Wat een vreeslijk nood-

lot is over u neêr gekomen! Hadt gij dan toch ook maar trouw de Sabaëesche amuletten willen dragen! O mijn arme, arme, vorstelijke heer! Wat zult ge thans beginnen! Gij, die u baaddet in weelde! En nu! Wat nu?! Ach arme, arme vorstelijke heer, en ach arme, arme Kaleb! Want wie heer, arme vorstelijke heer, zal mij thans uw rekening voldoen!!!

En Kaleb, jammerende, weeklagende en hoofdschuddende en schreiende, plooide de lange, lange, lange papyrus-rol uit zijner rekening, die van uit zijne trillende vingers neêr kronkelde tot op den grond, een ritselende slang gelijk.

- Wij zullen die rekening dadelijk eens nakijken, Kaleb, bemoedigde Lucius. Roep de intendanten hier en Thrasyllus.

Zij kwamen en bekeken de rekening en schudden het hoofd en vonden de kosten der groote Ethiopische jachten wel vreeslijk duur, maar Kaleb zwoer, dat hij ze, omdat Lucius hem dierbaar geworden was, billijker had berekend dan hij andere, vorstelijke heerschappen deed.

- Maar er is wel iets op te vinden, heer, zeide Kaleb en trok Lucius ter zijde.

En hij zeide:

- Heer, als gij mij Kora afstaat.... schrap ik àl de kosten der Ethiopische jachten.

- Kaleb, zeide Lucius ernstig. Ik weet, dat je Kora wel lief hebt. Maar ik heb Kora ook heel lief, Kaleb, en ik wil haar houden als mijn eenigen rijkdom.

Een luiden snik klonk uit een hoek. En gehurkt in diepe verslagenheid, zag Lucius daar zitten.... Tarrar.

- En mij, heer? snikte Tarrar. Wilt ge MIJ niet houden als uw slaafje, heer?

Lucius glimlachte en legde zijn hand op Tarrars kruifbol.

- En jou, Tarrar, zeide Lucius; vergeet ik niet en behoud ik ook. Maar verder, Kaleb, moet ik het navigium en alle slaven en wat mij rest, verkoopen. Ik heb echter nog geld, en zal pogen je af te betalen.... Maar Kora verschijnt niet op de rekening.

- Ach, heer, het is een dag van onheil en het einde der wereld is zeker nabij, niettegenstaande ik de kust blauwen zie van mijn zoet Saba! Ik, ik verlies als gij alles.... de hoop op Kora, die U lief heeft, zoo als gij haar bemint.... en de hoop op mijn arme geld!

- Kom, Kaleb, weeklagen wij niet. Laten wij eens tellen, wat ons over blijft....

En de intendanten, op een tafel, legden rissen van goudstukken neêr. Wel, de rekening van Kaleb, hoe lang zijn papyrus-rol kronkelde over den grond, werd betaald en afgeteekend na eenig gehaspel der intendanten om enkele posten wat minder berekend te zien, met Kaleb, die toch wel was voor rede vatbaar. En toen de goudstukken gegleden waren in de gordelbeurs van Kaleb, die als een zware slang om zijn middel kronkelde, look Kaleb weêr op en zeide:

- Heer.... vorstelijke heer, nog altijd vorstelijke heer, hoor mij. Ik ben diep bedroefd omdat ik Kora niet krijgen kan. Ja, heer, heusch, ik ben diep bedroefd. Maar ik ben een eerlijke jongen en daarbij tòch wel een man van zaken. Hoor mij, heer en laten uw intendanten mij hooren en uw trouwe Thrasyllus ook. Hoor mij, heer. Gij wilt de quadrireem, met alles wat zij bevat, verkoopen. Maar waar, heer??? In Alexandrië gaat het niet, want er zoû dadelijk beslag worden gelegd op wat uw eigendom is. Hier, op kaap Dire, ach, zijn alleen wilde Macrobiërs en geen vorstelijke heeren, die quadrireemen vermogen te koopen. Hoor mij, hoor mij, heer. Teeken met al deze uw dienaren, vrije lieden, en getuigen, een bewijs.... ach, altijd vorstelijke heer!.... een bewijs, durf ik het zeggen?

- Zeg het, Kaleb!

- Dat de quadrireem met de roeiers en àlles wat zij bevat, mij toe behoort en ik zweer u, bij de goden van Saba en van Egypte, bij den oogappel van Kora, die ik bemin, bij de vriendschap, die ik, o heer, uw gids en jachtgenoot, voor u waag te koesteren, ik zweer u, o heer, ik zal zelve de quadrireem aan een vorstelijken heer van de hand pogen te doen en u, in aftrekking mijner onkosten, eerlijk betalen tot de laatste TRIENS!

Zoo sprak Kaleb en hij rees in de verhevene houding van zijn eed omhoog, handen en oogen ten hemel. En wachtte.

Vettius en Rufus vonden het wèl gewaagd, maar Lucius zeide:

- Kaleb geeft een besten raad. Ik kan niets anders doen. Talm ik.... dan vinden Tiberius' lastgevers mij uit en nemen mij alles af, wat ik nog over hield.... Kaleb, ik zal doen volgens je woord. Ik teeken het bewijs, dat het schip je behoort met de roeiers, de slaven, de meubelen, de juweelen, het zeer kostbare vaatwerk....

Maar Kaleb bewoog niet. Hij stond steeds in de plechtig hiëratische houding van zijn eed, handen en oogen ten hemel, en zeide nu, woord voor woord:

- Ik dank u, heer, voor uw vertrouwen. Het zal niet worden beschaamd. Moge mij, zoo ik u niet rekening en verantwoording voor leg, waar gij U ook bevinden moge in ballingschap, de gruwelijke muil van Tyfon, wier tong een python is en wier tanden zijn van gloeiende vlammen, opslokken en verslinden!

En Kaleb rilde zelve van zijn vreeslijken eed, en viel toen, wat hij, vrije Sabaeër, nog nimmer gedaan had, voor Lucius neêr en kuste de voeten van den plots zoo armen, vorstelijken heer!

XXIX.

Bij de kolommen van Sesostris, bij het kleine diversorium, lag behalve de quadrireem, een koopvaardij-trireem gemeerd, die langs Ofir vaarde naar

den Perzischen golf en den Eufrates tot Babylon op zoû gaan. En Lucius vroeg den magister te spreken en zeide:

- Magister kan ik plaats op uw schip bekomen voor mij, voor mijn vader, voor mijn jonge vrouw en voor mijn zwarte slaafje? Ik ben een beeldhouwer en ik reis naar Babylon heen....

En hij wees op Thrasyllus, Kora en Tarrar, die aan kwamen, dragende ieder een kleine bundel bagage.

- Zeker, zei de magister. Mijn eenige hut is nog vrij, zij is klein en misschien ongeriefelijk, maar lieden als gij, die beelden houwen zijn het niet breed gewend, niet waar, en gij zult u wel willen behelpen....

En Lucius zeide, dat zoo de hut maar geriefelijk was voor zijn vrouw, zijn vader, hij en het slaafje zich wel zouden op schieten, op de plecht of in het ruim, en hij wenkte zijn gezin te komen en betaalde de overvaaart.

Want Kaleb had hem op den verkoop van de quadrireem een goede som voor geschoten voor de eerste reisbehoeften en Kaleb zelve was met groot gevolg getogen naar zijn zoete Saba, ten eerste omdat hij daar, in de geneugten van Gelukkig-Arabië, vergeten wilde zijn liefdesleed en ten tweede om reeds in Mariaba, de hoofdplaats, vele slaven, juweelen, kunstvoorwerpen, meubelen van Lucius te verkoopen, daar het veiliger was dit zoo spoedig mogelijk te volvoeren. Met den verkoop van het

groote schip zelve zoû er nog moeite genoeg gepaard gaan.

Oom Catullus bleef daar aan boord. Oom Catullus wilde zijn armen neef Lucius niet lastig vallen; oom Catullus had zoo, goudstuk bij goudstuk, die toevallig Lucius' vingers waren ontslipt, zich een nederig kapitaal verzameld, en zoû met het te verkoopen schip naar Alexandrië varen, om daar, in de stad der fijnste keuken, zijn oude jaren te slijten, in een klein vertrekje van het Hermes-huis. En zoo had hij weenende afscheid genomen van Lucius, van Thrasyllus, van Kora en haar gezegd:

- Lieve Kora.... juist nu je me OOM zoû gaan noemen, scheiden we, en misschien voor altijd. Ach, Egypte.... het is mijn dood! Egypte zal onherroepelijk mijn dood zijn! Want in Rome, helaas, kom ik niet meer terug, arme oude balling, die ik ben, en wien Tiberius, sterven moge hij duizend dooden, zijn weinige penningen daar ontnemen zoû als hij Lucius zijn schatten gedaan heeft!

De koopvaardijtrireem gleed weg door een gladde zee en de reizigers wuifden aan boord oom Catullus toe, die stond op de voorplecht terug te wuiven. Het was het afscheid voor eeuwig. En nieuwsgierig vroeg de magister:

- Is dat heerschap, dat ge toe wuift, de eigenaar van dat prachtige vaartuig?
- Ja, magister, loog Lucius; en hij is mijn oom. En ik zal eenmaal van hem erven!!

- Dan mag je hem wel in eere houden, hoor heerschap, zei de magister nu heel eerbiedig. Phoe! Het is nièt min! Wat een vorstelijk schip! Wat een pracht van een quadrireem! Maar zeg, heerschap, ging heel nieuwsgierig de magister voort; waarom BLIJF je dan niet liever bij oom??

- Omdat het niet goed is, magister, voor arme bloedverwanten àltijd te blijven hangen bij rijke verwanten. Want dan verveel je hen en laten ze je aan het einde geen as na. En daarom, magister, zeide Lucius, terwijl hij Kora, naast zich, drukte tegen zich aan; ga ik nu, na op kosten van mijn rijken oom Egypte te hebben bewonderd, eens met mijn vader en mijn vrouw en mijn slaafje naar Babylon, om van daar te gaan door Assyrië en door Klein-Azië naar het eiland Kos, waar mijn vrouw geboren is, en waar ik mij als beeldhouwer wensch te vestigen.

De magister vond dat heel natuurlijk, en daar de wind bol op stak, met de eerste koude herfstvlagen, voerde Lucius gelukkig, blijde en gezond, Kora binnen hare hut, voor welke Tarrar hurkte als een trouw, kluchtig aapje en in welke Thrasyllus zorgvuldig oprolde de kaarten boeken en reisbeschrijvingen, die hij geraadpleegd had tijdens hun

ANTIEK TOERISME.

Naschrift.

Brief van Kaleb van Mariaba (Saba), mede-eigenaar van het Groot-Diversorium of Hermes-huis te Alexandrie, bij de Canopische Poort, aan den altijd vorstelijken heer (Publius Sabinus) Lucius, beeldhouwer te Kos,
geschreven te Alexandrië, op het tweede uur van de 14de dag van de maand Pacôthi, in het 9de jaar van de weldadige regeering onzes genadigen keizers Tiberius Augustus.
Altijd vorstelijke Heer, Gegroet!

Wellust is het mij, Kaleb van Mariaba, U te doen meêdeelen door deze letteren, toevertrouwd aan Alexandros van Alexandrië, magister van de koopvaardijtrireem 'Berenice', dat ik door toeval en groot geluk de kostbare quadrireem 'Afrodite' - lustvaartuig - u, vorstelijke heer, eenmaal toebehoorende, en in prezentie van getuigen, vrije lieden, overgeschreven op mijn eigen naam te kaap Dire, bij de kolommen van Sesostris (volgen uur, datum en maand) heb kunnen verkoopen te Arsinoë, voór den doortocht door het Nechao-kanaal (die aan moeilijkheden van rechtswege wellicht zoû onderhevig geweest zijn), voor de [naar het mij, uw onderdanigen dienaar, vriend, gids en jachtgenoot, toekomt], - [in aanmerking alle omstandigheden

genomen] - zeer voordeelige prijs van [na aftrek van alle onkosten en kommissiën te mijnen voordeele]: 200,000 (tweehonderd duizend) sestertiën, berekend die som volgens de Romeinsche waarde; bevattende de vorstelijke quadrireem 'Afrodite' driehonderd roeiers (slaven), benevens al het noodige, zeer volledige materiaal, benevens kostbare meubelen, tapijten, vaatwerk en kunstvoorwerpen, die vermoedelijk groote sommen zouden hebben opgebracht, indien de afzonderlijke verkoop mogelijk ware geweest zonder gevaar voor in- beslagname uit naam van onzen genadigen keizer Tiberius Augustus, maar wier afzonderlijke verkoop in de gegeven omstandigheden niet te tellen zoo vele zwarigheden mede gesleept zoû hebben;

hebbende ik, Kaleb van Mariaba, handelend en optredend voor mijzelven, feitelijk eigenaar van de vorstelijke quadrireem 'Afrodite', dit prachtige lustvaartuig kunnen verkoopen aan den vorstelijken heer Baäbab, Perziesch satraap, wonende te Suza.

Wenschende, - vorstelijke heer Lucius, jachtgenoot en vriend! - in uw altijd vorstelijk voordeel te handelen, stel ik mij voor, ten einde alle risico van schipbreuk en zeerooverij en ander heilloos ongeluk [ons, arme stervelingen, steeds door nijdige noodlotsmachten hangende boven de hoofden], tot een minimum te verminderen, u door middel van iederen vertrouwbaren en mij persoonlijk bekenden magister van koopvaardijschepen, tusschen Alexandrië en den Archipel heen en weder varende, telkens

een kleine som in gouden staters of staven goud, met rekening en verantwoording, te doen overmaken, zoo dat gij, vorstelijke heer, ten spoedigste in eigene handen uw geheele kapitaal zult mogen bezitten.

Terwijl ik tevens, als herinnering aan uw overschoon schip u enkele (achter gehouden en weg gesmokkelde) meubelen en kostbaarheden verzend, waaronder twee bronzene bedden, een citroenhouten tafel, Babyloniesch tapijt, struisvederen, dekens van Ethiopië, het zilveren Afrodite-beeld, patronesse van uw navigium, en enkele minderwaardige kleinigheden van smaak en gerief.

De gelegenheid waar nemende, vorstelijke heer en beminde vriend, en duchtige jachtgenoot, meld ik u, dat ik, te Mariaba mij tijdelijk ophoudende in mijn zoet vaderland, Saba, gekocht heb een wonderschoone slavin, Griekin als Kora, en uitmuntende door vele gaven, welke slavin ik, ter meerdere zekerheid haar te binden aan mijne genegenheid, geschonken heb brieven van vrijlating te Mariaba, haar als mijne vrouw echter latende in mijn huis aldaar achter, waar ik hoop eenmaal, na gewonnen fortuin, te weven de gouden dagen, vreezende, dat mijn broeder Ghizla rechten op haar (volgens de zeden onzes lands) zoû kunnen doen gelden, en haar hopende te bezoeken telken keer, dat mijn leiding van vorstelijke heeren mij voere tot de kolommen van Sesostris, van waar mijn zoet land gemakkelijk is te bereiken.

U, vorstelijke heer, en vriend en jachtgenoot, der

goden zegeningen toe wenschende over uw huis, uw nieuwen arbeid, en uw gezin, over uwe vrouw en uw dienaren, wijzen Thrasyllus en trouwen Tarrar, met den altijd mogelijken ommekeer der Fortuin, buigt zich voor u in ootmoed en vriendschap neêr, de hand op het hart en de hand op den mond,

Uw altijd onderdanige dienaar en gids en vriend en jachtgenoot,

Kaleb van Mariaba, (Saba), mede-eigenaar van het Groot-Diversorium of Hermes-Huis te Alexandrië, bij de Canopische Poort.